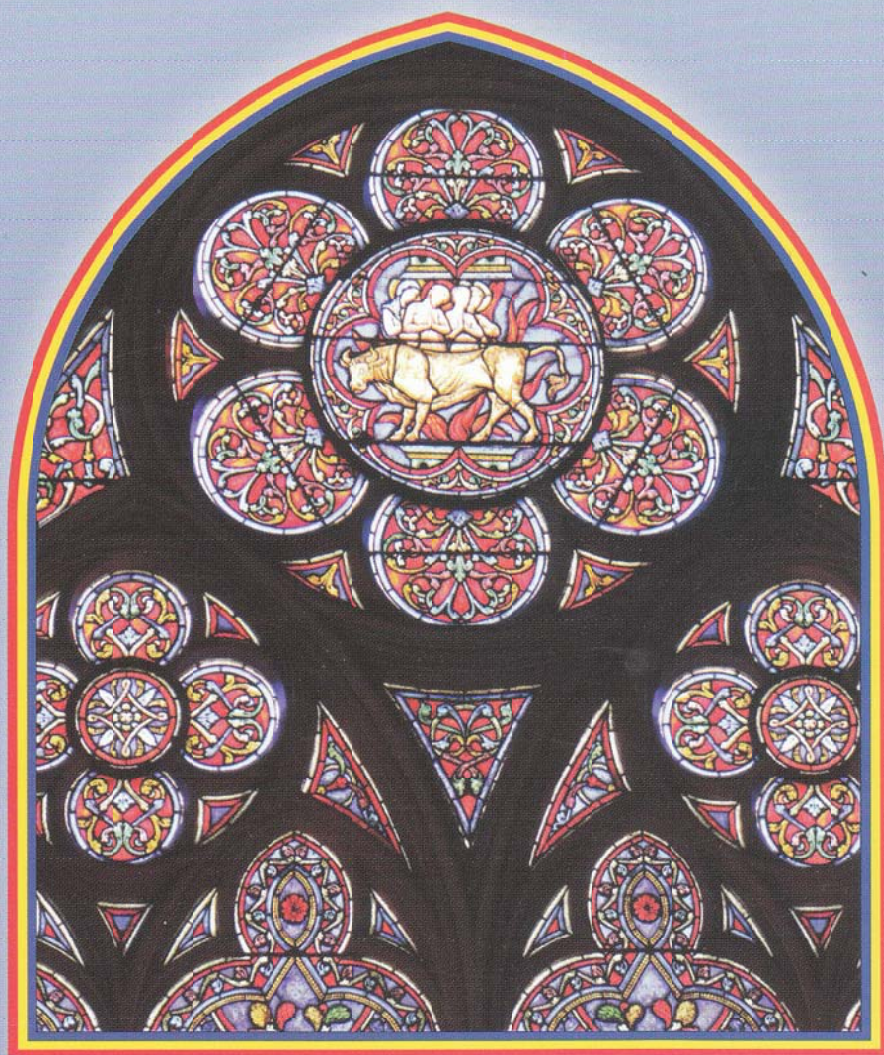

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Revista Veteranilor din Serviciile Române de Informații

Anul I / Nr.2 / Martie 2010

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în
Retragere din Serviciul Român de Informații

Consiliul editorial

Prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu

Prof. univ. dr. Ioan Chiper

Prof. univ. dr. Corvin Lupu

Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu

Prof. univ. dr. Cristian Troncotă

Col. (r) Filip Teodorescu, președintele ACMRR SRI

Colegiul de redacție

Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu

Gl.bg. (r) Adrian Bărbulescu

Paul Carpen

Col. (r) Aurel V. David

Col. (r) Hagop Hairabetian

Gl. bg. (r) Maria Ilie (secretar de redacție)

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu

Gl. bg. (r). Cristian Troncotă (redactor șef)

©ACMRR-SRI

București 2009

ISSN

Tel: 021-2119957

Contact: acmrr.bucuresti@acmrr.ro

Opiniile și punctele de vedere exprimate în cuprinsul revistei pot să nu corespundă cu cele ale ACMRR-SRI. Potrivit art. 206 Cod Penal, responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor publicate revine exclusiv autorilor acestora.

Reproducerea în orice formă a conținutului acestei publicații este permisă numai cu acordul prealabil al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații

În semn de omagiu aniversar, acest număr este ilustrat cu scene din Războiul de Independență din 1877, imortalizate de Nicolae Grigorescu

C U P R I N S

- Mesajul adjunctului Directorului Serviciului Român de Informații..... 5
- Editorial: Serviciul Român de Informații la moment aniversar..... 7

Exerciții de memorie și inteligență

- De la "Informații Interne" la „Apărarea Ordinii Constituționale” – un parcurs plin de dificultăți și opreliști 13
Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu
- Securitatea economică, parte componentă de bază a securității naționale 21
Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu
- Contraspionajul românesc după 1944 29
Col. (r) Hagop Hairabetian
- Cum am devenit ceea ce am fost 39
Col. (r) Nicolae Ulteriu
- Lungul drum al adevărului către lumină 43
Paul Carpen

Din istoria serviciilor de informații

- Contribuții ale serviciilor de informații la apărarea unor valori importante ale patrimoniului istoric și cultural 49
Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu
- 150 de ani de tradiție în activitatea de informații și contrainformații românească (II) 59
Prof. univ dr. Cristian Troncotă
- Serviciile de informații și *mass-media*..... 67
Gl. bg. (r) Ion Alin Gheorghe
- Organizarea postbelică a României în lumina unui document secret al Departamentului de Stat al SUA 73
Prof. univ. dr. Corvin Lupu

Atitudini și opinii

- "Justiția" străzii 81
Gl. bg. (r) Dan Marin, Paul Carpen
- Adevărata apartenență a lui Silviu Brucan 87
Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu

- Conotații pentru drama națională – relatări pentru istorie 91
V.Neculoiu
- Viceamiralul 99
Paul Carpen

Cultura de securitate

- Istoria și informațiile la începutul veacului XXI – Dincolo
și dincoace de *Vitralii* 107
Prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu

Prezenți în viața și cultura cetății

- Ryszard Kuklinski versus Ion Mihai Pacepa: dezbattere la Fundația
Europeană „Nicolae Titulescu” 117
- „Spionul pierdut”, lansat pe orbită la București 119
- Vom avea o nouă trilogie a dramaturgiei noastre? 121
Prof. univ. dr. Gheorghe Iscru, prof. univ. dr. Aurel V. David

Din viața și activitatea Asociației

- Primul număr al revistei „Vitralii – lumini și umbre”, primit cu interes
de critici și cititori 125
- Din activitatea ACMRR-SRI 128
Col. (r) Gheorghe Trifu

MESAJUL ADJUNCTULUI DIRECTORULUI SERVICIULUI ROMÂN DE INFORMAȚII

Apariția celui de-al doilea număr al publicației „*Vitralii – lumini și umbre*”, într-o perioadă încărcată de semnificații deosebite pentru Serviciul Român de Informații, ocazionate de împlinirea a 20 de ani de existență, îmi oferă plăcutul prilej de a transmite mulțumiri tuturor colegilor noștri aflați acum în rezervă sau retragere, pentru angajamentul și profesionalismul dovedite de-a lungul carierei desfășurate în cadrul instituției noastre.

Utilizând o formulă mai colocvială de adresare, doresc să îi asigur pe toți veteranii „războiului tăcut” de continuarea sprijinului acordat de Serviciul Român de Informații în asigurarea tuturor formelor de asistență necesare și binemeritate, după ce ani de-a rândul și-au pus viața în slujba națiunii.

În această perioadă de reșezare a cadrului legislativ național privind sistemul public de pensii, întreprindem toate demersurile legale pentru promovarea drepturilor cuvenite rezerviștilor Serviciului. Pensionarii noștri au acces, în egală măsură cu cadrele active, la sistemul propriu de asistență medicală și beneficiază de locuri în facilitățile de odihnă, refacere și tratament ale instituției noastre. Totodată, asigurăm sprijin logistic pentru desfășurarea în bune condiții a activității Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere. Vom continua să ne implicăm în susținerea acțiunilor menite să

consolideze relația dintre rezerviști și Serviciu și în promovarea demersurilor acestora de deschidere a noi platforme de dialog pentru dezbaterile unor teme importante și sensibile, mai puțin disponibile publicului larg, așa cum își propune și această publicație.

Fără teamă de emfază, pot afirma că, în egală măsură, cadrele militare în activitate, rezervă și retragere ale Serviciului Român de Informații sunt animate de acel „*esprit de corps*” ce creează o punte indestructibilă între generații, o garanție a continuității tradiției de asumare necondiționată a sacrificiilor cerute de munca de *intelligence*.

General de brigadă George-Viorel Voinescu

Trebuie să li se creeze tuturor slujbașilor țării convingerea că promovarea și înaintarea lor nu va mai depinde în viitor de diferite influențe atât de dăunătoare statului și cetățenilor săi, ci numai de capacitatea, devotamentul și randamentul propriei lor munci, îndatoriri conform jurământului depus.

MIHAIL MORUZOV

SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII LA MOMENT ANIVERSAR

Anul acesta, la 26 martie, se împlinesc două decenii de la  nfiin area Serviciului Român de Informații, instituție fundamentală a sistemului național de apărare  i securitate a României. La un astfel de moment aniversar, a a cum ne e datina străbună, g ndurile noastre se îndreaptă firesc, atât spre trecut, pentru a rememora contextul începutului, dar  i în prezent, spre a transmite un călduros salut  i cele mai alese urări de împliniri  i biruin e în slujba interesului național.

Evenimentele din decembrie 1989 din România s-au înscris într-un context mai larg al schimbărilor structurale din Europa Centrală  i de Est, schimbări care s-au materializat prin pr bu irea regimurilor comuniste din această zonă. Spre deosebire de alte   ri foste comuniste, în România evenimentele au luat o turnur  dramatică  i violentă, cu urmări deosebit de grave pentru mul i dintre participan i. Consecin ele s-au r sfr nt în primul r nd asupra structurilor statale existente în decembrie 1989. Securitatea națională a României, atât ca sistem instituțional c t  i ca stare de fapt, a trecut prin grele pericole. Orice cataclism social-politic, chiar  i în condițiile date, când a avut o direc ie clară de înlăturare a unui regim totalitar, antrenează prin propor ii  i implica ii resorturile ad nci ale stabilit  ii sociale, fiind favorizate atât în interior, c t  i în exterior de for e, orientări  i tendin e ale căror scopuri nu sunt întotdeauna în deplină concordanță cu interesele naționale fundamentale.

La 30 decembrie 1989, a fost desfiin at Departamentul Securității Statului (DSS), măsură făcută publică în a doua parte a zilei următoare. Anterior acestei date cu o s pt m n , DSS trecuse în subordinea Ministerului Apărării Naționale.

Din primele zile ale anului 1990, în cadrul M.Ap.N. s-a organizat Serviciul de Informații, pe osatura principalelor structuri informative interne ale fostului DSS, mai puțin Direcția a IV-a (Contrainforma ii Militare), Direcția a V-a (Securitate  i Gardă)  i Serviciul   D  (Dezinformarea serviciilor de spionaj), care au fost desfiin ate. De asemenea, s-au mai desfiin at o serie de

structuri teritoriale, respectiv Securitatea Municipiului București și inspectoratele județene de securitate Brașov, Cluj, Sibiu și Timișoara. De remarcat că aceste cinci orașe se află în zone de importanță strategică vitală și tocmai în acestea evenimentele din decembrie 1989 au avut un caracter extrem de virulent și sângeros.

Lunile ianuarie-martie 1990 s-au caracterizat, din punct de vedere al situațiilor informativ-operative, prin accentuarea evoluțiilor destabilizatoare, concomitent cu o foarte puternică ofensivă a unor servicii secrete de informații străine, ale căror interese pentru spațiul românesc nu au încetat să se manifeste constant pe întregul parcurs al secolului XX.

În baza Decretului nr. 181 din 26 martie 1990, a luat ființă Serviciul Român de Informații, în evidente circumstanțe de provizorat. Edificarea noului stat de drept, în condițiile vidului rămas în urma desființării vechiului aparat de securitate, a fost un proces deosebit de complex, iar situația cu care s-a confruntat România în acea perioadă poate fi apreciată ca fiind fără precedent în istorie.

Prin urmare, începuturile au fost marcate de contextul tensionat al vieții politice românești, la numai trei luni de la căderea regimului comunist în România. Serviciul Român de Informații, primul organ nou de specialitate creat în România postcomunistă, a trebuit să suporte tot felul de comparații cu ceea ce a însemnat Securitatea, aspecte negative inventate sau exacerbate cu intenție clară de diversiune.

Lipsa de experiență a societății românești în ceea ce privește funcționarea unui serviciu de informații într-o societate democratică – pentru că nici în perioada interbelică Serviciul Secret condus de Mihail Moruzov, sau Serviciul Special de Informații condus de Eugen Cristescu, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, nu au fost asemenea instituții – și-a pus serios amprenta asupra începuturilor SRI. Reglementarea raporturilor dintre SRI și societatea civilă a necesitat un efort constant. Deprinderea lecțiilor democrației de către conducerea și cadrele SRI s-a făcut și cu sprijinul unor organisme similare, din state cu regimuri democratice consolidate, cu o bogată tradiție.

Primele structuri ale noii instituții au fost create pornindu-se de la principiul continuității a ceea ce era considerat atunci ca valoros în tradiția activității de informații și contrainformații românești, nefiind omise nici modelele străine oferite de instituții similare din alte state, care au fost adaptate, pe cât posibil și permisibil, la specificul și particularitățile societății românești.

Istoria ne învață că pe deasupra exigențelor trecătoare și a intereselor subiective, firul de continuitate și tradiție informativă trebuie să se sprijine pe spiritul de solidaritate și de înțelegere, ca și pe succesiunea generațiilor.

Eugen Cristescu

Prin doctrină, structuri și apoi cadru legislativ și tehnico-metodologic, SRI se deosebea radical de fosta Securitate. De asemenea, obiectivele sale de activitate erau cu totul diferite. Noua instituție a *intelligence*-ului românesc nu era concepută să acționeze în slujba unei ideologii, a unor partide politice sau a unor persoane. SRI a slujit de la început interesul național, valorile democrației modelate conform specificului nostru socio-cultural. Atribuțiile fixate SRI au vizat principalele domenii de realizare a securității naționale: apărarea Constituției, prevenirea divulgării secretelor de stat, apărarea intereselor economice ale țării, contraspionajul și combaterea terorismului.

Organizarea SRI a însemnat o ruptură definitivă de fostele structuri represive ale Securității, neîndeplinind, sub nici o formă, sarcini de urmărire sau reprimare a cetățenilor pentru concepțiile și ideile lor.

În ceea ce privește organizarea și structura SRI se pot distinge câteva etape. O primă perioadă, 1990-1993, corespunde elaborării cadrului normativ, baza reconstrucției și reconceptualizării activității de informații. Au fost adoptate Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea SRI și primul Regulament de organizare și funcționare. De asemenea, s-a creat Comisia permanentă comună

a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității SRI.

O a doua etapă, 1994-1997, s-a constituit ca o consecință a alternanței democratice a puterii și ca o continuare a procesului de reformă, fiind resimțită nevoia reconsiderării sistemului de selecție, pregătire și formare a personalului. Au fost create noi instrumente teoretice și conceptuale în domeniul informațiilor pentru securitate și au fost operate o serie de modificări în structura și atribuțiile unităților componente.

Anii 1997-2000 corespund unei etape al cărei principal obiectiv a constat în obținerea statutului de autoritate interoperabilă cu structurile similare responsabile în domeniul combaterii noilor amenințări teroriste, a crimei organizate și a criminalității transfrontaliere. În acest context, se remarcă creșterea gradului de relaționare externă a Serviciului și validarea expertizei SRI de către operatorii de informații din comunitatea europeană și euroatlantică.

Intervalul 2001-2006 corespunde perioadei desăvârșirii procesului de reformă. Au fost implementate o serie de măsuri pentru restructurarea instituției în vederea aderării la NATO și integrării europene, o atenție deosebită fiind acordată implementării standardelor NATO referitoare la gestionarea informațiilor de securitate. Adoptarea Strategiei SRI pe termen scurt și mediu a contribuit la eficientizarea procesului de schimbare, prin stabilirea unor etape clare de realizare a obiectivelor politice de securitate națională.

În ce privește comunicarea cu societatea civilă și cu *mass-media*, SRI a depus eforturi susținute pentru a deschide și consolida cât mai multe căi de dialog, impulsionat fiind atât de implementarea unor prevederi legislative, cât și de cerințele de integrare în NATO prevăzute în capitolul IV al Planului Național de Aderare, pe care Serviciul îl coordona. Două momente importante marchează această transformare: înființarea Colegiului Superior de Siguranță Națională, sub patronajul Academiei Naționale de Informații (2002) și a Centrului de Informare pentru Cultura de Securitate din cadrul SRI (2003), destinat nu doar deschiderii și destinderii dialogului cu societatea civilă, ci și

promovării unei culturi de securitate la nivelul acesteia, mai ales în contextul accentuării dimensiunii individuale a conceptului de securitate.

Angajarea României în războiul global împotriva terorismului a avut repercusiuni și asupra activității de obținere a informațiilor, atât la nivel intern cât și extern. De aceea, prin constituirea Centrului de Coordonare Operativă Antiteroristă, SRI a primit noi atribuții, ceea ce a sporit necesitatea măsurilor de reformă și de angajare a interoperabilității cu celelalte servicii similare, inclusiv la nivel legislativ. De asemenea, SRI dispune de o structură specializată, ca autoritate națională în domeniul apărării secretului de stat și prevenirii scurgerii de informații care, potrivit legii, nu pot fi făcute publice.

Începând cu luna octombrie 2006, la inițiativa noului director al SRI, domnul ambasador George-Cristian Maior, s-a desfășurat un amplu proces de consultare și analiză concretizat în „Viziunea strategică 2007-2010”, ce reprezintă un document pragmatic care țintește transformarea SRI prin stabilirea unor priorități și direcții strategice pentru viitor.

Dezlegat irevocabil de orice atribut represiv, SRI își subordonează întreaga activitate apărării dreptului suveran la existență liberă și democratică a statului și cetățenilor. Noile atribuții încredințate SRI, structurile sale organizatorice, flexibilizarea sistemului de lucru, precum și echidistanța politică îl pune în slujba intereselor generale ale societății românești.

Deși a luat ființă și a funcționat în primii ani în condiții de excepție, SRI s-a străduit să-și plaseze activitatea sub însemnele normalității, proprii oricărei instituții similare din țări cu îndelung exercițiu al democrației: legalitate, echidistanță, transparență.

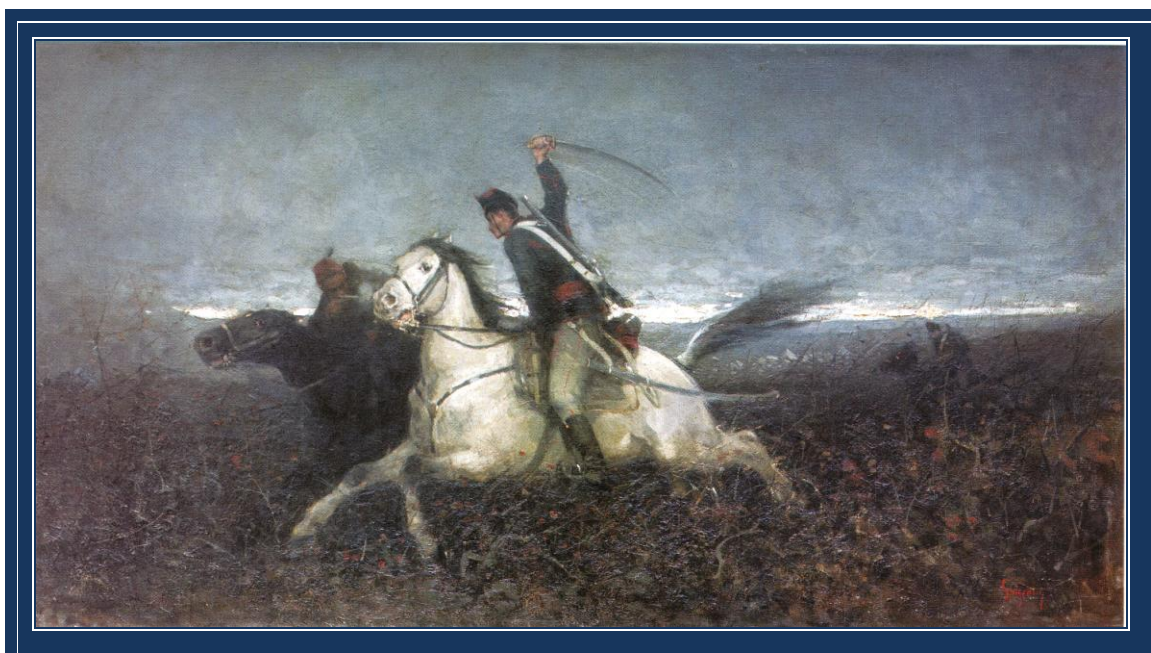
Acest lucru nu ar fi fost posibil fără profesionalismul cadrelor, capabil să facă față realităților unei societăți în schimbare.

La acest moment aniversar, Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din SRI, precum și Colegiul de redacție al Revistei „Vitralii – Lumini și umbre” își îndreaptă urările de bine spre toți cei care au slujit și slujesc sub drapel și care, cu pasiune, onestitate și profesionalism, au făcut ca

instituția să capete soliditatea unuia dintre pilonii de bază ai sistemului de apărare a securității naționale. Să ne trăiți cu toții întru mulți ani, iar instituția să devină un reper de mândrie pentru fiecare cetățean al României, oriunde s-ar afla.

ACMRR – SRI

Colegiul de redacție al revistei „*Vitralii – Lumini și umbre*”

Spionul

**DE LA „INFORMAȚII INTERNE” LA
„APĂRAREA ORDINII CONSTITUȚIONALE”
*UN PARCURS PLIN DE DIFICULTĂȚI ȘI OPRELIȘTI***

Salutăm și noi aniversarea a 20 de ani de la constituirea Serviciului Român de Informații, structură creată și adaptată permanent necesităților de securitate ale Țării și, totodată, în funcție de exigențele democratice privind prezervarea drepturilor și libertăților cetățenești.

Serviciul Român de Informații este în prezent o structură informativă matură, echidistantă și performantă, mărturii în acest sens fiind aprecierile autorităților interne competente și ale partenerilor externi cu care se conlucrează, mai ales pe linie de antiterorism și criminalitate transfrontalieră.

Drumul parcurs până aici de principalul serviciu de informații al Țării, mai ales în primii săi ani, nu a fost deloc lin, din contră a fost marcat de numeroase dificultăți și opreliști, multe de natură obiectivă, dar și destule determinate de temerile unei părți a societății civile că SRI va perpetua unele din metehnele Securității comuniste. Temerile de acest gen erau generate de faptul că ponderea cadrelor SRI era constituită la început din foști ofițeri care se formaseră profesional și activaseră în cadrul Securității.

În cele ce urmează, vom aborda o parte din dificultățile și opreliștile cu care s-a confruntat SRI în primii săi ani de activitate, cu aplicație specială pe profilul Apărarea Ordinii Constituționale, în care am lucrat între anii 1970-2003, parcurgând succesiv ultimii ani ai Securității comuniste, perioada de structurării acesteia și punerea ei în inactivitate sub controlul Armatei (22 decembrie 1989 – 26 martie 1990), crearea, organizarea și maturizarea Serviciului Român de Informații.

Diviziunea Apărarea Ordinii Constituționale, care acoperă unul din profilele informative de bază ale SRI, alături de Contraspionaj, Antiterorism și Securitate Economică, **a fost constituită în aprilie 1990 pe suportul organizatoric și uman al Direcției I „Informații Interne”**, care a fost supus ulterior unui îndelungat și complex proces de adaptare la exigențele democrației și ale statului de drept.

Prima modificare de competențe, organigramă și personal fusese realizată deja în ianuarie 1990, în perioada când unitățile din componența

Departamentului Securității Statului erau încorporate în cadrul Ministerului Apărării Naționale. **În ce privește competențele materiale ale Direcției I și ale profilului „informații interne” au fost păstrate doar cele privind acțiunile extremiste de factură politică, etnică și religioasă**, renunțându-se la preocupările informative ce vizau fosta clasă politică și persoanele considerate cu potențial subversiv la adresa regimului comunist. De menționat că în cadrul sectorului „extremism politic” a fost inclus și un birou vizând identificarea teroriștilor din decembrie 1989, preocupare informativă care avea să fie abandonată prin 1992, deoarece toate strădaniile se loveau de Armată, ceea ce constituia în acea perioadă un baraj insurmontabil. Această primă gândire a fost acceptată în linii mari de Virgil Măgureanu – consilierul pentru siguranță națională al președintelui CPUN, și de Victor Atanasie Stănculescu – revenit la conducerea M.Ap.N., la întâlnirea cu cadrele de conducere ale unităților informative provenite din Securitate care a avut loc la 16 februarie 1990 la sediul Ministerului Apărării Naționale.

Personalul unității a fost supus, de asemenea, unei operațiuni radicale de ajustare. Conform strategiei ordonate de conducerea politică și de cea a Ministerului Apărării Naționale, au fost trecute automat în rezervă toate cadrele care împliniseră vârsta de 50 de ani, cărora li s-a acordat o pensie diminuată, calculată la nivelul celei mai mici funcții a gradului deținut. Concomitent, s-au aprobat cererile de trecere în rezervă depuse de mai multe cadre pe fondul exacerbarii presiunilor mediatice asupra foștilor lucrători ai Securității. În ansamblu, potențialul uman al unității a fost diminuat la aproape 60%. În ce privește capacitatea operațională, diminuarea a fost și mai drastică, deoarece dispăruse eșalonul cu cea mai mare capabilitate și experiență profesională.

La unitățile teritoriale a fost pusă în aplicare, în plus, și o altă măsură, care s-a dovedit în scurt timp contraproductivă. O bună parte din efectivul rămas a fost mutat în alte județe, pentru a se evita eventuale reacții negative ale presei și societății civile la adresa lor. Consecința firească s-a relevat în scurt timp. Aflați în medii noi și fără puncte de sprijin informativ, capacitatea lor operațională era foarte scăzută. Această situație a fost mai evidentă pentru zona transilvană, de unde începuseră să apară semnale îngrijorătoare privind posibile diversiuni și acțiuni cu caracter destabilizator.

Pentru a putea da răspunsuri întrebărilor privind situația și evoluția tensiunilor etnice din unele județe din Transilvania, erau trimiși în zonă ofițeri din unitatea centrală originari din Ardeal ori care aveau legături acolo, măsură care s-a dovedit total insuficientă.

La următoarea întâlnire avută în jurul datei de 15 martie 1990 cu Virgil Măgureanu, i s-au prezentat cauzele care determinau o slabă monitorizare informativă a evoluției situației tensionate din unele județe transilvane.

Ulterior, avea să se stabilească și faptul că generalul Gheorghe Logofătu, desemnat de conducerea Ministerului Apărării Naționale să conducă unitățile informative provenite de la Ministerul de Interne, nici nu citea informațiile promovate de acestea, atâtea câte erau, mai multe plicuri fiind găsite nedeschise.

Urmare devoalării acestor elemente de blocaj, **Virgil Măgureanu a dispus constituirea unor echipe formate din reprezentanți ai unităților informative centrale, care au plecat în județe pentru a pune în poziție operațională structurile informative teritoriale.** Cu prilejul acestei acțiuni, cadrelor de informații le-au fost alocate sedii, acolo unde nu se realizase acest lucru, le-au fost prezentate cadre de conducere nou numite, de regulă de la Armată, au fost stabilite obiective de etapă ale activității informative.

În timp ce această acțiune era în derulare, **la 26 martie 1990 a fost semnat decretul de înființare a Serviciului Român de Informații**, care dădea legitimitate și imbold demersurilor noastre și deschidea perspective pentru activitatea specifică, după ieșirea de sub „protecția” Armatei, care, chiar dacă în ce privește securitatea cadrelor a fost utilă, din punct de vedere profesional s-a dovedit inhibatoare și anesteziantă, într-o perioadă când nevoile de informații erau foarte mari.

Diviziunea „Apărarea Ordinii Constituționale” a figurat de la început printre unitățile informative de bază ale SRI, conferindu-i-se competențe în concordanță cu exigențele democrației și evoluțiile din țară.

După cum este lesne de înțeles, **una dintre prioritățile unității a reprezentat-o, în prima etapă, monitorizarea acțiunilor de stradă împotriva noii puteri alese**, a căror componentă anarhică, chiar extremistă, era greu de delimitat de cea politică.

Pentru consolidarea potențialului uman al unității, au fost făcute câteva încadrări directe, care însă nu au fost în măsură să rezolve necesitățile specifice. Între noii veniți se aflau și ofițeri de Armată, cu puțină sau fără experiență informativă. Percepția

noastră era că aveau rolul de a ne supraveghea din interior, fiind dirijați câte unul în fiecare colectiv de muncă. În plus, unii dintre ei au fost surprinși transmițând informații către structurile informative militare. Ulterior, spre vara lui 1990, pentru a mai consolida nivelul de experiență profesională a efectivului, au fost reîncadrați câțiva ofițeri de la Direcția a V-a și Securitatea Capitalei, unități care fuseseră desființate.

Pe fondul schimbărilor produse și al diversunilor la adresa Securității și securiștilor, **era tot mai greu să se obțină informații sigure de la surse umane credibile, de multe ori „producția” obținută era formată din zvonuri și chiar dezinformări.**

În plus, la Diviziunea "Apărarea Ordinii Constituționale" veneau informații și de la alte unități ale SRI cu privire la acțiunile de stradă cu caracter destabilizator, care erau de multe ori neclare, contradictorii sau conțineau chiar provocări. **Pentru analiza coroborată a acestor informații, valorificarea celor certe și verificarea sau completarea celor nesigure, conducerea SRI a ordonat, prin mai 1990, crearea Grupei operative „Dâmbovița”.** Fiindcă s-a fabulat mult pe marginea acestei structuri, precizăm că aceasta a reprezentat o formulă organizatorică pentru analiza, verificarea, completarea și valorificarea informațiilor obținute de toate unitățile SRI cu privire la acțiunile de stradă cu potențial anarhic și violent. Nu și-a constituit o bază de date, deoarece nu avea competențe operative. Ca urmare, după ce fenomenul pentru care fusese creată s-a diminuat, grupa operativă „Dâmbovița” și-a încetat activitatea.

Importantă în planul reformării organizatorice și a stabilirii competențelor materiale pentru Diviziunea “Apărarea Ordinii Constituționale” ca și pentru întregul serviciu, **a fost perioada în care a fost adoptată Constituția și au fost elaborate Legea Siguranței Naționale și Legea de organizare și funcționare a SRI.**

Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României are meritul de a fi definit cuprinzător noțiunea de siguranță națională și de a fi configurat tabloul amenințărilor la adresa siguranței naționale, așa cum era el perceput în acel moment. Din setul de amenințări reglementat, Diviziunea și-a asumat competențe privind descoperirea și documentarea planurilor și acțiunilor ce vizau suprimarea sau știrbirea suveranității, unității, independenței sau indivizibilității statului român; subminarea sau orice alte acțiuni care au ca scop înlăturarea prin forță a instituțiilor democratice ale statului ori care aduc

atingere gravă drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor români; inițierea, organizarea, săvârșirea sau sprijinirea în orice mod a acțiunilor totalitariste sau extremiste de sorginte comunistă, fascistă, legionară sau de orice natură, rasiste, antisemite, revizioniste, separatiste, care pot pune în pericol sub orice formă unitatea și integritatea teritorială a României, precum și incitarea la fapte ce pot periclita ordinea statului de drept.

Noul cadru legal a impus activității de informații deosebiri esențiale față de perioada comunistă. În timp ce Securității i se cerea să apere exclusiv orânduirea socială și de stat, SRI trebuia să vegheze și la amenințările și factorii de risc de natură a afecta climatul de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor. În plus, SRI nu mai era investit cu atribuțiuni represive (nu mai era abilitat să desfășoare activități de cercetare penală ș.a.), menirea sa fiind de a obține, verifica și documenta informații privind riscuri și amenințări la adresa siguranței naționale și de a informa factorii abilitați să intervină pentru înlăturarea acestora.

Diferențe fundamentale au survenit și în ce privește modul de organizare și desfășurare a activității informative. SRI nu plasează în centrul preocupărilor informative persoane – așa cum făcea Securitatea – ci acțiuni sau activități care se pot constitui în amenințări la adresa siguranței naționale, indiferent de calitatea făptuitorului.

Cu timpul, cadrul legal din 1991 a fost depășit de evoluțiile interne și internaționale, apărând noi amenințări, între care și faptele de corupție cu consecințe în planul siguranței naționale. Neacoperirea prin legea specifică a acestora a impus identificarea și utilizarea altor prevederi legale pentru derularea unor activități informative specifice, demers cu caracter provizoriu ce durează deja de aproape 10 ani. **Soluția normală este actualizarea și perfecționarea cadrului legal al activității de informații de câte ori este nevoie,** aceasta atât pentru asigurarea protecției optime a cetățeanului, cât și a ofițerilor de informații. Din această perspectivă, este total de neînțeles cum disputele la nivelul clasei politice au reușit să blocheze mai mulți ani adoptarea pachetului de legi privind securitatea națională.

Având în vedere sensibilitatea deosebită a problemelor date în competența Diviziunii “Apărarea Ordinii Constituționale”, **conducerile SRI și ale unității au avut în permanență grijă pentru organizarea și**

desfășurarea activității specifice în strictă conformitate cu legea și cu normele democratice.

De o deosebită utilitate pentru validarea corectitudinii configurării competențelor specifice concrete s-au dovedit analizele anuale ale activității SRI în Parlament și întâlnirile cu Comisia parlamentară de control a activității SRI. Foarte utile în acest scop s-au dovedit și întâlnirile avute cu reprezentanți ai unor servicii de informații din țări cu democrație avansată.

O preocupare constantă a conducerii SRI a reprezentat-o reevaluarea periodică a modului de asumare a competențelor legale, operându-se de fiecare dată ajustările necesare în plan organizatoric și în cel al concepției de muncă. Operațiuni de acest gen au avut loc în 1994, 1997, 2001 și 2008, constituindu-se în etape semnificative în procesul îndelungat, complex și anevoios de reformare și perfecționare a SRI.

În context, s-a realizat și adaptarea concepției și a cadrului organizatoric ale activității de informații destinate apărării ordinii constituționale. **O componentă importantă a acestui proces a reprezentat-o și cea a resurselor umane.**

La începutul anilor '90, la comanda Diviziunii "Apărarea Ordinii Constituționale" s-au perindat mai multe echipe de conducere, cristalizarea unei formule stabile mai mulți ani realizându-se abia în 1995. **În vara anului 1991, efectivul a fost arbitrar redus cu încă 25%.**

Pentru completarea necesarului de resurse umane, generat de pierderile prin pensionare, transfer în interesul serviciului, treceri în rezervă la cerere ori din ordin, **s-a trecut la o politică curajoasă de încadrare directă** a unor specialiști adecvați competențelor unității, respectiv juriști, economiști, istorici. S-a mers chiar și pe încadrarea pentru atribuții informative a unor medici și absolvenți de teologie, experimente care s-au dovedit doar parțial favorabile, unii dintre aceștia solicitând să plece când găseau oportunități în profesiile de bază.

Întrucât dinamica de personal a fost destul de pronunțată, procentul cadrelor informative nou încadrate fiind din ce în ce mai mare, **o atenție deosebită s-a acordat formării și perfecționării profesionale și juridice a acestora.**

O dată cu intrarea în activitate a Consiliului Național de Studiere a Arhivelor Securității (CNSAS), **după anul 2000 au început să apară primele**

liste cu ofițeri care au făcut „poliție politică”, în înțelesul Legii nr. 187/1999, pe care figurau îndeosebi cadre provenite din Direcția I, întrucât cercetarea arhivelor Securității a început cu dosarele de problemă „presă”, „artă-cultură”, „partide burgheze” și „foști condamnați”. Cei în cauză, la indicație sau din proprie inițiativă, au solicitat trecerea în rezervă.

În anul 2006 au fost scoși din sistem, din ordin, ultimii ofițeri care înainte de decembrie 1989 lucraseră în Direcția I sau la compartimentele corespondente de la unitățile teritoriale, aflați la deplina maturitate profesională, dar și subofițeri tehnici care nu au avut nici o legătură cu activitatea informativă, declarându-se astfel încheiat procesul de înlăturare din SRI a celor acuzabili de „poliție politică”, în condițiile în care s-a plecat de la premisa falsă că Direcția I a reprezentat „poliția politică” a Securității.

Această strategie simplistă, abuzivă și discriminatorie față de cadrele de informații, elaborată și pusă în aplicare de clasa politică în baza unei analize superficiale și a unor percepții eronate, a generat traume în plan personal, dar și consecințe negative asupra activității profesionale.

Nu putem încheia capitolul vicisitudinilor cărora au trebuit să le facă față Diviziunea "Apărarea Ordinii Constituționale" și SRI în ansamblul său fără a face **câteva referiri la acțiunile inamicale și deseori fără just temei ale unor ziariști și reprezentanți ai societății civile.**

Avem în vedere în primul rând obstinația cu care, la începutul anilor '90, ofițeri de informații erau „vânați și demascați” pentru contactarea unor persoane în scop informativ, senzația pentru ofițerii de informații fiind că lucrează pe un teritoriu străin.

Consecințe grave pentru Diviziunea "Apărarea Ordinii Constituționale", ca și pentru SRI, le-a produs „Cazul Berevoiești”, pe marginea căruia s-au făcut numeroase supoziții și speculații, incidentul fiind prezentat de mass-media ca fiind o acțiune deliberată a SRI de distrugere a unor documente incomode din arhivele Securității.

În fapt, a fost vorba de o acțiune prost organizată de Diviziunea "Apărarea Ordinii Constituționale" de a scăpa de o cantitate mare de deșeuri de hârtie (ciorne, exemplare refăcute etc.) acumulate la Direcția I în 1989, între care se găseau și unele documente operative distruse în ziua de 22 decembrie 1989 pentru protecția surselor de informare.

În toamna anului 1990, când se puneau problema mutării sediului unității, iar conducerea diviziunii a ordonat unor cadre din subordine să scape de această cantitate

enormă de „balast”, factorii responsabili de la Fabrica de hârtie Boldești-Scăieni nu au primit deșeurile pentru a le topi, cum se procedase în anii anteriori. Ca urmare, s-a optat pentru soluția aruncării întregii cantități de deșeuri într-o viroagă pe malul râului Argeș, în zona comunei Berevoiești, și acoperirea cu steril de mină. Deoarece sterilul nu a compactat suficient, după ploile de toamnă, apa pluvială a facilitat dezvelirea unor cantități de hârtie ce nu fusese total distrusă, situația fiind semnalată mass-media de către localnici.

Scandalul a fost de proporții. Directorul Virgil Măgureanu a trebuit să prezinte o informare în fața Parlamentului, cadre ale unității au fost audiate la Parchet, precum și de o comisie parlamentară. În plan disciplinar s-a dispus trecerea în rezervă a 4 ofițeri implicați în operațiune, destituirea din funcție a șefului unității și a locuitorilor acestuia, precum și a primului adjunct al directorului SRI.

Ulterior, mulți dintre cei care au publicat documente ale Securității în scop de compromitere a adversarilor politici au invocat proveniența acestora dintre documentele aflate în groapa de la Berevoiești.

Pe fondul acestor acțiuni mediatice negative, ce vizau înlăturarea din sistem a cadrelor de informații cu experiență, **activitatea specifică a unității a înregistrat destule momente dificile.** Pentru depășirea acestora, **a trebuit să se lucreze și la psihicul ofițerilor de informații**, atât al celor cu experiență, culpabilizați permanent pentru obârșia securistă, cât și în cazul tinerilor, deseori mai vulnerabili.

Încet, dar sigur, a crescut încrederea acestora că eforturile pe care le fac sunt utile atât pentru Țară, cât și pentru cetățean, și că, mai devreme sau mai târziu, ele vor fi apreciate ca atare.

În pofida tuturor dificultăților cu care s-a confruntat, Diviziunea "Apărarea Ordinii Constituționale" a ajuns una dintre unitățile etalon ale SRI, rezolvând la nivel optim misiunile și sarcinile care îi sunt încredințate.

În acest moment aniversar, **pe noi, veteranii în informații, ne încearcă un sentiment de bucurie și mândrie că am fost părtași activi la procesul dificil și complex de edificare și consolidare a principalului serviciu de informații al României de azi.**

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu

SECURITATEA ECONOMICĂ, PARTE COMPONENTĂ DE BAZĂ A SECURITĂȚII NAȚIONALE

Securitatea națională nu are o definiție care să fie agreată și acceptată de către toate statele lumii. **Fiecare stat își definește conceptul de securitate națională în funcție de necesitățile menite să-i asigure preservarea atributelor existențiale fundamentale ale națiunii și împlinirea aspirațiilor sale.** De altfel, chiar și același stat își definește conceptul de securitate națională diferențiat, de la o etapă istorică la alta, în funcție de existența și evoluția pericolelor la adresa valorilor și a intereselor vitale ale națiunii sale.

Dacă dorim să definim securitatea națională într-un mod extrem de simplu, prin câteva cuvinte, am putea spune că aceasta reprezintă binele, aspirațiile împlinite și prosperitatea națiunii, la care se adaugă legalitatea și afirmarea deplină a identității naționale. În ceea ce ne privește, având în vedere că ne aflăm încă în etapa redefinirii unor noțiuni și concepte ale domeniului securității naționale, precum și în faza finalizării procesului de legiferare specifică, folosim o definiție mai complexă și mai cuprinzătoare, așa cum este formulată în Doctrina Națională a Informațiilor pentru Securitate.

Astfel, prin securitate națională înțelegem acea “stare a națiunii, a comunităților sociale, a cetățenilor și a statului, *fundamentată* pe legalitate, echilibru și stabilitate *economică*, socială și politică, *asigurată* prin acțiuni de natură *economică*, politică, socială, juridică, militară și informațională, care *permite* manifestarea deplină a suveranității deciziilor statului, a atributelor sale fundamentale, precum și exercitarea neîngrădită a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor”.

O scurtă privire asupra acestei definiții ne arată ce este securitatea națională, cum se realizează aceasta, ce se asigură pentru existența și binele națiunii, dar și care sunt autoritățile statului chemate să acționeze în scopul înlăturării securității naționale. Din acest ultim punct de vedere rezultă că securitatea națională se realizează de către autoritățile publice, legislative, executive și judecătorești și de către celelalte instituții ale statului, prin acțiuni de natură economică, politică, socială, juridică și informațională specializată, potrivit competențelor legale ale fiecăreia.

Identificăm locul serviciilor naționale de informații pentru securitate ca autorități sau instituții publice cu statut autonom, al căror rol este acela de a culege, analiza și produce informații de securitate (*intelligence*) despre amenințări și, prin valorificarea lor, să apere cetățenii, comunitățile, națiunea și statul împotriva acestora.

Încercând o **sintetizare a misiunilor de bază ale serviciilor de informații pentru securitate**, acestea ar putea fi:

- asigurarea informațiilor privind amenințările la adresa securității naționale;
- contracararea amenințărilor, susținerea și promovarea intereselor de securitate națională prin acțiuni ofensive specializate;
- prevenirea amenințărilor prin sprijinirea în plan informațional a deciziilor luate de autoritățile și instituțiile publice ale statului în funcție de competențele legale atribuite acestora în domeniul securității naționale;
- asigurarea de expertiză și consultanță de specialitate în probleme ce vizează protejarea securității naționale.

Așa cum s-a evidențiat în partea de început a acestui articol, securitatea națională se realizează prin acțiuni organizate și desfășurate în **domeniul economic**, social, politic, juridic, militar și informațional, deci **securitatea economică este parte a securității naționale și înseamnă starea de legalitate, echilibru, stabilitate și prosperitate a economiei naționale**.

Fără a încerca, sub niciun motiv, să diminuăm importanța acțiunilor întreprinse în celelalte domenii – social, politic, juridic, militar – pentru realizarea securității naționale, trebuie să relevăm, ca fiind o realitate de necontestat, faptul că **securitatea economică joacă un rol, de cele mai multe ori decisiv, în demersurile oricărui stat de a-și asigura securitatea**. Datorită interdependențelor, implicațiilor și influențelor majore pe care securitatea economică le are asupra celorlalte domenii ale securității naționale, securitatea economică este considerată ca fiind una dintre componentele de bază și un important pilon de sprijin al securității naționale.

Este evident că **stabilitatea socială și cea politică sunt în mare măsură determinate de starea de securitate economică**. O stare economică consolidată asigură pacea socială și liniștea politică necesare progresului națiunii, așa cum o insecuritate economică propagă tensiuni și chiar crize majore în relațiile sociale și politice și poate vulnerabiliza asigurarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

Pe de altă parte, **securitatea economică asigură o bună capacitate de apărare a țării** și are o importantă contribuție la protejarea atributelor

existențiale ale statului român – unitatea, integritatea, independența și suveranitatea. De asemenea, acea securitate națională care este înfăptuită și se sprijină pe o securitate economică consolidată poate să asigure autorităților statului capacitatea necesară pentru apărarea și promovarea unor interese strategice de politică externă, precum și o mai mare forță de acțiune în mediul internațional de securitate.

În același timp, evoluția mediului internațional actual de securitate este tot mai mult influențată de interese economice. Economiiile naționale și necesitățile lor de resurse de orice natură determină viitoarea arhitectură a securității mondiale.

O retrospectivă, chiar și succintă, în istoria serviciilor de informații românești, pornind din secolul al XIX-lea, de la nașterea națiunii române moderne și până în zilele noastre, ne arată că, în legătură cu securitatea economică, **există o continuitate a preocupărilor și o permanentă adaptare a structurilor de informații la cerințele asigurării dezvoltării economico-sociale a țării.** Este important de subliniat că, independent de regimurile politice instituite în România, structurile de informații pentru securitate economică s-au aplecat constant asupra a tot ceea ce poate afecta obiectivele, valorile și interesele economice naționale, așa cum acestea au fost definite de către puterea politică a momentului.

Astfel, primele structuri de informații ale țării și-au dezvoltat capacitățile operaționale pentru culegerea informațiilor necesare protecției căilor de comunicație navală – navigația pe Dunăre, gurile Dunării și Porțile de Fier, podul de la Cernavodă, porturile dunărene – și feroviară – principalele căi ferate și noduri feroviare, marile gări, dar și materialul rulant. De asemenea, se culegeau informații referitoare la orice acțiuni, inacțiuni, fapte, stări de lucruri care puteau pune în pericol activitățile de explorare și de extracție a petrolului (schelele petroliere de pe Valea Prahovei), precum și fabricile de armament și unitățile economice care furnizau în mod curent bunuri pentru armată. Pe măsura apariției și dezvoltării altor sectoare ale economiei – industrie, energie etc. – s-au extins și preocupările de culegere a informațiilor și au apărut primele demersuri organizate de a sintetiza la centru datele adunate de structurile din teritoriu, ceea ce a condus la o mai bună valorificare a informațiilor la nivelul decidenților politici. Interesant este și un alt aspect, anume că până

la naționalizare, culegerea informațiilor referitoare la securitatea economică nu făcea o distincție netă între proprietatea publică și cea privată, între capitalul autohton și cel străin, ceea ce asigura o imagine cuprinzătoare a stării generale de securitate națională.

Un alt aspect demn de relevat este și acela că **nu a existat niciun moment în istoria serviciilor românești de informații în a căror organizare să nu existe o structură specializată pentru asigurarea informațiilor referitoare la ceea ce numim astăzi securitatea economică.**

Desigur că, în decursul timpului, aceste structuri au suferit multiple transformări, atât în ceea ce privește concepția de acțiune, prioritățile de informații, organizarea, componența personalului și nu în ultimul rând, denumirea, din care, de regulă, rezultă preocuparea principală sau misiunea de bază. Astfel, în perioada anilor 1950 – 1970, structura specifică de informații s-a numit Direcția de Contrsabotaj, unitate constituită după modelul sovietic.

Prima misiune (sarcină) a acestei direcții era aceea de a culege informații referitoare la orice fapte, situații sau stări de fapt care se puteau constitui în acte de sabotaj. Apoi se aveau în vedere acțiunile de subminare economică și actele de diversiune care aveau ca efect distrugerea, degradarea sau scoaterea din funcțiune a capacităților industriale. Desigur, culegerea de informații despre aceste fapte era total îndreptățită, nu numai pentru faptul că acestea afectau grav avuția națională, dar erau calificate și ca infracțiuni de legea penală. Din păcate, urmare propagandei și presiunilor exercitate de puterea politică a acelor timpuri, care vedea prezența și acțiunea dușmanului de clasă și a imperialismului capitalist în spatele tuturor neajunsurilor dezvoltării economiei socialiste și ale cooperativizării agriculturii, au fost comise și multe abuzuri.

Începutul anilor '70 marchează modificări radicale în organizarea, structura de personal și concepția de activitate a asigurării informațiilor referitoare la securitatea economiei naționale. Structura specifică devine Direcția a II-a – Contrainformații în Sectoarele Economice – care își orientează prioritar activitatea de culegere a informațiilor în vederea cunoașterii și prevenirii acțiunilor de natură să aducă prejudicii grave economiei naționale, să genereze instabilitate economică și financiară și să

afecteze obiectivele  interesele economice naționale. Aa cum era firesc, i în concordana cu realitatea operativă de securitate economică, **centrul de greutate al activitii de informații se deplasează către disfuncii, vulnerabiliti  cauzele dezechilibrelor din economie**, către protecția secretelor de stat economice, tehnologice  comerciale, precum i în direcția apărării i promovării unor interese economice strategice ale României. Cazurile de sabotaj, subminare economică sau actele de diversiune devin excepii, aprnd tot mai rar în abordările de securitate economică, devenind cazuistică de domeniul trecutului.

Se poate afirma, fără teama de a grei, că în perioada cuprinsă între începutul anilor '70  sfârșitul anilor '80 (aproximativ pe durata a două decenii), **Direcția de Contrainformaii n Sectoarele Economice s-a apropiat sensibil de preocupările serviciilor similare din state democratice**, orientnd prioritar activitatea spre culegerea de informații cu privire la vulnerabilitile, riscurile  ameninrile la adresa intereselor i valorilor de securitate economică. Elocvente în acest sens sunt activitățile de informații prin care se asigura protecția unor interese de securitate economică cum ar fi: independena economică a statului român; suveranitatea economică  monetară; integritatea deciziilor economice strategice ale statului cu privire la resurse vitale ale economiei; integritatea infrastructurilor din transporturi, energie, agricultură, comunicaii i industria de apărare. n ceea ce privește protecția valorilor de securitate economică, sunt de menționat resursele naturale, sistemul financiar-bancar, cercetarea  dezvoltarea tehnologică  echilibrul ecologic.

Atingerea unui anumit nivel de compatibilitate a preocupărilor cu cele ale structurilor similare de informații din unele state occidentale este evidentă, dacă avem în vedere că, în țările care au ales calea democrației și astăzi sunt mari puteri economice, marile proiecte industriale sau de cercetare stiinific  tehnologică, de natură strategică au fost i sunt susținute i protejate prin operațiuni specifice organizate i desfurate de către serviciile de informații.

De exemplu, în perioada de referina, **Direcția de Contrainformaii n Sectoarele Economice a elaborat, organizat i pus în aplicare mai multe operațiuni (programe) de informații prin care asigura susținerea deciziilor factorilor de putere ai statului**. Astfel, programul energetic

nuclear al României a fost asistat prin operațiuni subsumate Programului informativ “Atomul”. În cadrul acestuia s-a avut în vedere protecția personalului împotriva racolărilor în scop de spionaj industrial, protecția fizică a informațiilor secrete de stat sau a celor confidențiale, clasificate în acest mod potrivit acordurilor guvernamentale convenite la transferul către România al informațiilor tehnologice (licențe) și asigurarea securității industriale în legătură cu cercetarea și producția de combustibil nuclear și apă grea. Dincolo de acestea, este lesne de înțeles că programul energetic nuclear a fost permanent monitorizat în integralitatea sa, asigurându-se informarea sistematică a ministerelor implicate și a Guvernului României cu privire la dificultățile și disfuncțiile care puteau pune în pericol atingerea obiectivelor stabilite.

Similar s-a procedat și în cadrul altor programe de informații, printre care sunt de amintit: “Mercur”, care viza apărarea și promovarea intereselor economice naționale în legătură cu marile contracte de comerț exterior; “Atlas”, pentru investițiile întreprinderilor românești în străinătate; “Oceanul”, pentru construcții navale, infrastructura de navigație și exploatarea flotei comerciale maritime românești, precum și cele referitoare la industria aeronautică, electronică, microelectronică și industria de apărare.

Semnificativ pentru transformările pe care le-a parcurs structura specializată de informații este și faptul că **la începutul anilor '80 s-a finalizat procesul de încadrare a acestora, în procent de circa 80%, cu ofițeri proveniți din rândul absolvenților facultăților politehnice, universitare și de studii economice.**

Este limpede că pentru a putea trage o concluzie completă asupra modului în care activitatea de informații a reușit să apere interesul economic național, în condițiile și împrejurările acelei perioade de evoluție a societății românești, este nevoie de o analiză aprofundată și de utilizarea unor metode specifice cercetării istorice. Cu toate că acum și aici nu este locul pentru așa ceva, totuși, trebuie spus că activitățile de informații în sectoarele economice au înregistrat și eșecuri și erori, că au fost puternic influențate de obiectivele politice ale regimului de guvernare și că structura specifică a fost mai mult sau mai puțin deturnată, ca și instituția în ansamblul său, de la misiunile de bază. Spre exemplu, cerința impusă “să

știe tot ce se mișcă în sectoarele economiei naționale” și dorința conducerii superioare de partid și de stat de a dubla sistemul informațional oficial (prin care datele specifice de natură economică circulau pe fluxul întreprindere, centrală, minister, guvern) au împins structura de informații și spre aspecte care nu aveau legătură reală cu securitatea economiei naționale, aceasta fiind obligată să fie prezentă acolo unde nu trebuia și să se implice în probleme de competență exclusivă a altora.

În urmă cu 20 de ani, la 26 martie 1990, prin Decretul nr. 181 al Consiliului Provizoriu de Uniune Națională, se înființa Serviciul Român de Informații, ca autoritate specializată de informații pentru siguranța națională a României. În contextul revenirii României la democrație și la statul de drept, Serviciul Român de Informații trebuia să umple locul instituției înlăturate de evenimentele istorice ale lunii decembrie 1989 (la 30 decembrie 1989 a fost desființat Departamentul Securității Statului). Având rol și atribuții fundamentale diferite de cele ale fostei instituții, Serviciul Român de Informații a necesitat o construcție nouă în totalitatea sa, a trebuit să parcurgă un drum complex, marcat de transformări dificile și, de multe ori, a fost pe nedrept acuzat ca purtător al imaginii instituției pe care a înlocuit-o.

Dincolo de dificultățile și obstacolele pe care avea să le întâmpine, noua instituție de informații a țării trebuia să asigure apărarea intereselor de securitate ale României, stabilitatea și continuitatea atributelor existențiale ale statului român. Desigur, opțiunea României spre democrație și stat de drept reclamă obținerea de informații privind un spectru mult mai larg de pericole la adresa securității naționale. Pentru aceasta, instituția nou creată avea nevoie de un cadru legislativ cât mai cuprinzător, pe baza și în temeiul căruia să-și poată dezvolta capacitatea operațională și structurile organizatorice necesare.

Pentru domeniul securității economice, ca de altfel și pentru celelalte componente ale securității naționale, doar prevederile celor opt articole ale decretului de înființare a Serviciului Român de Informații erau insuficiente. Așa se face că abia la începutul anului 1993, după adoptarea Legii privind siguranța națională a României (iulie 1991) și a Legii privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații (februarie 1992) s-au putut fundamenta, cu mai multă rigoare, atribuțiile și competențele structurii

specializate de informații referitoare la securitatea economică. La acel moment, competențele atribuite se limitau la riscuri și amenințări clasice, cum ar fi cele ce țineau de contraspionajul economic, apărarea secretului de stat și apărarea intereselor economice naționale. În condițiile cadrului legislativ existent și în contextul restructurării, privatizării și al complicatului proces de tranziție la economia de piață funcțională, structura specializată de informații a reușit să asigure o bună informare a factorilor de decizie cu privire la disfuncțiile, vulnerabilitățile, riscurile și amenințările la adresa intereselor de securitate economică.

Pe măsură ce tipologia provocărilor clasice de securitate s-a diversificat, o dată cu apariția și manifestarea riscurilor și amenințărilor neconvenționale, aria de preocupări s-a extins. Astfel, în cadrul securității economice a fost necesar să fie abordate riscurile și amenințările ce țin de proliferarea armelor de distrugere în masă și criminalitatea economico-financiară transfrontalieră organizată. Dacă la toate acestea adăugăm demersurile pentru anticiparea momentelor de instabilitate economică provocată de procese internaționale de la care economia României nu poate fi decuplată, precum și identificarea acțiunilor ce privesc împiedicarea accesului României la resurse vitale pentru interesele economiei naționale, avem imaginea unei structuri moderne de informații pentru securitatea economică a României secolului XXI.

Această succintă retrospectivă a istoriei securității economice, așa cum aceasta a fost abordată de-a lungul timpului de către serviciile naționale de informații ale României, va fi cu certitudine îmbogățită prin valorificarea memoriei acelor membri ai A.C.M.R.R.-S.R.I. care vor dori să prezinte în paginile revistei momente relevante din activitatea proprie desfășurată în acest domeniu al securității naționale.

Gl.mr.(r) Dumitru Bădescu

CONTRASPIONAJUL ROMÂNESC DUPĂ 1944

În ultimii ani, numeroși memorialiști și istorici au abordat, din cele mai variate unghiuri, aspecte din activitatea fostei Securități. În materialul de față dorim să ne referim *ad libitum* – după propriile opțiuni - doar la câteva dintre prefacerile prin care a trecut aparatul de contraspionaj român, așa cum au fost ele văzute din „interior”.

La scurt timp după actul de la 23 august 1944, sovieticii s-au grăbit să „purifice” aparatul Serviciului Secret de Informații al României, implantându-și în funcțiile de conducere agenții aduși împreună cu trupele sovietice sau pe cei câțiva spioni ruso-basarabeni care activau în țara noastră – unii dintre ei controlați de serviciile speciale românești – pe care i-au scos la lumină din închisori și clandestinitate.

O substanțială pepinieră de cadre, nu doar pentru serviciile speciale ci și pentru întregul aparat de stat din țara noastră „reorganizat” de experții sovietici l-a constituit mulțimea de „ilegaliști” autohtoni, apăruiți ca ciupercile după ploaie. Cine erau aceștia și cum de se bucurau de încrederea „eliberatorilor”? Unii cetățeni români de etnie evreiască se organizaseră în mici grupuri mai mult sau mai puțin legale, în timpul prigoanei antisemite a fasciștilor și a legionarilor, încercând să penetreze aparatul represiv prin corupere, pentru a obține scutiri de la munca obligatorie, a scăpa de la deportări sau de la evacuarea din locuințe. Probabil au fost și situații când acțiunile lor s-au intersectat cu unele acțiuni de sabotaj ale anti-fasciștilor români coordonați de partidul comunist sau de cadre ale spionajului sovietic infiltrat în rândul acestora. Cert este că, după 1944, toți membrii acestor grupări au reușit să obțină statut de ilegaliști ai P.C.R., de supraviețuitori ai holocaustului și ai luptei anti-fasciste.

Sovieticii nu au avut nici o clipă încredere în elementul autentic românesc, care pentru ei era dubios și nu le inspira încredere, motiv pentru care au preferat să-i implanteze în punctele cheie ale administrației statului român pe acești „ilegaliști” de origine evreiască. Paradoxal, aparatul de stat al României era fără români, iar în acest sens circula pe atunci și o glumă: „deosebirea dintre un minister din România și unul din Israel este că acolo, pe lângă evrei, în minister mai găsești și câte un arab”. Incontestabil este faptul că

pentru populația evreiască, trupele sovietice au fost considerate cu adevărat eliberatoare, iar sovieticii au știut să se folosească de aceștia, fiind siguri, până la un punct, de loialitatea lor.

De fapt, argumentele nedecarate ale sovieticilor pentru această politică segregacionistă față de români erau: (1) convingerea că poporul român nu a agreat niciodată bolșevismul; (2) existența în România a unui vechi și puternic sentiment naționalist-patriotic în toate categoriile sociale ale populației și (3) existența unei puternice intelectualități care, indiferent de convingerile ei politice, avea o mare influență în rândul tineretului studios, în sensul menținerii spiritului demnității naționale.

Acestea au fost, de altfel, și direcțiile în care au lovit sovieticii, prin intermediul aparatului de poliție politică creat de ei și al administrației de stat, bine saturată de „ilegaliști”. Au început să fie arestați, sub diverse motive, vârfuri ale intelectualității și culturii, șefilor partidelor istorice, magistraților, ofițerilor superiori din armată și din serviciile speciale, ziariștilor de prestigiu etc., într-un cuvânt era decimată sistematic toată elita poporului român. Marii clasici ai literaturii române trecuți în neființă, încep să fie reconsiderați, reinterpretați sau puși la index. Chiar și istoria națională este rescrisă în celebrul manual de istorie a lui Roller, unde momentele-cheie ale istoriei poporului român sunt distorsionate și falsificate fără nici o rușine. Singurul clasic al literaturii noastre, marele Mihail Sadoveanu, dovedind multă „maleabilitate” și spirit de orientare, scoate imediat romanul „Mitrea Cocor”, considerat a fi primul roman al realismului socialist, beneficiind astfel din partea statului comunist de onoruri și mari funcții până la moartea sa.

Începând din 1944, departamentul de contraspionaj din Serviciul Secret de Informații suferă repetate modificări în raport de stringența problemelor represive pe care trebuia să le rezolve și pentru a căpăta chipul și asemănarea NKVD-ului. Acțiunile vizează, printre altele: depistarea cetățenilor de origine germană, trimiși imediat la muncă forțată în Rusia; descoperirea membrilor Partidului Național Socialist „Dajnaghist” al armenilor, care iau drumul Siberiei; descoperirea și neutralizarea din rândul evreilor a sioniștilor, considerați agenți periculoși ai serviciilor de spionaj americane; depistarea grupurilor de legionari parașutați pentru acțiuni de sabotaj și spionaj. Merită

remarcată abnegația și înverșunarea cu care noua conducere de „ilegaliști” își vâna conaționalii evrei suspectați de activități sioniste.

După mai multe modificări și reorganizări, la 30 decembrie 1948, în cadrul Ministerului de Interne ia ființă Direcția Generală a Securității Poporului (DGSP), în fruntea acesteia fiind numit Gheorghe Pintilie, în realitate Pantelie Bodnarenco zis Pantiușa, evreu din Transnistria, fost spion și sabotor cu state vechi în slujba NKVD, arestat și condamnat în România în perioada interbelică. Serviciul Special de Informații a supraviețuit în subordinea președinției Consiliului de Miniștri până la 2 aprilie 1951, când a fost integrat în DGSP ca structură specializată de spionaj și contraspionaj.

În 1952, după îndepărtarea lui Teohari Georgescu de la conducerea Ministerului de Interne, în locul lui este numit ministru Alexandru Drăghici, iar același Pantiușa rămâne adjunct de ministru și se ocupă de nou înființata Direcție Generală a Securității Statului, împărțindu-și atribuțiunile cu un alt vechi agent sovietic, generalul Nicolski.

Printre altele, „Pantiușa” se ocupa destul de sporadic și de Direcția de Contraspionaj, dar domeniile lui predilecte erau depistarea și arestările „dușmanilor de clasă” din rândul intelectualității și, pe cât posibil, supunerea acestora la un regim de detenție vizând exterminarea fizică. Era secundat îndeaproape de generalul Nicolski, un tip cu o alură de profesor sau savant, care prin ochelarii subțiri, cu rame de aur, arunca priviri reci, de gheață, și de multe ori hotăra pe loc, pentru „dușmanii poporului”, ani grei de muncă forțată la „stuf”, sau la „canal”, fără nici un proces sau o sentință judecătorească.

În rarele sale apariții la câte o ședință de bilanț a Direcției de contraspionaj, temutul și sângerosul „Pantiușa” (mai târziu s-a aflat că l-a ucis cu mâna lui pe Ștefan Foriș, fost secretar general din ilegalitate al Partidului Comunist Român) se tolănea pe fotoliu, își aprindea țigara marca „Plugăr” sau „Kazbek” (fuma țigară după țigară) și începea să întrebe pe rând fiecare ofițer: „Măi, tu, tovarășci, câți șpioni ai prins?” Iar după ce colecta toate răspunsurile negative, începea să urle și să amenințe, făcând spume în colțurile gurii, cu dinții lui înegriți de mahorcă și stâlcind cu dezinvoltură potopul de cuvinte și invective românești. Cam la atât se rezuma ședința de analiză cu el, iar după plecarea lui, ofițerii simțeau nevoia să meargă la fereastră și să tragă o gură de aer curat.

În 1952, șeful Direcției de Contraspionaj a fost numit colonelul Eugen Szabo, evreu ungur, provenit din SSI, un personaj carismatic, cult și foarte inteligent. În acel moment, direcția era împărțită pe servicii zonale: contraspionaj SUA, englez, francez, italian, jugoslav, grec, turc, RFG., Israel, țările scandinave, Orient și fugari. Șefii de serviciu erau bineînțelese toți „ilegaliști”, cum erau Holingher Isidor, Zalman Marcu, Adam Mauriciu, Hida Tiberiu ș.a.m.d., toți cu stagiul făcut în SSI-ul reconfigurat după 1944.

Singurul român despre care se poate spune că avea o funcție de răspundere în direcția de contraspionaj era secretarul biroului organizației de bază de partid, „tovarășul” Oaida, care la moartea lui Stalin, anunțând în fața adunării ofițerilor ”tragicul” eveniment, a izbucnit în hohote de plâns. Mai târziu s-a dovedit că fusese șef de cuib legionar undeva prin Piatra Neamț.

În afara șefilor de serviciu ilegaliști, care terminaseră un liceu sau chiar o facultate, efectivele direcției de contraspionaj, la fel ca și cele ale altor unități, erau formate din români, elemente pur muncitorești, oameni recrutați direct din fabrici, majoritatea absolvenți a câteva clase elementare, pentru care redactarea unui referat sau raport era un adevărat supliciu și se impunea frecvent intervenția șefului de serviciu. Acesta, făcând corecturile de rigoare, nu pierdea ocazia ca să-l muștruluiască și să-l umilească pe bietul strungar sau lăcătuș devenit peste noapte ofițer.

Această situație crease o relație similară aceleia dintre stăpâni și slugi. Desigur, erau și unii șefi de serviciu precum Adam Mauriciu, care își tratau cu condescendență și mult tact subalternii ignorați, încercând să-i învețe din mers câte ceva. Cei 2-3 ofițeri operativi din direcție care absolviseră un liceu erau priviți de colegii lor cu multă circumspecție, parcă aveau un iz de mic burghezi. Nu puține au fost cazurile când unii dintre muncitorii-ofițeri au cerut să fie lăsați să se întoarcă la strungul lor din fabrică.

La momentul istoric respectiv, această categorie de ofițeri lipsiți de o cultură adecvată a constituit un mare avantaj pentru conducerea Direcției Generale a Securității Statului, unii dintre ei putând fi foarte ușor manevrați și determinați să execute misiuni abuzive, în numele dictaturii proletariului. Dacă în Direcția de Contraspionaj nu se consumau anchete sau arestări, în schimb la Direcția de Cercetări Penale și la echipele care efectuau teribilele

arestări în toiul nopții, se putea vedea din plin ce bine își însușiseră, unii dintre ei, cruzimea metodelor NKVD.

În mod categoric, putem afirma că, în ciuda repetatelor prelucrări de înveninare împotriva dușmanului de clasă, nici unul dintre ofițerii proveniți din rândul elementelor cu adevărat muncitorești nu s-au dat la acțiuni de abuzuri sau violență, iar când mai auzeau despre atrocitățile ce se comiteau în anchete se cutremurau și cădeau pe gânduri. Se dovedea cât se poate de limpede că structura sufletească a poporului român nu putea fi coruptă, vandalizată și transformată după tiparele noilor stăpâni, numai de dragul unei idei. Toți aceștia, comuniști convinși de justetea cauzei lor, rămâneau, în adâncul sufletului lor, creștini și cu frica lui Dumnezeu. La fiecare sărbătoare a Paștelui, în Direcție începea o vânătoare tăcută a celor care își aduceau de acasă o felie de cozonac sau un ou roșu, care, deși decojit, mai purta urmele culorii. Pentru neutralizarea unor asemenea vânători stupizi, ofițerii români găsiseră o ingenioasă explicație laică: Acestea erau obiceiuri folclorice strămoșești!

Torționarii despre care aminteam mai sus, și care au contribuit la punerea stigmatului groazei și al urii asupra unui întreg aparat de Securitate, erau de fapt oameni lipsiți de cultură, abrutizați de ura pentru cei răsfățați de soartă și care, pentru prima dată în viață, de la hainele lor ponosite treceau la uniforme de ofițeri, devenind „tovarăși”, chemați să îngenuncheze „dușmanul de clasă” și să-l desființeze. Completându-l pe Goya, se poate spune că „și sărăcia și ignoranța pot naște monștri”.

Prin anii '50, o dată cu înăsprirea „războiului rece”, sovieticii au considerat că se impune trimiterea unor consilieri în România, pentru a mări implicarea țării noastre în lupta „anti-imperialistă” care probabil, nu se desfășura conform așteptărilor lor.

După scurt timp, șeful direcției de contraspionaj, colonelul Szabo Eugen, a fost mutat la Direcția de Informații Externe și s-a auzit că a fost numit consilier la o ambasadă. În locul său a fost numit colonelul Holingher Isidor, fiul unui bogat angrosist de cherestea, până atunci șeful serviciului contraspionaj SUA, iar după scurt timp s-a produs un mare eveniment, când adjunct al șefului Direcției a fost numit maiorul Cosma Neagu. Era primul român care primea în sfârșit o funcție de conducere în contraspionaj. Era o

avansare bine meritată, Cosma Neagu fiind un profesionist de excepție, cu un bun bagaj de cultură și, cel mai important, știa să lucreze cu oamenii și să le trezească dragostea pentru această muncă specială.

Apariția consilierilor sovietici (bineînțeleși toți ofițeri superiori în NKVD sau GRU) a fost încă o piatră de încercare pentru ofițerii români din aparatul de contraspionaj, care deja percepeau un jug penibil, la care se adăuga acum unul și mai umilitor.

Consilierii voiau să știe tot ce se petrecea în aparatul de contraspionaj. Toate documentele de sinteză, toate rapoartele, toate materialele mai deosebite obținute prin mijloacele specifice ale contraspionajului trebuia să fie traduse imediat de translatorii basarabeni atașați pe lângă biroul consilierului. În Direcție funcționa și un mic birou format din doi ofițeri, șefă fiind o evreică, cunoscătoare a 3 sau 4 limbi străine, care se ocupau cu decriptarea unor telegrame. „Tovarășul Consilier” a fost pus imediat la curent cu activitatea biroului, iar drept urmare nu era zi în care să nu se intereseze de rezultate.

Totul era, de fapt, o hoție după principiul „sovromurilor”, în care dădeam orice, în numele recunoștinței față de „marele prieten eliberator”, ceea ce îi intriga și le crea vădite nemulțumiri ofițerilor operativi români. Reprobabilă era mai ales atitudinea de servilism a unor șefi de serviciu față de consilier, aceștia fiind preocupați permanent să-i facă pe plac și să-i prezinte tot felul de inițiative informativ-operative, ca dovadă a competenței și hărniciei lor.

La câteva acțiuni mai speciale, la insistențele consilierului, care dorea neapărat să fie implicat și să cunoască rezultatele, au fost aduși de la Moscova specialiști cu aparatură modernă. Spre lauda lor, tehnicienii noștri, care nu dispuneau de aparatura sofisticată a sovieticilor, de multe ori obțineau prin improvizații ingenioase rezultate tot atât de bune.

Numărul mare de cetățeni români de naționalitate evrei care își depuneau formele de emigrare-repatriere în Israel începea să pună pe gânduri conducerea superioară de partid și de stat, din care între timp fuseseră îndepărtați „deviaționiștii” Ana Pauker, Teohari Georgescu și Vasile Luca. Pentru prima oară, Gheorghiu Dej și Alexandru Drăghici au un pretext bun pentru a pune sub semnul îndoielii loialitatea „ilegaliștilor” și de a începe înlăturarea lor. O dată cu anul 1956, încep să fie îndepărtați din funcțiile de

conducere, sub diferite pretexte, cei de etnie evreiască. Bineînțeles că dispar, ca un vis urât, „Pantiușa” și compania. Această epurare se încheie în 1960, acțiunea fiind efectuată cu grija de a păstra totuși în corpul tehnic, unii ingineri și specialiști evrei de valoare, ceea ce excludea ideea antisemitismului. De asemenea, nu se poate spune că acțiunea în sine a avut un caracter xenofob, deoarece în aparatul de contraspionaj au fost păstrați numeroși ofițeri de alte etnii (maghiari, greci, armeni, tătari etc.)

O parte dintre șefii de serviciu „ilegaliști”, văzându-se repudiați, au uitat de aversiunea ce o aveau împotriva sionismului și, în cel mai scurt timp au emigrat în Israel.

O dată cu finalizarea epurărilor, în 1960, consilierii sovietici se trezesc față în față cu elementul românesc de care se feriseră atât de mult. Se adeverește vorba din bătrâni că „de ce îți este teamă nu scapi”. Sentimentele anti-sovietice se manifestă tot mai fățiș. Consilierii se văd izolați, izvorul materialelor informative se subțiază drastic, translatorii șomează.

Colonelul Cosma Neagu, devenit șef al Direcției de Contraspionaj, este tot mai parcimonios cu materialele pentru „tovarășul consilier”, în ciuda încercărilor acestuia de a-l câștiga de partea sa. Dă ordin ca nici un material informativ să nu mai ajungă la consilier fără acordul său. Chiar și micul birou deciptări „întâmpină dificultăți și nu mai dă deloc randament”, deci nu mai are nimic pentru „tovarășul consilier”. Până la urmă, consilierul pleacă într-un concediu prelungit, revine după câteva luni, iar prin 1964 dispare definitiv.

Pe lângă problemele strict profesionale, colonelul Cosma Neagu se confrunta cu problema pregătirii cadrelor. Deși în locul „ilegaliștilor” plecați a promovat șefi de serviciu după criteriul experienței în muncă, a înțeles că trebuia să îmbunătățească radical structura de cadre pentru a putea ține pasul cu evoluția societății. Unii dintre ofițerii „primului val” sunt trecuți în sectoare neoperaționale, iar cei care îndeplineau condițiile de vârstă sau bolnavii sunt pensionați. În paralel, se organizează la unele licee cursuri serale pentru ofițerii vechi care sunt păstrați și se creează condiții de a urma mai departe cursurile unor facultăți la învățământul fără frecvență.

Prin numirea lui Ion Stănescu, în 1967, în calitate de Președinte al Consiliului Securității Statului, generalul Cosma Neagu găsește în acesta un om de acțiune, curajos și inovator. A fost o întâlnire fericită pentru întregul

aparat. Se poate spune, fără teama de a greși, că au fost anii cei mai rodnici pentru nașterea unui nou și modern serviciu de informații român.

Referindu-ne doar la Direcția de contraspionaj, aici nu se mai găseau decât ofițeri cu studii superioare și cu un bagaj bogat de cultură generală, cunoscători a cel puțin unei limbi străine de circulație internațională. Toți ofițerii aveau o pregătire complexă, dețineau carnet de conducere auto, știau să călărească, să înoate, erau mulți trăgători de elită. Periodic, toți ofițerii erau supuși unui test psihologic, iar performanțele profesionale deveniseră remarcabile.

Totuși, așa cum se mai întâmplă, se pare că profesionalizarea aparatului de contraspionaj a devenit incomodă pentru unele persoane și chiar pentru unele servicii de spionaj străine. Trădătorul Mihai Ion Pacepa a început să simtă că-i fuge pământul de sub picioare, mai ales că generalul Cosma Neagu îl informase, cu discreția necesară, pe șeful structurii externe, generalul Nicolae Doicaru, despre unele suspiciuni. Din păcate generalului Doicaru, probabil, i-a „scăpat” vreo aluzie. Drept urmare, Mihai Pacepa a început să acționeze cu toată energia pentru compromiterea și destrămarea cuplului Ion Stănescu-Cosma Neagu.

Pretextul a fost oferit sau creat de un serviciu de informații străin care a aranjat ”sinuciderea” medicului personal al Elenei Ceaușescu, doctorul Schechter Abraham, care de 17 ani asigura supravegherea cuplului Ceaușescu din punct de vedere al sănătății și nu numai. În martie 1973, doctorul Schechter, în depline facultăți mintale și în plină glorie profesională, cade sau este împins de la o fereastră a etajului 5 din spitalul Floreasca. Probabil începuse să facă unele greșeli. Vestitul Ion Dincă (supranumit „Ion Teleagă”) l-a informat pe Nicolae Ceaușescu că vinovați de tragedia petrecută erau ofițerii Direcției de Securitate și Gardă, motiv pentru care Ion Stănescu a fost schimbat din funcție. Ulterior, Nicolae Ceaușescu a aflat adevărul cu privire la sinuciderea doctorului Schechter și l-a numit pe Ion Stănescu într-o altă funcție importantă.

La rândul său, Mihai Pacepa, printre altele și expert în a pescui în ape tulburi, are grijă să-i șoptească Elenei Ceaușescu că, după informațiile lui, sinuciderea doctorului este opera Securității. Elena, care avea o mare slăbiciune pentru doctorul Schechter, declanșează un taifun care sfârșimă întregul nou

eșafodaj al aparatului de contraspionaj. Ion Stănescu a fost destituit, iar generalul Cosma Neagu a fost mutat la Comanda Școlii de ofițeri de la Băneasa. Mihai Pacepa mai obținuse o victorie.

Îmbrobodit de același Pacepa, Nicolae Ceaușescu consideră direcția de contraspionaj oaia neagră a Securității și abate asupra acestui aparat tot felul de comisii de control, ofițerii fiind ținuti într-o permanentă și insuportabilă tensiune. Se ajunge până acolo încât pistoletele din dotarea fiecărui ofițer sunt luate și puse la păstrare într-o cameră specială. Probabil se temea de vreun atentat sau lovitură de stat.

Între timp se mai elaborează o directivă din care reiese că cea mai importantă misiune a unui ofițer de securitate este obligația de a veghea asupra siguranței Comandantului Suprem și a familiei sale. Era prea mult pentru un ofițer de elită, care nu concepea să fie transformat într-un robot și să ne reîntoarcem la practicile din anii ,50. De aici începe activitatea, denumită de profesorul Cristian Truncotă „duplicitară” a ofițerilor de informații care adoptă o poziție de „rezistența pasivă” sau de „non combat”.

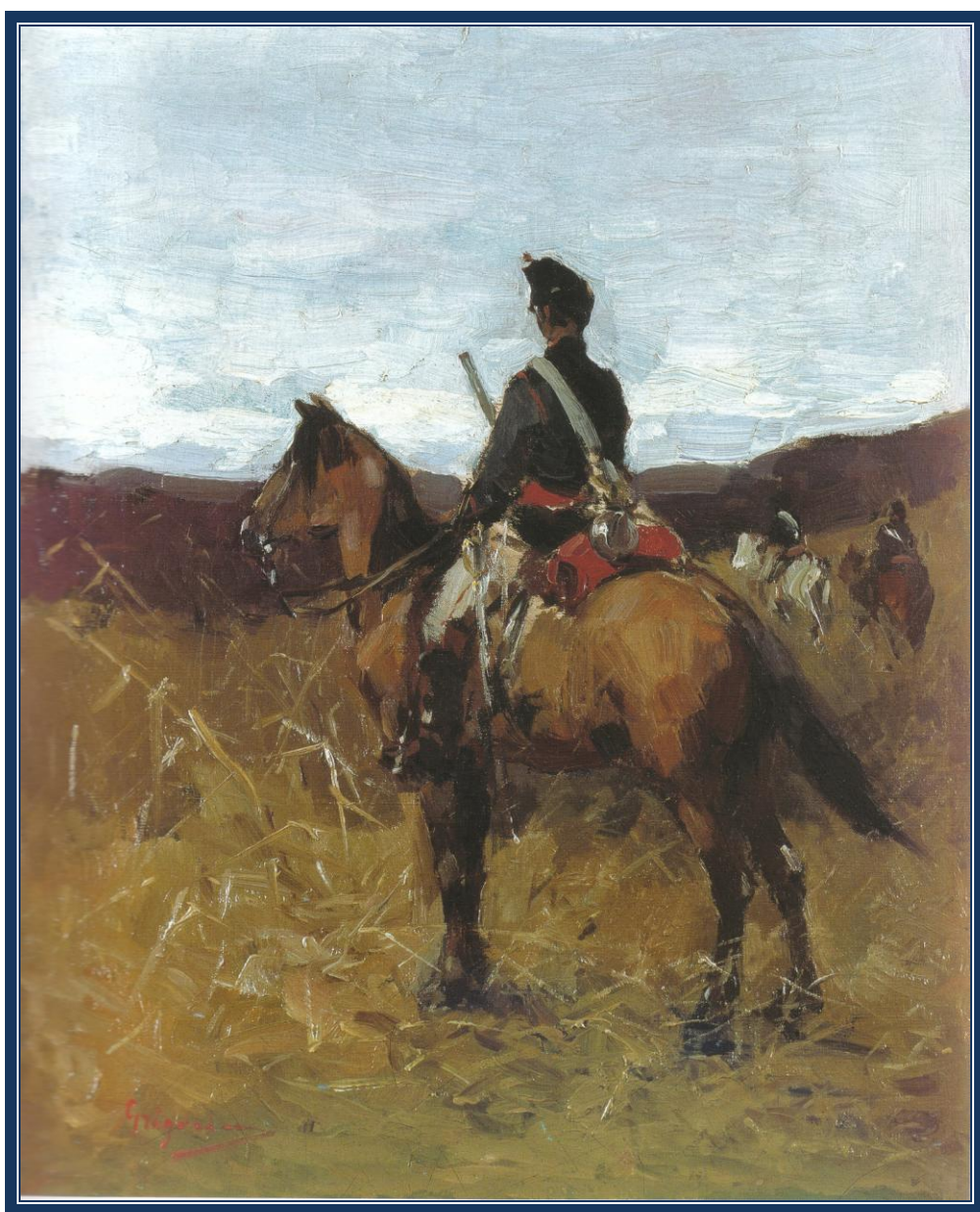
Din anul 1977, generalul Iulian Vlad, numit secretar de stat la Ministerul de Interne, iar din 1987 ministru secretar de stat și șef al Departamentului Securității Statului, acordă o atenție specială contraspionajului. Datorită eforturilor sale, acest aparat a mai putut funcționa în condițiuni relativ normale. Generalul Iulian Vlad cunoștea foarte bine starea de spirit încordată din rândul ofițerilor, deoarece și el simțea la fel și înțelegea că doar onoarea și demnitatea îi împiedică de la acțiuni de felul celor din țările bananiere. Nu puțini sunt ofițerii care, sub pretextul unor boli, cer pensionarea.

Fără a deveni patetici, știm că poziția și ordinele generalului Iulian Vlad din decembrie 1989 au avut la bază dragostea pentru poporul său și disprețul și ura față de cuplul de tirani. Acest onest general patriot a împiedicat un sângeros război civil, în ciuda speranțelor unora dintre vecinii noștri, dornici ca în haosul ce s-ar fi creat să intervină „pacificatori” și să se instaleze apoi, ca stăpâni, pe câte o regiune mult râvnită din teritoriul României.

Va mai trece probabil timp până ce în conștiința maselor intoxicate cu tot felul de sloganuri mincinoase se va sedimenta și separa răul de bine și se va înțelege adevărul nemistificat despre cei care au contribuit ca evenimentele din

decembrie 1989 să nu se transforme într-un dezastru național, iar finalul să fie cel sperat de poporul nostru.

Colonel (r) Hagop Hairabetian

Roșiorul

CUM AM DEVENIT CEEA CE-AM FOST

I. Trei fețe ale hazardului

În vara lui '68, pe când urmăream – înfrigurat – evenimentele de la Praga, întâmplarea mi-a pus sub ochi o carte extraordinară: *La Guerre a été gagnée en Suisse*¹... N-am avut la dispoziție decât 24 de ore, pentru a o citi (exemplarul fusese “sustras” din biblioteca profesorului Mircea Malița, pe atunci adjunct al ministrului de externe), dar impactul ei asupra mea a fost de-a dreptul bulversant – dinamitând, pur și simplu, poncifele formidabilei propagande sovietice cu privire la “zdrobitoarea victorie” asupra Germaniei naziste. Victoria a fost, întradevăr, zdrobitoare – numai că, în obținerea ei, factorii determinanți se vedeau a fi cu totul alții decât cei impuși, agresiv, de către oficialii de la Moscova. Astfel, pe lângă substanțialul ajutor economico-militar furnizat de S.U.A. (ajutor despre care mai citisem câte ceva), strategii armatei sovietice au beneficiat și de substanțialele informații primite, cu regularitate de ceasornic, prin *Rețeaua Roessler*; rețea a cărei activitate a fost reconstituită, în mai toate aspectele și implicațiile ei, de autorii cărții.

Nu-i vorba, aici, de-a umbri în vreun fel eroismul ostașului aflat în linia-ntâi; nici de a nega priceperea comandanților sovietici ai vremii. Dar, când cunoști dinainte intențiile inamicului și ai timp să decizi în consecință, parcă întreg cursul războiului sovieto-german se așează într-o cu totul altă perspectivă. Or, tocmai asta primeau rușii prin Rudolf Roessler: planurile de atac pe frontul de Est ale Înaltului Comandament german (O.K.W.) – uneori, la mai puțin de două zile după ce fuseseră aprobate de Hitler! Încât, de prin toamna lui 1941, întreaga strategie a armatei sovietice era stabilită în funcție de natura și bogăția informațiilor astfel primite.

Dar nu numai atât: se poate spune că însuși destinul Germaniei a fost jucat în culisele acestei afaceri de spionaj; culise nici astăzi lămurite pe deplin... Căci, rămași în umbra Istoriei, “furnizorii” lui Roessler (generali în O.K.W.) au deschis o veritabilă cutie a Pandorei: vitale pentru ruși, informațiile trimise Moscovei n-au dus numai la capotarea armatei germane în Răsărit –

¹ Cartea a apărut și în românește, *Războiul a fost câștigat în Elveția – Afacerea Roessler*, Editura Compania, 1999. Mi se pare, și acum, extraordinară.

acesta fiind scopul lor prim și ultim. Ci au facilitat, dacă nu chiar au pregătit, triumful Rusiei sovietice în Europa – cu tot cortegiul de nenorociri care i-a urmat: dezmembrarea Germaniei, constituirea “lagărului socialist” din spatele Cortinei de fier, expansiunea ideologiei comuniste în Asia, Africa, America latină.

Într-un fel sau altul, intuiau și atunci toate acestea – efectele cărții repercutându-se asupra mea ca niște explozii în lanț... Dar, pe moment, alt “ceva” mă frapase: importanța activității de spionaj și, nu mai puțin, rolul – decisiv, uneori – jucat, în derularea marilor evenimente, de “luptătorii din umbră”... Drept urmare, fără a părăsi cu totul șaradele detectiviste din Colecția “Enigma” ori zona de agrement a “James Bond”-urilor, interesul meu s-a focalizat pe acest tip de cărți: care vorbesc, cu date și fapte, despre “istoria secretă” a marilor confruntări, a marilor convulsii ale omenirii; cărți «care răstoarnă ordinea convențională a manualelor de istorie», cum se spune undeva.

Prevalente, în interesul meu, erau cărțile despre ultimul mare război și evenimentele care-l precedaseră/declanșaseră: căci ele au șters de pe hartă România Mare și, printr-o logică absolut contrară spiritului nostru național, i-a adus pe români sub călcâiul de fier al bolșevismului. De prin 1950, astfel de cărți începuseră să tot apară – mai ales în Occident... Unele, puține, erau publicate și la noi (bineînțelese, cu eliminarea pasajelor care-i defavorizau pe sovietici); altele, și mai puține, îmi erau aduse (sau doar împrumutate) de prieteni care “prindeau” câte-o ieșire în Vest.

Dar principala “sursă”, în acest domeniu, era prietenul și fostul meu coleg de facultate George V., ofițer-analist în D.S.S. El este cel care, în anii ’70 – ’80, mă “alimenta” cu astfel de cărți (traduse, prompt, pentru informarea/pregătirea ofițerilor fostei Securități). Și tot el, la sfârșitul lui martie ’90, mi-a propus (mai bine zis, m-a “ademenit”) să intru în S.R.I. Nu doar pentru că era nevoie de “oameni noi”, cum mi-a spus; ci, îmi place să cred, și pentru că mă știa *interesat* – și cu *lecturi consistente* – în domeniu.

Inițial, George V. îmi proiectase o altă traiectorie: aceea de ofițer-analist – el fiind numit, de către Director, șeful Formațiunii de analiză-sinteză a Instituției... Dar intuiția (sau, poate, doar oportunismul) lui Virgil Măgureanu m-a destinat, foarte curând, unei alte posturi: așa se face că, după nici trei

săptămâni, am apărut ca “purtător de cuvânt” al S.R.I. – postură în care, cu prefixul “ex–”, sunt perceput și astăzi.

Se știe, acum, că primii “revoluționari” care au pătruns în sediile Securității au “ras” de prin birouri cam tot ce se putea lua: de la fierbătoare de cafea la televizoare... Au urmat, în valuri succesive, “lăcustele” în uniformă kaki: care au distrus, la propriu, tot ce nu putea fi confiscat (în numele “revoluției”, desigur!). Pentru ca, în momentul înființării Instituției ca entitate independentă, neafiliată în vreun fel Ministerului de Interne, foștii milițieni să-și “adjucece” cam tot ce mai rămăsese din “baza materială” a Securității.

Iată, în mare vorbind, explicația unei (haioase, acum) bizarerii: un comandant de unitate (George V.), locțiitorul acestuia și, “ultimul pe listă”, subsemnatul am funcționat, aproape jumătate de an, într-o cameră cu trei birouri, dar cu numai două scaune; încât, prin rotație, unul era “pe teren” – adică pe culoar, la o țigară... Cum eu nu-s fumător, m-am “lipit” de câțiva colegi dintr-o cameră alăturată (aflați, aproximativ, în aceeași situație): opt-zece bărbați, mai vârstnici decât mine, care – aveam să aflu – constituiau grupul de “consilieri” ai Directorului; grup coordonat de generalul Neagu Cosma.

Din vorbă-n vorbă, consilierii m-au adoptat ca “ucenic”; povestindu-mi una-alta din activitatea lor trecută. Ei dădeau, astfel, cunoștințelor mele livrești o (necesară) dimensiune concretă – aducându-mă, ca să zic așa, cu picioarele pe pământ... Și-mi strecurau, totodată, informații dintre cele mai interesante despre căderea lui Ceaușescu, ca și despre indivizii care – “după cădere” – năpădiseră scena publică. Coroborate cu cele ce citisem, și continuam să citesc, povestirile și informațiile lor au fost – pentru mine, cel puțin – cea mai bună “școală” pentru a căpăta acea siguranță de sine și dezinvoltură în absența cărora nu poți exercita o “funcție” de care, până mai ieri, în România aproape că nici nu se vorbea.

II. “Ce-i de făcut?”

Ce te faci, când te trezești într-o asemenea “funcție”? Te descurci, pur și simplu; și, dacă poți, la nivel optim. Aceasta a fost “evaluarea” mea, când – la începutul ultimei decade din aprilie ’90 – Măgureanu mi-a dat dispoziție să-i organizez prima conferință de presă... A fost o evaluare rapidă, situația

operativă (ca să folosesc o sintagmă de “profesionist”) nelăsându-mi timp de reverii; cu atât mai rapidă, cu cât am înțeles noțiunea de “funcție” în sens de *aplicație* sau *transformare* (sens luat din matematică).

Recitesc, astăzi, *Declarația de presă* făcută publică cu acel prilej și constat că nu prea am ce să schimb: chestiunea a fost, dintru început, pusă în termenii care-i sunt proprii și în prezent... Subliniam, acolo, trei aspecte: (1) ce este Serviciul Român de Informații și de la ce comandamente/tradiții se revendică, (2) în baza căror acte normative a luat ființă și (3) ce îl deosebește – esențial – de fosta Securitate (mai exact: de ceea ce a fost blamabil în activitatea acesteia). Argumentația cea mai consistentă – și cea mai convingătoare, cred – era adusă în sprijinul ultimului aspect, ambiția mea fiind aceea de a demonstra că Instituția nu are nici o atribuție (conferită de lege) care ar permite asimilarea ei cu așa-numita “poliție politică”.

Bucurându-se de participarea a cca. 200 de corespondenți străini, selectați de mine din cei aproape (sau peste) 1.000 aflați atunci la București, conferința de presă a fost un succes: întrebările puse Directorului erau “la obiect”, relatările – în presa internațională – vădindu-se bogate și relativ corecte.

Evenimentul a stârnit însă, și pe bună dreptate, “invidia” presei autohtone: pentru care, după numai câteva zile, am organizat o conferință similară... De astă-dată, lucrurile au luat o întorsătură care – mărturisesc – m-a nedumerit: întrebările formulate de ziariștii “noștri” treceau, mai toate, pe lângă subiect – vizând aspecte, pretins tenebroase, din biografia lui Măgureanu (tangential, și a mea), iar relatările, apărute a doua zi, au fost sărace (sărace cu duhul, aș zice azi) și, cu una-două excepții, prostesc de tendențioase.

Într-o atare situație, te întrebi (instinctiv): Ce-i de făcut?... Ca prim pas, în conturarea unui răspuns, mi-am propus un “tur al redacțiilor”, ca să stau de vorbă (ca de la om la om) cu cei mai “vocali” ziariști ai momentului: P.M. Băcanu, C. Nistorescu, I. Cristoiu, S. Roșca Stănescu și încă vreo doi-trei... Mă știam – și nu de azi, de ieri – cu fiecare dintre ei, dar aveam să constat (cu stupefacție) o “profundă” schimbare: indivizi care, până-n 22 decembrie 1989 scriseseră cu sârg în presa comunistă (că alta nu era) deveniseră – peste noapte! - “anticomuniști” feroce, pentru care (ca “unic moștenitor” al fostei Securități: premisă perfect falsă) S.R.I. nu putea fi decât “poliție politică”, iar “purtătorul de cuvânt” al Instituției – un tip dubios (cum de-a ajuns, tocmai el, acolo?) care

încerca să-i trombonească (ori, și mai rău, să-i atragă în cine-știe-ce, primejdioase, combinații). Toate argumentele mele erau respinse *a priori*, orice încercare de dialog fiind refuzată.

Nu contest calitățile reale ale nici unuia dintre ei; dar, cunoscându-i dinainte (și, vorba Românului, știind ce le poate pielea), mi-am dat seama că atitudinea lor reprezintă doar “cristalizarea” unui cras oportunism – și nicidecum expresia vreunei convingeri... Iar, în cazul câtorva (foști informatori ai Securității sau chiar mai mult), ocazia de a-și lua revanșa asupra unui trecut pe care-l voiau uitat cât mai repede. Și mai e un aspect: în primii ani de după Decembrie '89, presa devenise – în România – o afacere extrem de rentabilă, aducând notorietate, influență și bani. Foarte mulți bani... Anticomunismul (de paradă, dar practicat cu profesionalism) se dovedea foarte “productiv”. Dovadă: situația materială a celor numiți mai sus; și a altora, încă.

Aceasta a fost cea de-a doua evaluare a mea, încercată după eșecul discuțiilor de care aminteam... Din acel moment, i-am tratat pe indivizii respectivi (categoria fiind mai numeroasă) cu doza – realmente cuvenită – de dispreț. Și de amuzament, totodată... Mai ales că, nu foarte târziu, relațiile dintre noi s-au ameliorat: nu puțini dintre cei ce “combăteau” cu vehemență Instituția îmi ciuguleau din palmă, cum se zice, informații (strict necesare pentru a declanșa ori a duce la bun sfârșit o investigație mai delicată, un reportaj mai dificil, o verificare altminteri greu de făcut).

Vorbeam de faptul că mi-am înțeles “funcția” în sens matematic: de *aplicație* sau de *transformare*. Să mă explic.

Cuvintele cele mai vânturate, în anii '90 (sau, dacă vă sună mai bine: “cuvintele-cheie”), erau “integrare” și “reformă”: integrare în structurile euro-atlantice și reformă a Statului, a instituțiilor etc.

Cu integrarea eram O.K. Ba chiar declarasem, într-un interviu din *România liberă*, că integrarea noastră în NATO și UE reprezintă condiția fundamentală pentru securitatea și prosperitatea României (declarație ce mi-a atras admonestarea ironică a generalului Vasile Ionel: căruia îi cunoșteam “ereditatea” politico-informativă).

Cu reforma, însă... În sensul ei tare, noțiunea e, cumva, restrictivă: limitându-se, în fapt, la ameliorarea unor disfuncționalități ale sistemului (care, se subînțelege, poate să rămână același). Or, eu am perceput Instituția ca expresie a unei transformări; ca formă de adaptare – obligatorie – la

provocările de securitate care, în anii '90, schimbaseră aproape complet situația operativă.

Reunificarea Germaniei, destrămarea Uniunii Sovietice, întărirea poziției dominante a SUA pe plan mondial, reapariția naționalismelor agresive în imediata noastră vecinătate – toate acestea își aveau ecoul lor, uneori vizibil distorsionat, în viața social-politică a României; și impuneau accentuarea laturii anticipative (și nu coercitive, ca până atunci) a muncii de informații: cu identificarea pericolelor viitoare, cu valorificarea resurselor disponibile, cu proiectarea/deschiderea unei perspective care să “bată” mult dincolo de orizontul realității imediate.

Toate aceste transformări s-au petrecut, și continuă să se petreacă, în timp... Dar ca intenții/deziderate, ele și-au găsit loc (mai aluziv, mai pe șleau) în *Declarația de presă* amintită; și au fost exprimate, mai pregnant, cu diverse prilejuri. De pildă, când am spus – într-un interviu – că Serviciul Român de Informații a fost construit cu “materialul uman” al fostei Securități așa cum primii creștini își ridicau bisericile pe fundația și cu pietrele vechilor temple păgâne: “materialul” poate fi același, dar credința care ne însuflețește e cu totul alta.

Nu mi-am schimbat convingerile. Vorba cuiva: «Cum sunt ce-am fost, voi fi ce sunt».

Colonel (r) Nicolae Ulrieriu

Despre avatarurile primului purtător de cuvânt al unui serviciu de informații român, și, se pare, din tot arealul est-european, vom mai scrie în numerele următoare ale revistei.

LUNGUL DRUM AL ADEVĂRULUI CĂTRE LUMINĂ

Mulți dintre cei care, cu ani în urmă, citeam în presă intervențiile publice ale domnului Măgureanu eram impresionați de capacitatea sa de a evita răspunsuri tranșante, limpezi, iscusința cu care dânsul luneca peste temele pe care nu dorea să le abordeze, abilitatea cu care se strecura afară din strânsoarea unor întrebări incomode. Au trecut ani și, se vede treaba, s-au mai schimbat de atunci nu doar vremurile, ci s-au mai schimbat și oamenii. În dialogul său cu istoricul Alex Mihai Stoenescu, domnul Virgil Măgureanu devine clar, concis, precis în diagnosticarea științifică a unei perioade istorice în alcătuirea căreia a jucat un rol de primă mărime. Acest remarcabil dialog a fost reprodus într-un volum impresionant prin ținuta sa, volum care a apărut în toamna anului trecut și este intitulat „**De la regimul comunist la regimul Iliescu**”.

Nu recenzia acestei cărți ne-o propunem însă în cele ce urmează, ci relevarea câtorva dintre ideile majore pe care această voce deosebit de autorizată le transmite cititorului. Pentru că profesorul Virgil Măgureanu nu este doar un reputat politolog, ci și omul care a reclădit principalul serviciu de informații al țării și l-a condus ani buni către afirmare.

Așadar, nu vom face o analiză a cărții, ci vom reda în continuare doar citate, grupate pe câteva teme și transcrise cu caractere italice, lăsând libertatea comentariului fiecăruia dintre cititorii acestei reviste.

1. Evenimentele din decembrie 1989. Implicarea sovietică și maghiară

Fără nici un echivoc, Virgil Măgureanu declară că *scenariul după care s-a produs prăbușirea în lanț a regimurilor comuniste a fost pregătit cu mîgală, timp de aproape un deceniu, în laboratoarele principalelor servicii secrete.(...) Înțelegerile de la Malta au fost însoțite din umbră de acorduri corespunzătoare la nivelul celor mai redutabile servicii de informații din lume – CIA și KGB. (pag. 5-6).*

Calendarul schimbărilor care urmau să se producă în Europa de Est, inclusiv în România, era stabilit pe zile încă din septembrie 1989. (pag. 18). În toamna lui 1989, calendarul acelor evenimente, pas cu pas, țară cu țară, regiune după regiune, era distribuit, stabilit și adus la cunoștința cancelariilor europene și bineînțeles a Moscovei. (pag 27).

Geopolitica de după 1989 este datorată în primul rând serviciilor secrete, spre deosebire de momentul Potsdam, când geopolitica a fost conturată de marii comandanți militari. (pag. 28)

Momentul 89 în România n-a fost unul spontan. (pag. 43). Apropo de caracterul „spontan” al acelor evenimente, pot spune că și acest caracter spontan a fost pregătit din timp. (pag. 181).

Grupurile și persoana care urmau să asigure succesiunea erau dinainte contactate și pregătite pentru această eventualitate. (pag. 29). Brucan era unul dintre cei teleghidați. N-a nimerit întâmplător acolo (n.n. la nucleul conducător). Iar în ce-l privește pe Petre Roman, cam la fel. (pag. 40). Serghei Celac făcea parte și face și azi parte dintr-un grup numit și azi „Grupul”. (pag. 41). Cazul Brucan reprezintă, totodată, încă o confirmare că serviciile secrete sovietice lucrau mână în mână cu cele americane. (pag. 47).

Implicarea sovietică era urmarea unor planuri strategice bine conturate, în care ei aveau repartizat rolul lor. De la cel mai înalt nivel. Nu cred că mă ridic prea sus atunci când spun că trebuie plecat de la înțelegerile Bush-Gorbaciov. (pag. 17).

Sovieticii aveau acolo (printre manifestanți – n.n.) persoane de contact, plătite, ținute sub observație și îndemnate să acționeze sub o formă sau alta. (...) Au fost unul dintre fermenții care au contribuit la declanșarea evenimentelor. Un altul a fost reprezentat de elementele pregătite pe teritoriul Ungariei. (pag. 16). În Ungaria, cu luni de zile înainte de izbucnirea evenimentelor din decembrie 1989 din România, în așa-zisele tabere de refugiați, au fost pregătiți tineri, mai mult sau mai puțin refugiați, persoane special antrenate să se întoarcă și să provoace sau să întrețină aceste conflicte. (pag. 15).

Acest termen de revoluție a fost invocat cu insistență pentru a da o notă de eroism celor întâmplare. Dar, cu excepția jertfei acelor tineri care au murit la baricade, în decembrie 1989 nu s-a întâmplat nimic eroic, mai ales că scenariul acelor evenimente nu ne-a aparținut. (pag. 129). Acele evenimente tulburi din 1989, numite cu prea multă ușurință proces revoluționar, au permis ieșirea în față a tot felul de indivizi care, în diferite grade, reprezentau pericole pentru viața politică și pentru însăși democratizarea țării. Acești indivizi întrețineau dezordinea civilă sub acoperirea luptei împotriva comunismului și a comuniștilor. (pag. 196).

Afacerea cu revoluționarii și cu mișcarea revoluționară din România chiar a fost în bună măsură profitabilă pentru o mulțime de persoane. Era, în fond, o farsă. (pag. 88).

2. Implicarea serviciilor secrete occidentale

Implicarea unor membri ai emigrației în zona atitudinii militante împotriva regimului Ceaușescu poate fi pusă și a fost pusă în legătură cu activitatea serviciilor secrete occidentale, care, o dată creat scenariul pentru înlăturarea comunismului în est, s-au gândit ce anume forțe pot mobiliza. Și i-au găsit pe aceștia, câțiva, câți or fi fost. (pag. 198).

Numeroși membri de frunte ai fostului PNȚ fuseseră contactați de către diferiți emisari ai statelor occidentale, ai serviciilor secrete și, bineînțeles, ai emigrației și îndemnați să se constituie în perspectiva căderii regimului Ceaușescu. (...) Ei înșiși ar putea recunoaște acum de cine au fost sprijiniți, inclusiv material, pentru a declanșa procesul de reconstituire. (pag. 197).

Interlocutorul domnului Virgil Măgureanu, istoricul Alex Mihai Stoenescu, își introduce o întrebare astfel: Uitați-vă pe o listă simplă a unora dintre actorii evenimentelor, de unde apar ei în după-amiaza de 22 decembrie: Ion Caramitru vine din Anglia, Mircea Dinescu și Sergiu Nicolaescu vin din Germania, Alexa Visarion și Corneliu Bogdan din SUA. Să vedem alte trasee: Brucan trece prin SUA, Anglia, Austria, URSS. Mazilu fusese oprit de la post după ce a revenit din SUA. (pag. 119).

3. Aspecte ale implicării Armatei

La acest punct intervențiile domnului Alex Mihai Stoenescu sunt foarte consistente. Ele nu pot fi neglijate și de aceea ele vor fi de asemenea incluse în text, fiind însă marcate cu inițialele AMS, scrise după numărul paginii la care ele apar.

Zvonurile privind otrăvirea apei, existența unor catacombe prin care securiști-teroriști trag, înainte să fi apărut fenomenul diversionist terorist, provin de la Armată. În raportul SRI sunt date numele, gradul, funcția de ofițer în MStM și MApN, ale celor care transmiteau acest zvonuri. Există amănuntul că aceste persoane își alimentau fanteziile după ce intrau în biroul în care se aflau generalul Stănculescu și viceamiralul Dinu, șeful DIA. (pag 54 – AMS).

Zvonistica viza nu numai producerea de haos și dezordine, dar și paralizarea întregii vieți publice și, în particular, a Securității. Paralizarea Securității este obiectivul de departe cel mai periculos (pag. 55).

În privința fenomenului diversionist-terorist, toată informația și toate verificările duc spre Ministerul Apărării Naționale și nicidecum spre Securitate, așa cum s-a strigat în timpul evenimentelor. (pag. 59 – AMS).

Printr-o construcție logică impecabilă, Virgil Măgureanu demonstrează că acțiunile calificate drept „terorism” nu pot, sub nici o formă, să fie atribuite Securității: *Securitatea, ca instituție organică, acționând pe baza unui plan și acționând unitar, eventual în baza unui ordin pentru probleme de criză, așa ceva nu a existat. O spun cu toată răspunderea.* (pag. 56). Dar a existat totuși un plan concertat în baza căruia au fost lovite centrele urbanistic vitale ale statului român. *Planul acesta nu putea rezulta din acțiunea individuală a unora și a altora. El nici nu putea fi rezultatul întâmplării.* (pag. 57) (...) *Au fost de asemenea și comenzi pentru niște unități care țineau de vechiul regim și aveau misiuni speciale. Sunt acele unități de diversiune, de acțiune în condiții speciale. Unitățile subordonate DIA (Batalionul 404) au existat indiscutabil în acțiune.* (pag. 60). *Eu presupun că au existat niște ordine pentru anumite unități de cercetare în adâncime, cum s-a spus atunci, (...) că aceste unități și-au continuat misiunea lor în împrejurări excepționale, după căderea lui Ceaușescu și a regimului său, regim pentru care fuseseră îndelung îndoctrinați să-l apere. Ipoteza cea mai plauzibilă este că asemenea unități ale Armatei au intrat în acțiune potrivit unui cod profesional inaccesibil multora dintre cei care au făcut mărturisiri.* (pag. 73).

Militarii aparținând MAPN care și-au pierdut viața în timpul confruntărilor au murit *nu numai nevinovați, dar și sacrificați.* (pag. 60).

Alături de ordinele stupide (pag. 56 – AMS), ba chiar în mod *deliberat și cu rea-credință date* (pag. 56), persoane din conducerea Armatei au avut *un anumit mod banditesc de a acționa*: spre exemplu, au tras cu tunul într-o vilă a Securității alături de care era *o magazie imensă unde Securitatea aduna capturile ei, whisky, țigări și alte valori foarte tentante. De acolo, acele cantități s-au cărat cu camioanele Armatei și au fost duse într-o direcție care, sincer, nu m-a interesat.* (pag. 61). Unul dintre motivele pentru care anumite obiective au fost distruse sau atacate *cu foc concentrat și de durată a fost jaful generalizat.* (pag. 62). Atmosfera de terorism a fost *întreținută deliberat.* (pag. 63). Oricât s-ar discuta despre focul de la Televiziune, și de la MAPN, el nu pare îndreptat spre eliminarea fizică a liderilor, ci spre *întreținerea tensiunii și a terorii în rândurile celor de jos.* (pag. 91).

Când unitățile Securității au trecut în subordinea Armatei, le-au luat toate mijloacele și, cum se întâmplă, nu le-au mai dat înapoi. (pag. 148).

În multe locuri unde unitățile militare au rămas în cazărmi (...) nici n-am avut acțiuni diversionist-teroriste. Cum se explică? (pag. 97).

Mulți comandanți care, s-o spunem pe adevăratelea, aveau mâinile pătate de sânge, aveau o circumstanță nesperată acum de a părea eroi și eliberatori. (pag. 95).

Stănculescu a cumpărat acele simulatoare. Simulatoarele au fost folosite în așa-zisele teatre de operațiuni. (pag. 94).

4. Aspecte privind activitatea de informații

Indiferent cât de mult a fost sau este constatat pentru afirmațiile sale, un lucru este limpede: domnul Virgil Măgureanu este una dintre persoanele publice cel mai bine informate ale României postdecembriste. Renunțând în bună măsură la maniera lunecoasă de a se strecura printre întrebările incomode, în dialogul său cu istoricul Alex Mihai Stoenescu dânsul face afirmații tranșante, clare, în legătură cu lucrurile pe care le cunoaște.

Prezentând concepția sa despre activitatea de informații, domnul Virgil Măgureanu exprimă puncte de vedere mai nuanțate și uneori chiar diferite față de susținerile sale din primii ani de după 1990. Astfel, dânsul enunță un adevăr fundamental:

Nici un stat din lume, indiferent dacă este democratic sau, dimpotrivă, totalitar nu poate supraviețui fără un serviciu de informații care să-i apere interesele. (pag. 6). Din aceasta decurge în mod logic că demonizarea Securității este o acțiune absurdă:

Pentru principala realitate a regimurilor postdecembriste – stagnare și chiar involuție în anumite domenii, care au rezultat și ele dintr-un amestec stupefiant de lăcomie, incompetență și lipsă de măsură – ce poate fi mai la îndemână decât să spui că toate s-ar datora unor securiști strecurați în locurile cel mai bine plasate. (...) Să faci din aceasta cauza principală a decăderii noastre și sursa tuturor relelor posibile abătute asupra acestei țări înseamnă ori neghiobie, ori rea-credință. (pag. 7).

Aria de acțiune a unui serviciu secret nu se oprește decât la limita dintre afectarea și sprijinirea interesului național. Iar interesul național este dincolo de regimuri. (...) Aria de acțiune a unui serviciu secret nu poate fi încorsetată de anumite atitudini, cum ar fi exceptarea urmăririi și documentării unor oameni aflați în fruntea establishmentului, partide și așa mai departe. Până la proba contrarie, nimeni nu poate fi exceptat. (pag. 158).

A fost adusă în țară, din arhivele Intelligence Service, fișa de agent britanic a lui Iuliu Maniu: nume conspirativ TOM. (...) Probabil că această calitate de agent i-a întărit de-a lungul anilor poziția și a permis să se mențină

un canal de comunicare cu Marile Puteri europene care se puteau constitui în garant al intereselor României. (pag. 157-158).

La cvasi-izolarea internațională a României anilor 1990 au contribuit în mod copios și servicii secrete din afara țării. (...) Atunci, în acei ani în care puterea politică de la București era departe de a fi consolidată intern și era aproape izolată internațional, România a devenit un fel de „pământ al nimănui”, raiul serviciilor secrete care căutau să-și racoleze spioni și provocatori din cele mai neașteptate medii. (pag. 9-10).

Virgil Măgureanu face o destăinuire șoc: SRI ar fi avut un oarecare rol în descoperirea cazurilor de spionaj, în favoarea Rusiei, Nicholson (rezidentul CIA la București) și Rick Ames (din Brigada de contrainformații a CIA). La fel de șocantă este afirmația referitoare la fostul șef al SIE, Ioan Talpeș:

Pentru Ioan Talpeș, colaborarea cu CIA a plecat de la alte premise, aducătoare de profit imediat încă din 1992-1993, prin faptul că personajul amintit, în mod sistematic și nu întotdeauna în urma unor cereri sau presiuni ale americanilor, a predat către aceștia întreaga rețea de ofițeri acoperiți, partea „cea mai discretă și inteligentă” din întreaga Securitate. Mulți dintre cei deconspirați atunci erau, de altfel, cunoscuți ca atare de către CIA și avuseseră contribuții de neșters la dezvoltarea relațiilor româno-americane de la sfârșitul anilor 1960 și până în deceniul ultim al puterii regimului Ceaușescu. (pag. 10-11).

Afirmația este reluată ulterior: *Operațiunea aceasta (de predare către americani a documentelor privind ofițerii acoperiți) a fost în întregime opera tovarășului Talpeș, care după aceea a recunoscut-o față de mine: (...) „Nu SRI a făcut-o, eu am făcut-o”.*

*

Desigur, este posibil ca înșiruirea unui număr atât de mare de citate să facă lectura acestui articol mai greoaie. Fiecare citat conține însă adevăruri fundamentale, răspunsuri limpezi la probleme care preocupă societatea românească de două decenii. De aceea le-am extras din textul cărții și vi le oferim, alături de îndemnul de a nu rata lectura întregului volum.

Pentru că este la fel de cert că aceste citate dobândesc mai multă savoare atunci când sunt analizate în contextul discuțiilor purtate între cele două personalități.

Paul Carpen

CONTRIBUȚII ALE SERVICIILOR DE INFORMAȚII LA APĂRAREA UNOR VALORI IMPORTANTE ALE PATRIMONIULUI NAȚIONAL

În numărul anterior al revistei noastre, în contextul abordării unei teme deosebit de importante, respectiv “Apărarea identității culturale naționale - coordonată de bază a activității serviciilor de informații române”, am afirmat că una dintre direcțiile de acțiune în acest scop a constituit-o prezervarea patrimoniului istoric și cultural național față de acțiunile de sustragere, distrugere sau degradare a unor valori cu semnificație majoră pentru identitatea culturală a poporului român. Spre exemplificare am prezentat două operațiuni informative din anii '70, soldate cu prevenirea înstrăinării și facilitarea preluării de către stat, spre conservare și valorificare, a unor documente și lucrări cu valoare deosebită pentru istoria națională deținute de omul politic basarabean Pantelimon Halippa și de istoricul armean Hagop Djolonian Siruni.

Întrucât numărul unor asemenea operațiuni speciale, la care am participat personal ori despre care am avut cunoștință, este mult mai mare, am considerat că putem supune lecturii cititorilor interesați și alte asemenea cazuri. Aceasta cu atât mai mult cu cât ele se referă la valori culturale deosebite, iar pe de altă parte poate prezenta interes și modul de acțiune al structurii informative, uneori spectaculos și inedit.

1. Prevenirea scoaterii ilegale din țară și integrarea în patrimoniul cultural național a Barilului de la Khorsabad – piesă arheologică de valoare deosebită pentru istoria universală.

În anul 1977, șeful colectivului în care lucram a obținut o informație din care rezulta că un **avocat bucureștean făcea demersuri pentru scoaterea ilegală din țară**, în scopul valorificării, **a unei piese arheologice de mare valoare**. Procedând la aprofundarea informației, s-a stabilit că este vorba de o **lucrare aparținând lui Lucien Place**, șofer pensionar, **moștenită de la bunicul său, diplomatul francez Victor Place**.

Victor Place a fost consulul Franței la Galați în perioada 1855 –1863. Fiind un adept entuziast al cauzei unirii principatelor române, a devenit un colaborator apropiat al lui Alexandru Ioan Cuza, căruia i-a fost și secretar. A lucrat cu loialitate la întocmirea proiectelor de

*reforme care au dus la modernizarea Principatelor Unite. După terminarea carierei diplomatice - ultimul post fiind în S.U.A. – Victor Place a fost implicat într-un proces nedrept, în care a fost achitat. Cu sănătatea zdruncinată, **s-a întors în Moldova, unde s-a recăsătorit.***

*Înainte de a veni în misiune diplomatică la Galați, Victor Place **fusese consul în Kurdistan, la Mossul.** Aici s-a ocupat și de continuarea săpăturilor arheologice pe vechiul șantier deschis de unul din predecesorii săi, consulul Botta, având șansa de **a descoperi capitala regelui asirian Sargon al II-lea, o adevărată comoară arheologică.***

Piesa arheologică în cauză, intitulată **Barilul de la Khorsabad**, este **un cilindru din argilă**, cu dimensiunile $L = 22,8$ cm, $l = 11$ cm și $h = 6,3$ cm, pe care este **inscripționat un text, scris cu caractere cuneiforme, privind un moment important din istoria Marelui Imperiu al Asiriei, respectiv domnia regelui Sargon al II-lea (721 – 705 î.C.) – bătăliile și cuceririle sale, modul de organizare și administrare a imperiului, istoricul fondării noii sale capitale, Dur-Sarukin.**

Regii asirieni aveau obiceiul de a introduce în fundațiile unor noi construcții diverse obiecte conținând mesaje pentru generațiile următoare. Barilul de la Khorsabad, barilii în general, sunt asemenea piese ce ilustrează ritualurile de fundație practicate cu deosebită grijă de asirieni.

Confruntându-se cu serioase dificultăți financiare, Lucien Place a vândut mai multe obiecte moștenite de la bunicul său. În acest context, **unuia dintre cumpărători, de profesie avocat, i-a încolțit ideea comercializării în străinătate a Barilului de la Khorsabad, prin intermediul fiului său care trăia la Londra.** Acesta a făcut, în primul rând, o documentare în ce privește importanța și valoarea piesei, pornind de la modul cum este reflectată în lucrările și cataloagele de specialitate o piesă similară aflată în patrimoniul lui British Museum. Apoi, **i-a solicitat tatălui său o mostră** din piesa de la București pentru a o supune unei **analize spectroscopice** în vederea stabilirii vechimii acesteia (cca. 2700 de ani!) Concret, a cerut să se decupeze o părticică foarte mică din suportul de argilă, respectiv din orificiul pe care îl are lucrarea la capete din procesul de fabricație. Evident că trimiterea mostrei la Londra s-a făcut pe un canal neoficial de comunicare.

După confirmarea autenticității de analiza făcută la Londra, **fiul i-a comunicat tatălui său rezultatul și a insistat să-i trimită piesa printr-o persoană de mare încredere**, întrucât era valoroasă și putea obține un preț apreciabil pe ea.

În această fază, **s-a trecut la prevenirea scoaterii ilegale din țară a barilului, intrând în posesia obiectului.**

Întrucât proprietarul nu era la curent cu intenția avocatului, însă era nevoit să vândă piesa datorită dificultăților financiare, **situația a fost semnalată Ministerului Culturii, cu propunerea de achiziționare de către stat a acesteia.** Specialiștii cunoșteau valoarea deosebită a barilului, dar Ministerul Culturii nu dispunea de suma necesară, chiar dacă pretențiile lui Lucien Place nu erau exagerate.

Soluția a fost sugerată tot de serviciul de informații, care cunoștea că principala problemă a lui Lucien Place era că nu are locuință. Am propus Ministerului Culturii ca, pe lângă suma de bani pe care o putea oferi, să facă demersuri la Primăria Capitalei pentru **repartizarea unui apartament** celui în cauză din fondul de stat.

În ce privește **semnificația și valoarea deosebită a acestei piese arheologice**, recomandăm articolul intitulat "**Barilul de la Khorsabad², un prețios document din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României**", publicat de **Cătălina Opaschi** în „Muzeul Național” nr. IX/1997 – anuar al Muzeului Național de Istorie a României, din care am preluat deja mai multe date în consemnările de mai sus.

Barilul de la Khorsabad este o sursă de documentare prețioasă pentru istoria universală, cu totul rară în spațiul

Barilul de la Khorsabad

² Mulțumim pe această cale conducerii Muzeului Național de Istorie a României și d-lui ing. Marius Amarie pentru amabilitatea de a ne pune la dispoziție reproducerea fotografică a barilului de la Khorsabad.

nostru geografic, constituind **unul din cele mai valoroase obiecte din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României**, mai ales dacă luăm în considerare raritatea acestui tip de „document” în marile muzee ale lumii.

În prezent există **patru astfel de barili, ceilalți fiind la Muzeul Louvre din Paris, la British Museum din Londra și la Muzeul Național al Israelului.**

Din lucrările de specialitate rezultă că Victor Place a descoperit în total 16 barili, dar s-au păstrat doar 7. Se presupune că celelalte exemplare zac pe fundul unui afluent al Tigrului, ca urmare a faptului că mare parte din piesele arheologice descoperite de Victor Place în Kurdistan au fost distruse sau scufundate de pe pluta care le transporta spre Franța de atacanții convoiului, iritați că nu au găsit obiecte din metale prețioase.

Valoarea Barilului de la Khorsabad este cu atât mai mare cu cât este **singurul cu nouă laturi, celelalte având opt sau zece laturi**. Poate tocmai „unicitatea”, dată de numărul de nouă laturi, l-a făcut pe Victor Place să-l păstreze.

Buna colaborare în acest caz a serviciului național de informații cu Ministerul Culturii și Primăria Capitalei, pe fondul descoperirii și dejucării unei tentative de scoatere ilegală din țară, a făcut ca Barilul de la Khorsabad, un prețios document pentru istoria universală, să facă parte din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României. Sigur, acest lucru nu era posibil dacă diplomatul francez Victor Place nu se îndrăgostea de ținuturile românești și nu aducea cu el această piesă nestemată, pe care fiul și, apoi, nepotul său au păstrat-o cu grijă atâta timp.

2. Recuperarea și readucerea în țară a unei tapiserii flamande din secolul XVII, scoasă ilegal din România.

În prima parte a anului 1976, serviciul național de informații a primit ordinul președintelui țării de a stabili unde se află “tapiseria cu vaca”, al cărei proprietar declara că a vândut-o unei persoane necunoscute.

Lucrarea, cu titlul exact “Scenă de gen în peisaj”³, este o tapiserie flamandă de mari dimensiuni (3,055 x 4,097 m), realizată în celebrele ateliere flamande la mijlocul secolului XVII (autor Jacob Jordaens, meșter tapisier: Baudouin van Beveren).

« Scenă de gen în peisaj »
Colecția Muzeului Național de Artă al României

Pe bordura superioară, într-un cartuș

ornamental, are următoarea inscripție în limba latină: EX PUTEO VACCAM CAVDA TRAHIT, ECCE MAGISTER (Mare meșter este cel ce scoate de coadă vaca din șistar). Tapiseria este semnată în dreapta jos: B. van Beveren și marcată în stânga jos cu marca orașului Bruxelles. Valoarea lucrării este sporită de faptul că face parte dintr-o serie de șapte tapiserii pe teme zoomorfe realizate de aceiași autori.

Tapiseria respectivă fusese achiziționată de la Viena, între cele două războaie mondiale, de arhitectul șef al Capitalei, Duiliu Marcu.

În februarie 1974, fiica arhitectului, care moștenise tapiseria, a oferit-o spre achiziție Muzeului Național de Artă, contra sumei de 200.000 lei. Întrucât demersurile conducerii muzeului pentru a obține alocarea sumei respective au rămas fără rezultat, tapiseria a fost restituită proprietarului.

În cursul anului 1976, Nicolae Ceaușescu a solicitat Consiliului Culturii să reia problema achiziționării acestei lucrări. Dar, stupoare! Când fiica arh. Marcu a fost contactată de reprezentanții Muzeului Național de Artă, aceasta a afirmat că nu mai deține tapiseria, deoarece o vânduse unei persoane a cărei identitate nu a reținut-o.

De menționat că **Legea patrimoniului cultural-național nr. 63 din 1976** obliga persoanele fizice care dețineau lucrări de patrimoniu

³ Mulțumim pe această cale Muzeului Național de Artă al României pentru amabilitatea cu care ne-a oferit posibilitatea de a prezenta reproducerea fotografică a tapiseriei

înregistrate să comunice oficiilor patrimoniului cultural-național, în cazul înstrăinării, identitatea cumpărătorilor cetățeni români, înstrăinarea către străini fiind interzisă.

În această situație, **șeful statului a ordonat Inspectoratului General al Miliției (I.G.M.) clarificarea situației tapiseriei. După 6 luni de eforturi fără rezultat din partea I.G.M., șeful statului a transferat problema structurii competente a serviciului de informații, cu precizarea că recuperarea tapiseriei reprezenta o prioritate a momentului.**

Soluționarea cazului revenea astfel, conform competențelor, direcției, respectiv serviciului, din care făceam parte. Având în vedere nivelul de la care provenea ordinul, pentru executarea sa a fost **constituit un colectiv de ofițeri**, coordonat de prim-adjunctul care coordona activitatea de informații în interior.

Întrucât eram ofițerul cu responsabilități pe linia protecției patrimoniului cultural național, **m-am ocupat nemijlocit de elaborarea** și, în bună parte, **de executarea** măsurilor informativ-operative specifice întreprinse în acest caz.

Temp de câteva săptămâni am lucrat aproape exclusiv în caz, depunând, împreună și cu alți colegi, un volum mare de muncă pentru identificarea și verificarea persoanelor care puteau avea conexiuni cu tranzacția efectuată.

Când se părea că vom avea aceeași soartă cu colegii de la I.G.M., **am reușit înregistrarea unei convorbiri ambientale în care ex-proprietara făcea referiri la un cetățean** cu nume având rezonanță străină – *Amos, Hamos, Ramos...* Am ascultat de zeci, sute de ori, împreună cu colegii de la Serviciul Tehnic, fragmentul de discuție respectiv, care era aproape ininteligibil, până am concluzionat că numele străinului ar putea fi Amos sau Hamos.

Am început un demers aproape imposibil. Să căutăm un străin doar după prenume, și acela incert. Evidențele nu erau operaționale în această situație. Nu exista decât **o singură soluție: să fie consultați ofițerii care** aveau responsabilități informative în rândul străinilor (contraspionaj, comerț exterior, străini la studii în România, antiterorism).

Șansă! Mare șansă! Un fost coleg de grupă din Academia de Informații, pe atunci șef de birou la unitatea informativ-operativă cu sarcini în domeniul comerțului exterior, **deținea date despre un cetățean străin pe**

nume Amos, care, pentru perfectarea unor afaceri avantajoase în țara noastră, **obișnuia să mituiască** cu diverse cadouri de valoare funcționari români din domeniul comerțului exterior. Tocmai era așteptat pentru noi negocieri!

Sub control profesional, am elaborat împreună cu fostul meu coleg **o strategie care să ne permită clarificarea suspiciunii că** omul de afaceri era implicat în scoaterea ilegală din țară a lucrării de artă.

Conform planului aprobat, au fost organizate măsuri informativ-operative de control atent al activităților întreprinse și contactelor realizate de către străin, care au permis **trecerea la reținerea și cercetarea sa pentru mituirea unor funcționari** de la întreprinderea de comerț exterior cu care avea afaceri.

Intuind, **după vreo două zile de anchetă**, că miza reținerii sale este alta, **a întrebat ce se dorește în fapt** de la el. Era momentul abordării directe. Ofițerul de cercetare penală l-a întrebat ce știe despre **“tapiseria cu vaca”**. Inițial, străinul a spus că nu are cunoștință de o asemenea lucrare, însă ulterior, când a văzut că afacerile sale în România pot fi compromise, riscând chiar și o pedeapsă privativă de libertate, a acceptat că ar putea fi vorba de “covorul” care se afla depozitat în podul casei mamei sale, într-o localitate de lângă Milano.

În momentul când i s-a lăsat să înțeleagă că ar putea ieși din încurcătura în care intrase în schimbul tapiseriei, **a devenit cooperant**, manifestându-și disponibilitatea de a aduce lucrarea în țară.

Pentru clarificarea situației în care se afla cât mai urgent posibil, Amos **i-a comunicat telefonic mamei** sale să predea persoanelor care se vor prezenta la ea “coletul” din pod.

La sugestia străinului, pentru a întări mesajul telefonic, a fost condus la hotelul “Dorobanți”, unde **a rugat doi concetățeni care plecau în Italia să o contacteze urgent** pe mama sa și să-i comunice verbal să dea curs solicitării formulate telefonic.

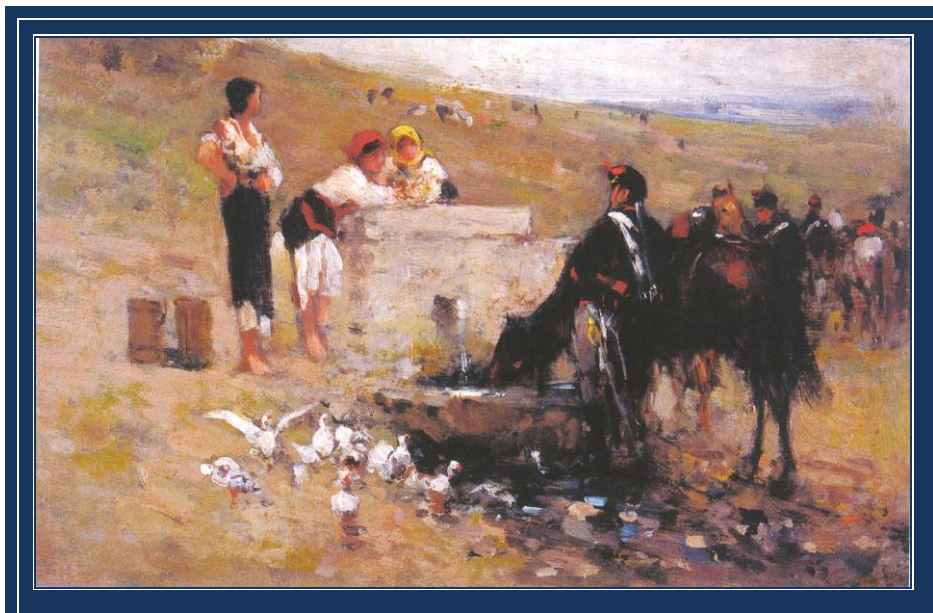
După două zile, doi funcționari de la Consulatul român **au preluat tapiseria de la mama lui Amos și, cu prima cursă TAROM, a fost adusă în țară.**

Conducerea statului a felicitat conducerea organului informativ pentru îndeplinirea misiunii.

După câțiva ani, cu prilejul vizitării **Muzeului Sticlei și Porțelanului, la etajul I** am văzut **expusă tapiseria flamandă**, constatând cu bucurie că efortul nostru s-a finalizat prin reintegrarea acestei lucrări de mare valoare în patrimoniul cultural național și oferirea bucuriei vizionării ei multor mii de români.

În prezent, lucrarea se află în patrimoniul Muzeului Național de Artă al României.

Gl. Bg .(r) Vasile Mălureanu

Fete cu cavaleristi la fântână

150 DE ANI DE TRADIȚIE ÎN ACTIVITATEA DE INFORMAȚII ȘI CONTRAINFORMAȚII ROMÂNEȘTI (II)

O altă experiență importantă în domeniul informațiilor cu caracter militar o constituie organizarea unui așa-numit „Serviciu de informații al Deltei”, despre care amintește Mihail Moruzov într-un raport înaintat M. St. M. în 1934 și se confirmă prin câteva documente publicate. În realitate nu putea fi vorba de un serviciu de informații aparte, ci de o „structură informativă secretă” care lucra tot sub ordinele Marelui Cartier General al armatei române.

Cifre de bilanț ale activității contrainformative a „Serviciului de informații al Deltei” sun edificatoare. Până la sfârșitul războiului, s-a reușit capturarea a 156 de spioni dintr-un total de 178 câți fuseseră trimiși în liniile de apărare ale armatei române de Serviciul de informații al armatei germane. Același document mai menționează că „inamicul n-a reușit să distrugă nici un depozit de muniții, de aprovizionare, nici case, cum s-au petrecut lucrurile în zona celorlalte fronturi”, tocmai datorită vigilenței agenților lui Moruzov.

Mihail Moruzov

Dar activitatea structurii informative din Deltă și-a făcut simțită prezența în beneficiul intereselor românești și după armistițiul (5/18 martie 1918) și încheierea păcii de la București (24 aprilie/7 mai 1918) între România și Puterile Centrale (Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria, Turcia). Prin tratatul de pace, oficial trebuia să se pună capăt oricărei activități informative împotriva foștilor inamici. Prin Ordinul ministrului de Război din 31 martie/12 aprilie 1918, fuseseră desființate atașaturile militare pe lângă comandamentele Puterilor Antantei, ceea ce dădea o serioasă lovitură activității informative. Fiind o structură informativă bine conspirată, rămasă în activitate, Serviciul de informații al Deltei, merită de data aceasta să fie considerat ca un serviciu secret de sine stătător (structură de rezistență).

Executând un ordin al Marelui Cartier General al armatei române, Serviciul de informații al Deltei a putut împiedica un acord între Armata Roșie

și armatele Puterilor Centrale de pe frontul dobrogean. Acțiunea a fost riscantă, dar de excepțională valoare strategică, întrucât realizarea acordului ar fi îngreunat și mai mult situația României. Despre modalitățile concrete în care s-au petrecut faptele, raportul întocmit de Mihail Moruzov aduce amănunte interesante. Împreună cu câțiva agenți experimentați, profitând și de împrejurările confuze din rândurile armatei ruse, s-a reușit infiltrarea în compunerea delegației Armatei Roșii. „Prin aceasta — se spune în raport — s-a adus un real serviciu Armatelor Aliate de pe frontul Salonicului, la care se referea acordul ce urma să se încheie, deoarece Comandamentul Statelor Centrale stabilise înțelegerea cu delegația Armatei Roșii, ca aceasta din urmă să trimită delegați pe frontul Salonicului, unde se aflau două divizii rusești, care se învoiseră deja cu Comandamentul Statelor Centrale să se predea în întregime, dar așteptau numai sosirea delegațiilor Armatei Roșii”. Prin tot felul de tergiversări înscenate de Moruzov și agenții săi, înainte de sosirea delegațiilor de la Moscova „s-a putut telegrafia Marelui Cartier General Român prin amiralul Coandă [...] anunțând la rândul său Marele Cartier Aliat, cele două divizii au fost retrase la timp și lovitura pusă la cale de Comandamentul Armatelor Centrale, prin defecțiunea ce se organizase, a putut fi dejucată în timp util”.

Alte fapte din activitatea Serviciului de informații al Deltei, ce merită atenție, sunt cele desfășurate în perioada reluării Basarabiei și unirii ei la teritoriul românesc. După cum atestă documentul din 1934, „acest Serviciu a adus un aport însemnat acțiunii armatei noastre prin aceea că s-au putut salva ofițeri, trupe și demnitari căzuți în mâinile bolșevicilor”, și că „s-au putut dejuca toate acțiunile armatei bolșevice și acapara toate depozitele rusești”. Moruzov personal — din ordinul Marelui Cartier General al armatei române —, prin diverse combinații, a reușit să devină comandantul unor contingente ale Armatei Roșii, care ulterior au fost dizolvate. Prin alte combinații, făcute din proprie inițiativă, șeful Serviciului de informații al Deltei a izbutit să aranjeze cumpărarea cu două milioane lei „a câtorva contratorpiloare, canoniere, un atelier naval, o serie de vedete, șleपुरi cu muniții și alte vase, care formau flota rusă de pe Dunăre și Marea Neagră, în punctele Chilia, Vâlcov și Sulina”. Dar, dezlănțuirea neprevăzută a luptelor a zădărnicit acest aranjament, care desigur ar fi adus beneficii importante în domeniul înzestrării armatei române. De aici rezultă cu claritate necesitatea coordonării perfecte a planurilor de

comandament cu acțiunile informative în adâncime, prin ținerea legăturii permanente în ambele sensuri. Probabil că lipsa unor mijloace tehnice de comunicare rapidă, pentru a asigura transmiterea ordinelor și primirea rapoartelor în timp operativ, dar care să garanteze și perfecta conspirativitate sau acoperire a acțiunilor, a zădărnicit întreprinderea lui Moruzov, de altfel, destul de temerară în concepția ei.

Prin acțiunile diversioniste concepute și realizate contra armatelor bolșevice, Moruzov a intrat și în vizorul temutei CEKA, organul de securitate al revoluției sovietice, condusă de Felix Dzerjinski.

Oricum, se poate constata că Serviciul de informații al armatei române, pe ansamblul său, atât prin structurile oficiale, cât și prin cele secrete, a urmat o evoluție determinată de mersul evenimentelor politico-militare interne și internaționale și, implicit de situația armatei române, în funcție de necesitățile planurilor de campanie sau ordinelor operative. Cele două structuri informative (oficiale și secrete) s-au completat reciproc. Așa ne explicăm faptul că s-au obținut rezultate importante prin structurile secrete, atât în timpul armistițiului și păcii, cât și în campania contra Ungariei comuniste, într-o perioadă când Serviciul de informații oficial suferea modificări și reorganizări la intervale scurte încât este greu să credem că-și putea intra rapid în atribuții. De exemplu, la 12 iunie 1918, prin Ordinul de zi nr.191, semnat de generalul Constantin Cristescu — șeful Marelui Stat Major —, se reorganiza Secția a IV-a informații, care adapta activitatea în domeniu pentru situația de pace.

La 28 octombrie/10 noiembrie 1918, intervenind a doua mobilizare a armatei române s-a trecut la organizarea pentru campanie. Cu această ocazie s-a creat Secția a II-a (cu un birou de informații și altul de contrainformații) pentru „Armata de operațiuni” — subordonat Marelui Cartier General, Secția a IV-a informații — la „Partea sedentară”, subordonat Marelui Stat Major. În sfârșit, la 18 aprilie 1918 prin Înaltul Decret regal cu nr. 1979, prin care se aprobau modificările și completările la Legea de organizare a Ministerului de Război, s-a procedat la o nouă reorganizare a Serviciilor de informații, cu o structură mult mai complexă. A fost creată Secția a V-a informații și contrainformații, pusă sub comanda colonelului Constantin Bălcescu. Ea a fost inclusă în Diviziunea a II-a a Marelui Stat Major și era organizată pe două birouri.

Biroul 1 informații care dispunea de 4 sub-birouri: Studiul armatelor din Balcani; Studiul armatelor din Vest; Studiul armatelor din Est plus Germania și Austria; Redactarea și tipărirea buletinelor de informații periodice, broșuri cu studii făcute asupra armatelor străine și lunară pregătitoare, privind cursurile de informații;

Biroul 2 contrainformații era structurat doar pe două sub-birouri: Culegerea și adunarea prin agenți a informațiilor secrete din țările străine și Serviciul columbofil; Serviciul de contrainformații, contraspionaj, propagandă și cenzură.

Au fost numiți din nou atașați militari în capitalele Puterilor Aliate (Roma, Paris, Londra, Washington, Praga, Varșovia și Belgrad), numai că de astă dată se subordonau Biroului 1 din Secția a 5-a. Această structură organizatorică oficială a jucat mai degrabă rolul tehnic, adică primirea, stocarea, prelucrarea și valorificarea informațiilor ce veneau în flux continuu la Marele Stat Major de la structurile informative secrete.

Pentru a face față situației deosebit de complexe cu care s-a confruntat guvernul român, dar mai ales armata, Marele Stat Major a fost reorganizat, la 18 aprilie 1919, conform Decretului Lege nr. 1579/1919, care aducea modificări Regulamentului de organizare a Ministerului de Război și Marelui Stat Major. În scopul unei mai bune cooperări a activității, compartimentele din structura Statului Major au fost grupate în două diviziuni, subordonate subșefilor Statului Major General. *Secția a 5-a Informații și Contrainformații* (fusesse renumerotată) se subordona Diviziunii a II-a și se confrunta cu o diversitate de probleme generate de necesitatea supravegherii informative a teritoriilor revenite la patria mamă, de situația militară de la frontiera de est (Basarabia și Bucovina), de revenirea în țară a foștilor prizonieri atât din est cât și din vest, radicalizați de ideile bolșevismului, de menținerea sub arme a unor contingente o perioadă mult prea îndelungată.

Organizarea pe două birouri nu putea să acopere toate problemele specifice acelei perioade, astfel că au fost înființate două noi birouri: Biroul 3 Propagandă și Biroul 4 Cifru.

Documentele atestă existența unei alte structuri informative, numită *Secția Militară Secretă* (S.M.S.) care și-a desfășurat activitatea în Transilvania în perioada noiembrie 1918-noiembrie 1919. Acest serviciu de informații, unic în felul lui și foarte apropiat de cerințele moderne ale timpului, avea 31 de

membri interni i 46 externi, fiind organizat pe patru secii: o secie de spionaj i informații politice (condusă de medicul Carol I.Sotel), o secie militară (condusă de colonelul Emilian Savu), o secie de propagandă (al cărei ef era inginerul Gheorghe Chelemen) i o secie muncitorească (condusă de preotul militar dr. Iuliu Florian). Realizările concrete ale Serviciului Militar Secret au fost descrise de Aurel Gociman, într-o lucrare intitulată *România i revizionismul maghiar*, apărută în 1934, în care a publicat i 13 documente (rapoarte). Prin coninutul lor rapoartele atestă din plin veridicitatea următoarelor afirmaii: „Membrii acestei organizaii [S.M.S. — n.n.] au dat dovadă de un curaj i o disciplină extraordinară, i de numele lor sunt legate multe acte de eroism românesc, înainte i după intrarea armatei române [n Ardeal — n.n.]. Amintim câteva: au demontat 16 tunuri ungureti din Cetuia Clujului cu care secuii vroiau să iasă în ntmpinarea armatelor române; la Dej au demontat 6 tunuri; au cutreierat traneele secuiești fcnd rapoarte i spionaj; au adus documente secrete din Budapesta; au reușit să pună mna pe arhivele profesorului Apathi; au scăpat pe mulți români condamnai la moarte în Ungaria; pentru Conferina de pace au furnizat acte de mare pre pentru interesele romneti; au prins spioni unguri; au confiscat multe milioane de coroane transmise din Budapesta ungurilor din Ardeal; au nfiinat grzi naționale la sate i consilii; au construit linii telegrafice secrete, prinznd ordinele ce s-au dat din Ungaria sfaturilor i gărzilor ungureti din Ardeal etc. La rugămintea Comandamentului trupelor române din Transilvania, această organizaie [S.M.S. — n.n.] a funcionat pn la data de 1 noiembrie 1919, servind cu același eroism cauza românească”.

După 1920, Serviciul de Siguran al Dobrogei a rămas în structura Ministerului de Interne. n anul 1924, Serviciul a fost trecut la Marele Stat Major, sub denumirea de „Serviciul Secret de Informații al Armatei Române”, fiind totodată reorganizat, în special pe linie contrainformativă. Reorganizarea Serviciului Secret ar putea să fi fost determinată i de situaia internă i internațională a momentului. n acel an, aproape jumătate din teritoriul rii se afla sub stare de asediu, situație ce se datora tirilor alarmante care veneau de pe cele trei fronturi (est, vest i sud).

Serviciul Secret a fost deci organizat ca structură civilă, o veritabilă agentură secretă, perfect acoperită, ataat Marelui Stat Major, ce-i ncredina de regulă următoarele misiuni cu caracter informativ: studiul ofensiv i

defensiv al zonelor din raza de competență; semnalarea imediată a oricăror mișcări de trupe sau agenți în regiunile respective; sesizarea oricăror acțiuni din partea potențialilor inamici care puteau aduce prejudicii sistemului defensiv de apărare.

Un moment important în activitatea Serviciului Secret de Informații al Armatei Române îl constituie data de 20 aprilie 1934, când a intrat în vigoare primul regulament ce-i fixa cadrul instituțional și principalele atribuții.

În articolul 1, Regulamentul din 20 aprilie 1934 preciza că Serviciul Secret constituie organul tehnic al Serviciului de informații al armatei, iar articolul următor îi stabilea ca principală misiune „procurarea de informații (interne și externe) cu caracter general pentru Ministerul Apărării Naționale, atât în timp de război, cât și în timp de pace“. Spre deosebire de perioada 1920-1933, când Serviciul Secret fusese subordonat direct Marelui Stat Major al armatei române, Regulamentul din 20 aprilie subordona activitatea acestui serviciu Ministerului Apărării Naționale. „Fără aprobarea prealabilă a Ministerului Apărării Naționale”, menționa art. 3, „acest serviciu nu poate întreprinde nici o acțiune cerută de alte servicii depinzând de alte departamente“.

Acest lucru nu a împiedicat asigurarea unei colaborări cât mai strânsă între Serviciul Secret și Marele Stat Major. Astfel, pentru promovarea unui flux informativ necesar Biroului Operații, Serviciul Secret trebuia să asigure Marele Stat Major cu informații „după nevoile operative... atât în timp de pace, cât și în timp de război“. Aparatul tehnic al Serviciului era dator „să execute orice ordine primite referitoare la procurarea materialului informativ cu caracter militar“.

Tot prin Regulamentul din 20 aprilie 1934, Serviciului Secret i se acordau drepturi largi în domeniul organizării structurilor informative proprii și în încadrarea cu personal civil sau militar. Articolul 5 din Regulament stipula că „Serviciul Secret are în sarcina să recruteze și formeze elementele capabile să execute misiuni informative (interne și externe) conform cerințelor“, și că „face propuneri pentru numirea personalului bugetar oficial și numește direct personalul acoperit“. Articolul 6 prevedea că „personalul descoperit va fi numit prin decizie ministerială, iar personalul acoperit se va numi și înlocui prin decizia șefului Serviciului Secret“.

Una dintre cele mai importante prevederi ale noului regulament era stipulată la art. 8: *„Şeful Serviciului Secret exercită întreaga autoritate asupra personalului ce-i aparţine, atât din punct de vedere profesional cât şi disciplinar, având deplină libertate atât în alegerea personalului, având ca normă aptitudini profesionale, cât şi a metodelor întrebuintate pentru îndeplinirea misiunilor ce li se încredinţează, pe răspunderea sa, fără să angajeze — în cazuri de prăbuşiri inerente — Ministerul sau Statul în general. În cazuri de asemenea prăbuşiri Serviciul Secret va fi considerat ca o organizaţie autonomă“.*

După cum se poate constata, Regulamentul acorda şefului Serviciului Secret o totală libertate asupra actului de comandă, fapt pentru care i se cerea să-şi asume întreaga responsabilitate în situaţia unor insuccese. Prin aceasta se proteja Serviciul în ansamblul său şi se preveneau eventualele complicaţii diplomatice sau politico-militare în defavoarea intereselor statului român. Obligatorietatea pentru Serviciul Secret de a funcţiona ca organizaţie autonomă în cazul unor prăbuşiri dezvăluie şi o concepţie strategică de valoare. Textul Regulamentului din aprilie 1934 — aşa cum este formulat — se referea desigur la prăbuşirea unor reţele informative, deconspirarea unor agenţi sau insuccesul unor acţiuni informative speciale. Considerăm însă că el putea fi la fel de bine operaţional şi în ipoteza în care, într-o conjunctură politico-militară defavorabilă, o parte a teritoriului ţării devenea obiect al agresiunii armate din partea unei puteri străine. Ne gândim la faptul că ofiţerii Marelui Stat Major, inclusiv Mihail Moruzov — care a participat şi el la elaborarea Regulamentului — să fi avut în vedere experienţa din primul război mondial, îndeosebi evenimentele din toamna anului 1916, când o mare parte din teritoriul ţării fusese ocupat de armate inamice, iar retragerea autorităţilor româneşti şi a armatei în Moldova s-a făcut fără să se lase o structură informativă secretă dinainte pregătită. Într-o astfel de ipoteză (prăbuşirea inerentă), Serviciului Secret i se putea încredinţa misiunea de excepţională importanţă strategică de a acţiona ca structură de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat.

Pentru realizarea unor astfel de misiuni delicate, trebuia să fie organizate încă din timp de pace acele structuri informative şi contrainformative centrale şi teritoriale în zonele din apropierea frontierelor sau în regiunile ce puteau intra vremelnic sub ocupaţia unor armate agresoare. Practic, întreaga reorganizare a Serviciului Secret efectuată în baza

Regulamentului din aprilie 1934 a fost subordonată realizării acestui obiectiv strategic în domeniul informațiilor.

Așa se face că noua organizare a Serviciului Secret s-a realizat după o concepție modernă, avându-se în vedere tot ceea ce era mai nou în domeniu și pe plan internațional. Au fost studiate documente privind organizarea *Intelligence Service*-ului britanic, *2-ème Bureau*-ului francez și a *FBI*-ului american. Nu s-a omis nici studiul organizării serviciilor de informații ale armatelor din țările vecine, cum ar fi serviciile de informații bulgare, iugoslave, ungare, poloneze și cehoslovace. După cum mărturisea Gheorghe Cristescu „s-a reținut de la fiecare ceea ce se credea că este aplicabil și în strategia de apărare, sub aspect informativ, a statului român“.

Regulamentul din aprilie 1934 constituie cadrul legal în baza căruia Serviciul Secret a funcționat până la începutul anului 1938, când au intrat în vigoare alte acte normative ce urmăreau adaptarea la noul regim politic (numit în literatura de specialitate și „dictatura regală”), a cărei instaurare fusese susținută și prefigurată de o analiză întocmită de Mihail Moruzov și aprobată de factorii de conducere din armată.

Prof. univ. dr. Cristian Troncotă

Trecerea Dunării la Corabia

SERVICIILE SECRETE  I MASS-MEDIA

Una dintre preocupările majore ale societății civile cu privire la activitatea serviciilor secrete este legată de întrebarea dacă nu cumva interferarea acestora cu mass-media ar putea să afecteze dreptul popula iei la o informare corectă, neviciată de propagandă, manipulare  i diversiune. S-au coagulat opinii divergente mai ales în legătură cu **dreptul serviciilor secrete de a utiliza mass-media drept acoperire pentru activitatea proprie  i de a edita cărți sau diverse publica ii**.

Literatura de specialitate, dezvăluirile unor foști of  eri din structurile secrete  i, mai ales, documente din diverse arhive ce au fost deschise în ultimul timp, indică amploarea utilizării mass-media de către toate serviciile secrete ale statelor occidentale, într-o gamă diversă de operațiuni. Practic, de-a lungul timpului, **după diploma ie, mass-media a furnizat cele mai mari posibilit  i de acoperire, iar în mediul jurnali tilor s-au regăsit cei mai mulți of  eri acoperi i  i agen i ai serviciilor secrete**.

Există în prezent o vastă literatură referitoare la istoria seviceiilor de informații  i la ac iunile întreprinse de acestea, din care poate fi extrasă o listă impresionantă de of  eri  i agen i care proveneau din sfera mass-media, a scriitorilor, editorilor  i, mai ales, a corespondenților de presă. Este edificatoare men ionarea unor nume precum: Richard Sorge  i Kim Philby, celebrii spioni deveni i eroi de romane  i film; Graham Greene, renumitul scriitor britanic, Richard Helms, fostul reporter care, în tinere e,  i luase un interviu lui Hitler, pentru ca apoi să devină veteran al OSS (*Office of Strategic Services*)  i director al CIA.

 n prezent nu mai există niciun dubiu că postul de radio Europa Liberă a fost o instituție creată, finanțată  i coordonată de CIA, în conformitate cu interesele sale operative. Mai pu ini români  tiu însă că ideea  nfiin  rii acestui post a apar inut unui veteran al OSS care în 1944 se afla în București, unde cunoscuse evanescența lume de doamne  i domni e, de prin i sc p ta i  i chiar familia regală, căreia îi propusese exilul spre a nu fi umilită de ocupantul sovietic. Personajul în cauză, devenit important of  er din elita CIA, a sus inut

mereu că „Războiul Rece a început la București”. El se numea Frank Gardiner Wisner.

În 1948, proaspăt numit la conducerea structurii CIA însărcinate cu derularea operațiunilor sub acoperire, Frank Gardiner Wisner era gazda uneia dintre numeroasele cîine pe care le oferea, în splendidul său conac din Georgetown, unui număr de „veterani care au ieșit din război cu paharul în mînă”. Se aflau acolo Allen Dulles, director al CIA, George Kenan, fost însărcinat cu afaceri la Moscova, devenit eminența cenușie în kremlinologie; James Forrestal, adjunct al secretarului de stat, Richard Helms și Tom Braden, prieten din tinerețe al gazdei.

În cadrul unei discuții pe tema modalităților de luptă împotriva comunismului, a fost abordată problema unei asociații, secrete pe atunci, denumită Congresul pentru Libertate Culturală. Condușă de Tom Braden, acesteia i se alocase un buget de 900.000 dolari. *(Din bugetul respectiv era finanțată revista lunară „Encounter” dedicată intelectualilor din spatele Cortinei de Fier care exprimau idei contrare regimului, parte a lor deja capacitați de Agenție pentru a forja un război psihologic anticomunist. Dar rezultatele erau firave. CIA a finanțat mulți ani revista „Encounter”. Când poetul Stephen Spender, fondator al revistei, a aflat că aceasta era finanțată de către Agenție, a demisionat).*

În cadrul acelei întâlniri **Frank G. Wisner a lansat ideea înființării unui post de radio, întrucît acesta are „o audiență mai largă și mai rapidă decît presa scrisă”**. El a menționat că intelectuali precum cei pe care îi cunoscuse la București, parte a lor descendenți ai familiilor nobile și moșierești, care au plecat mai apoi în exil, ar putea coagula un curent de opinie de natură să stimuleze o rezistență care putea fi un sprijin pentru intervenția forțelor paramilitare pe care le pregătea sub cupola OPC. Ideea a fost susținută, cu mult entuziasm, de Allen Dulles, George Kenan și James Forrestal care s-au angajat să găsească, rapid, sponsori politici și financiari ai proiectului. A cuplat apoi la idee și George Marshall, fostul șef al Statului Major al armatei americane pe timpul războiului, devenit secretar de stat și părinte al Planului care i-a purtat numele, fondator al Comitetului Național pentru o Europă Liberă, *(altă organizație de acoperire a CIA)*. Printre membrii Consiliului

Europei Libere, forul tutelar al postului de radio Europa Liberă, cu sediul la München, condus de Tom Braden, s-au numărat: generalul Eisenhower, viitorul preşedinte american, Henry Luce, preşedintele revistelor *Time*, *Fortune* şi *Life*; Cecil B. DeMille, producător la Hollywood. Pregătirile şi organizarea logistică au durat ceva vreme, prima emisiune a postului fiind transmisă în 1950. Radio Europa Liberă a devenit rapid maşinăria media a CIA, în valoare de 100 milioane de dolari. Mai bine de trei mii de radiodifuzori, scriitori, ingineri emigranţi şi supraveghetorii lor americani au pornit emisiuni radio în opt limbi. Finanţarea s-a realizat pe filiera Departamentului de Stat, mai  nt i din fonduri pendinte de Planul Marshall, apoi direct din cele ale CIA, până în 1973, când finanţarea a trecut din sarcina Agenţiei, pe o filieră neintermediat , la Departamentul Finanţelor.

Istoria postului Europa Liberă, o istorie lungă, pl n  de evenimente extrem de interesante, face obiectul mai multor lucrări apărute în ultimii ani. Concluzia care se degajează din acestea este că **postul de radio Europa Liberă a fost un instrument al CIA şi toţi angajaţii săi erau**, într-o formă sau alta, remuneraţi de serviciul american de informaţii.  n consecin , **acuzele la adresa ofițerilor români de informaţii care în perioada comunistă au monitorizat acţiunile angajaţilor postului de radio Europa Liberă nu pot fi scoase din logica firească a misiunilor avute împotriva unui adversar pe timp de război, fie el şi Războiul Rece.**

 n 1953, când Allen Dulles a ajuns directorul CIA, între priorit i el şi-a propus construirea unei maşinării de relaţii publice şi propagandă, compusă din mai bine de 50 de organizaţii de ştiri, numeroase edituri şi menţinerea unor relaţii speciale cu magnaţii media, între ei, Axel Springer din Germania de Vest. Răspundeau cu promptitudine cerinţelor sale: puternicii directori executivi de la *CBS News*; Henry Luce şi redactorii săi de la *Time*, *Fortune*, *Look*; cei de la revistele populare *Parade*, *Saturday Review* şi *Reader's Digest*; corespondenţii de presă ai *Newsweek* şi *Time* din Berlin, Tokio şi alte capitale.

 n 1984, ziaristul britanic Brian Freemantle, fost corespondent al cotidianului londonez „Daily Express”, a publicat lucrarea intitulată „CIA”, cu un capitol axat pe implicarea a numeroşi oameni de presă în acţiuni derulate în America Latină, Iran, Italia, Grecia.  n capitolul „Adevărul, întreg adevărul şi

numai adevărul”, Brian Freemantle, care pe timpul documentării sale a discutat cu mai mulți angajați ai CIA, inclusiv cu directorul William Colby, prezintă amănunte referitoare la dimensiunile și mecanismele amplelor acțiuni derulate de CIA prin intermediul ziariștilor-agenți și al persoanelor de sprijin din redacțiile și editurile străine.

Până în 1975, CIA a cheltuit 75 milioane dolari numai în efortul de a preveni ca un guvern comunist să preia puterea în Italia. Jumătate din această sumă a fost alocată ziarelor, posturilor de radio, publicării unor cărți și afișe propagandistice. În perioada 1970-1973 Agenția a sponsorizat ziarul chilian „*El Mercurio*” cu 3 milioane dolari și cu alte 3 milioane jurnalele „*La Prensa*” și „*La Tribuna*” pentru a derula campanii potrivnice lui Salvador Allende. În perioada de trei săptămâni de campanie (înaintea câștigării alegerilor de către Allende) au fost publicate 726 articole, editoriale și emisiuni radio propagandistice la Lima, São Paulo, Buenos Aires, Montevideo, Bogotá, Ciudad de Mexico, Tegucigalpa și, desigur, în Santiago. Insuccesul operațiunii i-a fost imputat de președintele SUA directorului de atunci al CIA, Richard Helms.

În 1975, în urma unor dezvăluiri privind operațiunile ilegale ale CIA, președintele Gerald Ford a instituit o comisie de anchetă coordonată de vice-președintele Nelson Rockefeller (*componenta senatorială condusă de senatorul Frank Church, iar cea din Camera Reprezentanților de Otis Pike*). Comisia atestă că CIA a cheltuit în Chile opt milioane dolari și, în plus, i-a determinat pe reprezentanții ITT (*International Telephone and Telegraph*) să canalizeze 700.000 de dolari spre Jorge Alessandri, oponentul lui Allende.

În raportul său, Otis Pike a precizat că CIA utiliza, la scară largă, trimișii speciali și corespondenții principalelor publicații din SUA și a menționat: „*liberul flux de informații, vital pentru o presă responsabilă și credibilă, a fost amenințat ca urmare a folosirii de către Agenție a mediei mondiale pentru strângerea de informații secrete și clandestine. Există indicii neliniștitoare că exactitatea multor relatări a fost subminată*”.

William Colby, fost director al CIA, a recunoscut că anumite ziare, posturi de radio și de televiziune din SUA au avut numeroși colaboratori care erau angajați ai CIA.

În arsenalul acțiunilor de propagandă dezinformare, manipulare și diversiune ideologică, serviciile secrete au inclus și editarea de cărți. Cu sarcini în acest domeniu, CIA a abilitat „Departamentul Operațiuni Acoperite” (*Covert Action Department*) care, conform Comisiei Church, „derulează orice activitate clandestină menită să influențeze guverne, evenimente, organizații sau persoane în sprijinul politicii externe a SUA. Ea poate să includă acțiuni politice, economice, de propagandă și paramilitare”. Utilitatea editării de cărți a fost explicată tot în raportul Comisiei Church, unde se precizează: „Cărțile diferă de celelalte domenii de propagandă, în primul rând fiindcă o singură carte schimbă semnificativ atitudinea cititorului și acționează spre o extindere nedepășită de impactul nici unei alte ramuri de propagandă. Cartea poate deveni cea mai importantă armă a propagandei strategice”.

Într-un memorandum asupra editării de cărți se preciza că CIA publicase, de la înființarea „Departamentului Operațiuni Acoperite” (*Covert Action Department*) până în 1975, peste 2000 de volume și releva „avantajul contactului direct cu autorii, care permite să-i punem la curent cu cele mai mici detalii; putem să le furnizăm orice material dorim să fie inclus și putem verifica manuscrisul în fiecare fază de elaborare. Agenția trebuie să asigure că manuscrisul va corespunde cu intențiile noastre operaționale și de propagandă”.

CIA a recurs la edificarea unui veritabil imperiu editorial deghizat într-o rețea de edituri, fundații și întreprinderi cu activități publicistice, plasate în teritoriul național, în Marea Britanie sau în țări a căror legislație permisibilă facilitează înființarea de **firme-paravan**. Inițiatorii au recurs la serviciile **persoanelor comutator** (în argoul CIA „cut-out”), respectiv indivizi folosiți pentru a tăinui contactul cu membri ai unei organizații clandestine, spre a nu se putea dovedi că întregul demers reprezintă o acțiune a CIA. Iar pentru un astfel de rol au fost căutate personalități cu reputația unei integrități dincolo de orice bănuială.

Astfel, misiunea edificării imperiului editorial a fost încredințată lui **Kermit „Kim” Roosevelt**, nepot al președintelui Theodore Roosevelt, înrudit cu celălalt președinte, F.D. Roosevelt, și cu soția acestuia, Eleanor.

Kermit Roosevelt a condus în Teheran operațiunea „Ajax”, organizată pentru răsturnarea de la putere a premierului Mohammed Mossadegh

(Mosaddiq) care naționalizase compania petrolieră „Anglo Iranian Oil Company” (în prezent *British Petroleum*). Planurile și mijloacele i-au fost puse la dispoziție de MI-6 și CIA. După reușită (în 1953), Kermit Roosevelt a fost decorat, în secret, cu *National Security Medal* și a fost felicitat de premierul britanic Winston Churchill, la Downing Street, și de președintele american Eisenhower, la Casa Albă.

CIA a reacționat, adesea excesiv, față de foști angajați care, după expirarea contractelor lor cu Agenția, au publicat diverse lucrări memorialistice, fără autorizarea agenției. Astfel a procedat cu: Philip Agee, care a publicat „*Inside the Company - CIA Diary*” (În interiorul companiei - jurnal CIA); Frank Snepp, autorul cărții „*Decent Interval*”, despre rolul CIA în Vietnam; John Stockwell, autorul cărții „*In Search of Enemies – a CIA Story*” (În căutarea inamicilor – o poveste a CIA), referitoare la incursiunea CIA în Angola; Victor Marchetti, autorul, împreună cu John Marks, al cărții „*The CIA and the Cult of Intelligence*” (CIA și cultul informației secrete).

În procesele intentate autorilor, CIA a obținut sume importante reprezentând contravaloarea dreptului de autor sau unele penalizări. Inclusiv fostul director al CIA, William Colby, a fost penalizat cu 10.000 dolari pentru publicarea în Franța a cărții sale „*Honorable Men: My Life in the CIA*” (Oameni onorabili: viața mea în CIA), într-o versiune ce cuprindea și pasaje cenzurate de Agenție.

Exemplificările, extrase din lucrarea ziaristului britanic Brian Freemantle, ne conferă posibilitatea comensurării utilizării presei și editurilor la perioada respectivă, dar și premisele de pe care putem imagina dimensiunile și complexitatea fenomenului în contextul destrămării sistemului socialist, al dispariției echilibrului geostrategic bipolar. În plus, fenomenul globalizării, mai ales progresul tehnologic fără precedent din sfera media, conferă serviciilor secrete noi posibilități de propagandă și diversiune, pe coordonatele impuse de interese politice, economice, militare etc. În contextul războiului din Golf, din fosta Iugoslavie, din Afganistan și Irak s-a vorbit frecvent de *războiul psihologic*, în care media controlată și manevrată de serviciile speciale a avut, și are, un rol important.

Este evident că i în prezent, în contextul evenimentelor majore aflate în derulare, pe fondul eforturilor de edificare a unor noi echilibre geostrategice, în care asigurarea resurselor energetice i a resurselor vitale partajează interese ce tind să între în coliziune, se derulează permanent războaie mediatice i diversiuni propagandistice, cu aportul consistent al mediei controlate de serviciile secrete. Dovezile consistente ale acestei realiti vor fi devoalate peste decenii. Până atunci însă, în sarcina noastră rmne datoria de a opta pentru un răspuns la dilema din debutul articolului prezent.

n România, pe fondul puternicei aversiuni fa de ideologia comunistă i promovarea cultului ceauist prin toate filierele mediatice, dilema menționată a generat preponderena poziiei ce se pronun împotriva utilizării de către serviciile secrete actuale a oricăror posibiliti de acoperire i/sau de investigare operativă proprii *mass-media*. Exponenii radicali ai acestei poziii cer includerea în legile siguranței a unor interdicii (*i sanciuni în consecin*) privind infiltrarea de ofițerilor acoperii sau recrutarea unor surse în *mass-media*. Se apreciază că numai astfel se poate ajunge la curirea totală a presei de vectorii unor poziii partinice i, pe cale de consecin, la o presă obiectivă, permanent aflată numai în slujba cetteanului.

Fără a ignora posibilitatea unor pericole decurgnd din manipulări i aciuni propagandistice ce pot fi induse, coordonate i derulate efectiv de către serviciile secrete, **interzicerea „de plano”, sub sanciune juridică, a dreptului serviciilor secrete de investigare a mass-media, ar fi potrivită intereselor statului i societii în ansamblu.** Interdicia ar plasa *mass-media* pe o poziie discriminatorie în raport cu celelalte domenii de activitate, **n afara zonei de protecție asigurată de serviciile secrete**, în condițiile în care, tradiional, ***mijloacele de informare în masă au fost i rmn inte prioritare ale structurilor speciale străine.***

Ca urmare, chiar dacă niciodată i nici în prezent, România nu i-a propus derularea de războaie mediatice, psihologice, imagologice, în spaii externe, plasarea *mass-media* proprii într-o zonă juridică în care accesul serviciilor secrete naționale ar fi interzis ar vulnerabiliza-o fa de vectorii propagandei i diversiunii derulate de servicii speciale externe, din state ce vizează interese concureniale, i, posibil, chiar inamicale. **O interdicie**

tranșantă a accesului serviciilor secrete naționale în sfera media ar diminua valențele operative, necesare îndeplinirii sarcinilor de protecție, care revin acestor servicii în celelalte domenii de activitate, cu implicații defavorabile în ansamblul securității naționale. Să nu uităm diversiunile absolut păgubitoare pentru români, desfășurate prin mass-media în decembrie 1989 și ulterior, unele dintre ele fiind vizibile până și astăzi.

Gl. bg. (r) Ion Alin Gheorghe

Convoi de prizonieri

ORGANIZAREA POSTBELICĂ A ROMÂNIEI N LUMINA UNUI DOCUMENT SECRET AL DEPARTAMENTULUI DE STAT AL SUA

Coninutul acestui proiect al S.U.A. a fost ascuns cu grijă multe decenii, până când toată arhiva americană din Cairo privitoare la România i eforturile ei de ieire din cel de-al doilea război mondial a fost oferită statului român, în schimbul unor documente secrete romneti importante pentru statul american. Cu prilejul cercetării acestei arhive, a ieit la lumină **un document expedit de Departamentul de Stat al S.U.A. ambasadorului acestei ri, aflat în negocieri cu opoziia politică din România**, reprezentată de prinul Barbu tirbey i de Constantin Vioianu. Documentul avea menirea să creioneze ambasadorului S.U.A. la Cairo, Lincoln MacWeagh, imaginea a ceea ce se pregătea a fi impus României.

La sfârșitul anului 1943, succesele militare sovietice i Aliate, în general, ca i eforturile guvernului i opoziiei din România de a iei din războiul alături de Germania i de a trece ara de partea Aliatilor, au determinat Administrația americană să-i redacteze proiectul privitor la România. După ce Iuliu Maniu, cu acordul marealului Ion Antonescu, a transmis Aliatilor că dorete să trimită un emisar care să negocieze ieirea rii sale din război, guvernul S.U.A. a trebuit să urgenteze finalizarea proiectului privitor la România. Acest lucru a fost urgentat i de acceptul sovietic i britanic pentru negocieri cu românii, fapt care necesita cunoaterea poziiilor guvernamentale de către diplomaii americani care urmau să poarte negocierile.

La 17 ianuarie 1944, Departamentul de Stat al S.U.A. a transmis ambasadorului său pe lângă guvernele grec i iugoslav din exil la Cairo, locul ales pentru contactele româno-aliate, proiectul său referitor la problemele organizării postbelice, ale ocupaiei i conducerii militare a României, aa cum era el văzut i dorit de Washington. Se meniona, chiar dacă nu mai era cazul, că proiectul este secret. El cuprindea următoarea concepie:

I. Sarcina

Sarcina era ca **guvernele american, britanic i sovietic să stabilească componența forțelor de ocupație i caracterul problemelor de natură civilă după capitularea necondiționată a României.**

Prin *Declarația comună a celor patru naiuni*, adoptată la Moscova, la 1 noiembrie 1943, cele trei guverne au căzut de acord să acționeze împreună în toate problemele legate de capitularea i dezarmarea României. Ele au fost, de asemenea, de acord să nu folosească forțele lor militare în interiorul teritoriilor altor state, după încheierea ostilitatilor, în afără de scopul avut în vedere de *Declaraie* i după o consultare comună. De aceea, înainte de capitularea României i ocuparea întregului teritoriu

al țării, cele trei guverne Aliate trebuia să realizeze un acord referitor la dimensiunea și caracterul participării fiecăruia la ocupația și administrația militară a problemelor de natura civilă ale României. Se presupunea că, cel puțin în prima perioadă de ocupație, coordonarea problemelor civile se va afla în mâinile unei conduceri militare care să acționeze direct sub ordinele comandanților supremi respectivi, în această zonă a războiului.

II. Soluții alternative

A. Ocupație sovietică a României, în prezența unei comisii interaliat de control sau a unei comisii politice consultative tripartite.

Conform acestei variante, componența forțelor de ocupație și a personalului militar al conducerii ar fi în exclusivitate sovietică, dar va fi înființată o comisie militară de control din care ar putea face parte, alături de ofițeri sovietici, ofițeri americani și britanici, numiți de Înalțul Comandament Aliat din zona mediteraneană. Comandantul șef sovietic în România va fi președintele acesteia.

În Italia, unde jurisdicția unui guvern italian cobeligerant era recunoscută în acea parte a teritoriului ocupat care nu era condus direct de guvernul militar aliat, funcția Comisiei Aliate de Control era de a da instrucțiuni și directive guvernului italian în problemele militare, politice, economice și administrative și de a aplica și executa condițiile armistițiului. În lipsa unui astfel de guvern provizoriu, în România, Comisia de Control putea funcționa doar în calitate de cea mai înaltă autoritate însărcinată cu aplicarea și executarea condițiilor capitulării.

Guvernele american și britanic au interpretat funcțiile Comisiei de control în Italia ca fiind limitate mai mult sau mai puțin la problemele direct legate de desfășurarea militară a războiului pe acel teatru și, în consecință, fără un conținut politic. Dacă ei își mențineau acest punct de vedere și dacă nici un ofițer sovietic nu devenea membru al Comisiei de control din Italia, Statele Unite ar fi avut insuficiente motive să ceară să fie reprezentate în Comisia de control pentru România.

Un Consiliu politic consultativ ar fi putut fi instituit în locul unei Comisii de control sau ca organism complementar al acesteia. Membrii urmau a fi civili, numiți de către guvernele respective, care trebuia să fie reprezentate în mod egal. Presiunile reprezentantului Comisiei de control asupra Consiliului consultativ pentru Italia constituiau un precedent pentru reprezentarea americană și britanică într-un organism similar pentru România. Reprezentanții altor membri ai Națiunilor Unite puteau fi cooptați la o dată ulterioară. Funcția Consiliului consultativ ar fi fost să furnizeze opinii în probleme politice comandantului șef sovietic și să informeze permanent cele 3 guverne asupra evenimentelor politice curente. Când considerentele de ordin militar vor înceta să mai fie predominante în această zonă geopolitică, Consiliul consultativ putea

prelua funciile exercitate anterior de comandantul ef sovietic în ceea ce privea îndeplinirea condițiilor armistiiului.

Instituirea pe baze tripartite a unei Comisii de control i a unui Consiliu consultativ ar asigura guvernului american un vot în adoptarea unor hotărâri privind conducerea teritoriului românesc ocupat i în ceea ce privea viitorul statut al României. Participarea americană la astfel de organisme ar fi o dovadă publică a faptului că Statele Unite sunt preocupate de problemele romneti. Dacă cele 3 puteri cad de acord, înainte de capitularea României, ca aceste comisii să fie create în România atunci cnd ea va fi ocupată, cunoaterea acestui acord ar putea grăbi hotrrea României de a capitula. Practic, existența unor astfel de organisme ar constitui un exemplu de cooperare între principalele Naiuni Unite i ar putea netezi calea pentru continuarea colaborării dintre ele în tratarea altor probleme din Europa răsăriteană.

B. Participare simbolică a forțelor americane la ocuparea i conducerea militară a României

Ideea de participare a forțelor britanice i americane la ocuparea României, indiferent de dimensiune, ar scoate în eviden i i-ar convinge pe români asupra caracterului mixt al ocupaiei. Un acord al celor trei puteri Aliate de a organiza o astfel de ocupație mixtă ar putea grăbi capitularea României, dată fiind teama de o ocupație exclusiv sovietică, larg rspndit în rândul tuturor grupărilor politice romneti.

Dei armata sovietică ar putea furniza grosul forțelor de ocupație i al administratorilor militari, prezența unei fore simbolice americane ar avea efectul unei demonstraii că Statele Unite nu sunt dezinteresate de România i în general de zona balcanică i că S.U.A. aveau o influență în asigurarea posibilitii poporului român ca, în cele din urmă, să- aleagă propria formă de guvernare i în promovarea unei reglementari raionale, drepte, a problemelor teritoriale care priveau România. Interesele americane ar fi mai bine protejate prin existența forțelor americane dect prin lipsa lor. n document erau nominalizate interesele în ceea ce privea apărarea de viei, de proprieti americane, de realizarea a unei securiti i dezvoltări panice a Europei în totalitatea ei. Totodată, sarcina de a obține informații directe pentru folosul guvernului american va fi mai bine îndeplinită în varianta aceasta dect doar prin prezența a unei misiuni militare americane.

C. Conducere militară i de ocupație sovietică, cu o misiune militară anglo-americană ataat pe lângă comandantul ef sovietic, pentru legătură i observare.

În cazul unei asemenea soluții, se preconiza ca responsabilitatea pentru administrarea unui guvern militar și de ocupație să revină exclusiv comandantului șef sovietic, în cadrul direcțiilor politice agreeate de cele trei guverne. Funcțiile unei misiuni militare anglo-americane care vor fi stabilite de comun acord între cele trei puteri, vor fi probabil limitate la cele de observare și informare. Din punct de vedere militar, prezența unei asemenea misiuni în România ar putea spori prilejurile pentru o colaborare mai strânsă în politica dintre Înaltele Comandamente respective în administrarea zonelor ocupate din Europa. Din punct de vedere politic, ea ar pune la dispoziția guvernului american o sursă proprie de informații asupra evenimentelor din România aflată sub ocupație sovietică. Astfel de informații ar putea fi de mare valoare pentru precizarea politicii americane în perioada de tranziție de la un guvern strict militar în România, la un regim provizoriu sau permanent controlat de români. De asemenea, ar putea fi puse la dispoziție informații despre cetățenii americani sau proprietăți americane din România, dacă o misiune militară americană va fi atașată pe lângă comandantul șef sovietic din această regiune.

D. Guvern militar și de ocupație doar sovietic

Este de așteptat ca forțele sovietice să intre în România și să ocupe o parte sau toată țara înainte ca forțele americane și britanice să ajungă acolo. Dacă cele trei puteri nu cad de acord anterior să prevadă o participare americană și britanică la conducerea militară, este de așteptat ca ocuparea și administrarea teritoriului românesc să rămână în întregime în mâinile Armatei Roșii. Comandantul șef sovietic de pe acest teatru ar reprezenta, totuși, toate cele trei puteri și s-ar presupune că ar acționa în concordanță cu directive politice generale agreeate de cele trei guverne, care se consultau în cadrul Comisiei Consultative Europene.

Potrivit acestei variante, Statele Unite nu ar fi avut reprezentanți sau observatori militari sau civili în România, pe o perioadă nedefinită a conducerii de ocupație. Sub pretextul unor curente locale, guvernul american ar fi fost exclus de la observare, și de la participarea la hotărâri imediate, lucru care ar fi afectat, în mod inevitabil, viitorul statut politic al României, respectiv dreptul poporului român de a-și alege forma de guvernământ pe care și-o dorește, conform principiilor statuate în *Carta Atlanticului*.

Carta Atlanticului, semnată la 14 august 1941, cu prilejul întâlnirii Roosevelt-Churchill, de la baza militară Argentina din insulele Newfoundland (Oceanul Atlantic), este primul document oficial în care sunt expuse scopul și principiile colaborării anglo-americane în lupta comună împotriva forțelor agresivității și războiului. Carta Atlanticului constituie, totodată primul document care a

fundamentat crearea Națiunilor Unite. Documentul recunoștea dreptul tuturor popoarelor la autodeterminare și la autoguvernare. La 24 septembrie 1941, guvernul sovietic publica *Declarația de aderare la Carta Atlanticului*, în care, între altele, se arăta: "U.R.S.S. apără dreptul fiecărui popor la independență statală și la inviolabilitatea teritorială a țării sale, dreptul de a instaura o astfel de orânduire socială și de a alege o astfel de formă de cârmuire pe care el le considera potrivite".

Casa Albă se aștepta ca acceptarea de către americani a acestei soluții să fie privită de poporul român ca o dovadă că S.U.A. au considerat că România a căzut în sfera de influență sovietică. Stabilirea unei conduceri militare pur sovietice ar avea probabil un efect deosebit asupra evoluțiilor politice ulterioare din România, întrucât autoritățile sovietice din teritoriul ocupat pe care-l administrau puteau interpreta astfel de directive politice generale ca fiind agreate dinainte de cele trei guverne, în lumina practicilor și precedentelor sovietice, în detrimentul intereselor și în dezacord cu opiniile celorlalți Aliați. În această situație, guvernul american ar fi fost în mare măsură, sau în totalitate, dependent de surse sovietice pentru informarea sa referitor la evenimentele curente din interiorul României.

E. Conducere militară și de ocupație mixtă formată din forțe sovietice, britanice și americane

Această situație implica participarea, pe o bază generală de egalitate, a forțelor celor trei puteri sau a Armatei Roșii, pe de o parte, și a forțelor anglo-americane, pe de alta. După cât se părea, ea ar fi fost aplicabilă, înainte de încheierea ostilităților împotriva Germaniei, numai dacă și când armatele britanică și americană ar fi ajuns în România. În eventualitatea că forțele anglo-americane ar fi făcut o joncțiune cu Armata Roșie pe teritoriul românesc, putea fi aplicat sistemul unei ocupații și al unei conduceri militare mixte. Gradul de unificare a administrațiilor anglo-amERICANĂ și sovietică ar fi constituit o problemă ce urma să fie hotărâtă de cele trei puteri, negociată fie direct, fie prin intermediul Comisiei Consultative Europene. O conducere militară unificată ar fi conferit o mai mare uniformitate controlului politic și economic decât ar fi făcut-o un sistem în care funcțiile sau regiunile să fi fost împărțite în două administrații separate. Pe de altă parte, în cazul unei împărțiri a României ocupate în zone sovietice și anglo-americane, unele prevederi de coordonare a politicii ar fi putut fi mai ușor de realizat. O astfel de coordonare putea fi efectuată prin crearea unei agenții mixte, incluzând ofițeri superiori pentru afaceri civile ai armatelor respective de pe acel teatru de război. Repartizarea zonelor ar fi ridicat probleme politice de importanță pe termen lung.

Menținerea unor astfel de zone separate ar fi putut prea bine crea impresia unei împărțiri a României în sfere de influență.

Documentul prezentat este foarte interesant, deoarece, alături de alte indicații ale Departamentului de Stat către ambasadorii săi europeni, ridică vâlul de pe intențiile politice americane față de România, în general față de zona Balcanilor și est europeană. Astfel de proiecte au fost concepute privitor la toate țările și regiunile, în paralel cu studii privitoare la poziția sovietică față de respectivele țări și regiuni.

Din prima parte a documentului, cuprinzând obiectivele proiectului privitor la România, reiese cu claritate că el trebuia să cristalizeze poziția americană față de stabilirea alături de U.R.S.S. și Marea Britanie a situației postbelice a țării. **Oricare ar fi fost aceasta, ea trebuia să se bazeze pe o ocupație militară.**

În document **se face referire la *Carta Atlanticului*, dar principiile acesteia nu erau în conformitate cu ocupația militară în sine**, întrucât documentul recunoștea dreptul popoarelor la autodeterminare și la autoguvernare, ceea ce era în contradicție cu intenția americană ca inclusiv problemele civile să fie date în răspunderea unor ofițeri superiori ai armatei de ocupație. *Carta Atlanticului* făcea referire explicită la necesitatea promovării voinței liber exprimate a popoarelor, de suveranitate și autoguvernare, în timp ce ocupația militară nu era cadrul potrivit unei asemenea exprimări libere de voință. Nici alegerea liberă a formei de guvernământ, declarată în *Carta Atlanticului*, nu se putea realiza în condițiile ocupației militare. Este deci ușor de observat, și cu acest prilej, deosebirea între declarațiile guvernamentale americane oficiale, mediatizate în întreaga lume și politica promovată pragmatic, dur, de către administrația Casei Albe.

Alternativa, menționată în document, privind acceptarea de către SUA a ocupației sovietice a României, „în prezența unei comisii interaliatate de control sau a unei comisii politice consultative tripartite” a fost atent ținută sub adânc secret. În fața opiniei publice, guvernării de la Washington **au dat impresia că nu au fost niciodată de acord cu ocupația militară sovietică a statelor est-europene**, că ar detesta-o și că așteptau momentul favorabil pentru a o înlătura.

Această din urmă poziție a favorizat hrănirea cu iluzii a poporului român, ca și a altor popoare, care, în mod eronat, au văzut S.U.A. ca pe țara iubitoare a libertății popoarelor lumii care va veni și îi va elibera de sub ocupația militară sovietică. **Aceste iluzii aveau scopul de a întreține**

atmosfera antisovietică și anticomunistă care să permită, la momentul potrivit, înfrângerea sistemului ideologic advers. Aceste iluzii, prezente atât la nivel popular, cât și la nivelul clasei politice provenită din partidele istorice, dintre legionari, dintre sprijinitorii regimului Antonescu, dintre regaliștii susținători ai lui Carol II sau Mihai. Iluziile au condus la declanșarea rezistenței armate în munții României, locul tradițional unde românii se retrăgeau în vremuri de restriște. Acolo îi așteptau ei pe americanii care nu mai veneau și, după cum vedem, nici nu aveau de gând. Hrănirea cu iluzii a rămas, la poporul român, în general la popoarele aflate vreme îndelungată sub stăpânire străină, o constantă care afectează și o parte a clasei politice, care datorită repetatelor schimbări de regimuri politice din epoca contemporană, este mereu în faza începătoare și de amatorism.

În prima dintre soluțiile alternative ale proiectului Casei Albe, „componenta forțelor de ocupație și a personalului militar al conducerii ar fi în exclusivitate sovietică”. Privitor la comisia militară de control, se arăta că din ea „ar putea face parte, alături de ofițeri sovietici, ofițeri americani și britanici, numiți de Înaltul Comandament Aliat din zona mediteraneană. Comandantul șef sovietic în România va fi președintele acesteia.” Cu maximă claritate se observă că **proiectul american renunța la o egalitate a reprezentării și influenței decizionale în România între aliații occidentali și cei sovietici, încă de la nivelul lunii ianuarie 1944.**

După cum s-a văzut, administrația civilă urma să fie și ea lăsată în mâini sovietice.

Proiectul american prezenta și posibilitatea ca S.U.A. să nu fie deloc reprezentate în comisia de control al României, posibilitate evidentă în cazul în care U.R.S.S. nu dorea și nu cerea să fie prezentă în comisia similară din Italia. În această situație, proiectul numea chiar „inutilă” participarea americană. În cazul că S.U.A. ar fi fost reprezentate în comisia pentru România, primul avantaj prezentat în proiectul american era că „ar fi o dovadă publică a faptului că Statele Unite sunt preocupate de problemele românești”. Observăm deci **preocuparea ca imaginea proiectată opiniei publice românești și internaționale să cuprindă alte fațete decât cele reale, să se mimeze un interes care nu exista**, dorința de împlinire a idealurilor naționale și umane românești, care de fapt nu se promovau pentru că interesele S.U.A. erau altele.

Proiectul privitor la România prezenta și alternativa unei eventuale prezențe militare americane în România, făcându-se precizări privitoare la categoria de interese care s-ar fi atins în acel caz. Ele nu erau legate de principiile *Cartei Atlanticului*, sau de alte principii democratice, de umanism și

libertăți cetățenești, ci de faptul că „interesele americane ar fi mai bine protejate prin existența forțelor americane decât prin lipsa lor... apărarea de vieți, de proprietăți americane... Totodată, sarcina de a obține informații directe pentru folosul guvernului american va fi mai bine îndeplinită în varianta aceasta, decât doar prin prezența a unei misiuni militare americane.” De altfel, **documentul insistă pe importanța domeniului informativ și pe necesitatea promovării în România a intereselor informative, pentru ca Washingtonul să nu fie dependent doar de informațiile pe care le-ar oferi, la cerere, Moscova.**

Proiectul american prezenta în patra sa parte posibilitatea ca în România să nu ajungă trupe americane sau britanice și în acest caz în țară să se instituie un „guvern militar și de ocupație doar sovietic”.

Ultima alternativă a proiectului se referea la posibilitatea ca armatele americane și britanice să ajungă în România concomitent cu Armata Roșie. În acest caz urma să aibă loc o ocupație militară simultană a celor trei puteri, ceea ce ar fi creat problema împărțirii României în trei sfere diferite de influență. Această alternativă, chiar dacă a fost prezentată ca o ultimă variantă posibilă, dovedește faptul că, la nivelul lunii ianuarie 1944, **Casa Albă nu era în măsură să anticipeze, nici măcar cu aproximație, modul în care se vor derula evenimentele militare, viteza înaintării sovietice înspre centrul Europei** și nici dificultatea pentru armatele S.U.A. și Marii Britanii de a ajunge în România, în același timp cu cele sovietice.

Studiul acestor documente este util pentru cunoașterea de către analiști și politicieni a poziției americane față de estul european, caracterizată printr-o evoluție de mare constanță. Ele pot contribui mult la înțelegerea mai bună a modului în care S.U.A. își proiectau promovarea propriilor interese în România.

Prof. univ.dr. Corvin Lupu

„JUSTIȚIA” STRĂZII

Cine pășește în apartamentul generalului (r) Dan Marin este întâmpinat, pe peretele din dreapta intrării, de o întreagă colecție de diplome acordate acestei glorii a handbalului românesc. Printre ele, în rame la fel de elegante prin sobrietatea lor, fotografii ale omului Dan Marin alături de președinții României care i-au fost contemporani: Ceaușescu, Iliescu, Constantinescu,

Molestat în plină stradă în 1989.....

Băsescu... Peretele este curat, fără nici o denivelare. Urmele gloanțelor trase în apartament în ziua de ajun a Crăciunului din 1989 au dispărut... S-au șters și urmele bătăilor primite de Dan Marin de la „revoluționarii” zeloși. „Doar când se schimbă vremea mă mai doare capul, aici, la ceafă, unde a dat unul cu patul armei. Fractura oaselor nazale aproape că nici nu se mai cunoaște...”, mărturisește

cu voce molcomă eroul acestui articol.

Pentru că, să ne amintim, Dan Marin a fost molestat în stradă, bătut până la pierderea cunoștinței, târât în fața camerelor de luat vederi din Studioul 4, încătușat, umilit, pe motiv că unor „revoluționari” li s-a părut că hainele pe care domnia sa le purta atunci – pantaloni negri, pulover de culoare închisă – erau suficient de incriminatorii pentru a-l acuza de terorism. În starea de isterie indusă de apelurile demente ale celor care aveau nevoie să creeze un dușman, care vedeau guri de foc în sediile Securității și cereau ca acestea să fie distruse cu tunul, care descopereau pistoale în colivă și apă otrăvită la robinet, asemenea indicii puteau

....decorat de președintele României după 20 de ani

apărea, pentru câțiva inși mai slabi de înger, drept suficiente. Cu judecata de acum le considerăm, evident, ridicole.

Vandalizarea apartamentului s-a făcut de către o grupă de militari aparținând MapN, veniți în aceeași zi după prezentarea ca „terorist” la TV să percheziționeze locuința, pe motiv că aveau o sesizare conform căreia din acel apartament ar fi ieșit doi inși îmbrăcați în combinezoane negre. (!!!)

Dar, să derulăm puțin caseta cu amintiri.

În decembrie 1989, Dan Marin era maior și lucra pe linie de contraspionaj. Biroul său era la Agerpres. A avut, în virtutea funcției sale, experiențe dintre cele mai interesante, inclusiv aceea de a constata că unul dintre cei 30 de corespondenți de presă sovietici acreditați în România a scris, în decursul unui an, un singur articol! Dacă îl va fi scris el personal și pe acela. În restul vremii, el se ocupa cu pregătirea terenului pentru acțiunea din decembrie.

Aflându-se în inima unei mari agenții de presă, acolo unde informațiile curg ca un fluviu, Dan Marin a putut face și alte constatări surprinzătoare. Scenariul acțiunilor i s-a relevat mai întâi în varianta sa teoretică și abia apoi a văzut concretizarea acțiunilor care au fost intitulate drept „spontane”. Pe 19 decembrie, Ion Mitran, redactorul șef al „Scânteii”, și Al Ionescu, directorul general al AGERPRES, îl informează pe ofițer că persoane anonime au telefonat să anunțe că redacți ziarului și sediul agenției „vor fi atacate de niște huligani”. Pe 22 decembrie, la o oră când încă nu se porniseră coloanele de manifestanți, pe agențiile de presă veneau știri conform cărora „în România sunt tulburări și va fi format un nou guvern, condus de Corneliu Mănescu”.

În acea zi de 22 decembrie, pe la ora 14.30, ofițerul se adresează generalului Mortoiu, șeful Direcției de Contraspionaj, întrebându-l ce să facă. Răspunsul acestuia ilustrează deruta instalată la nivelul autorităților: „Față de cele ce se întâmplă acum în stradă, nu mai am ce să-ți ordon”. Atunci, Dan Marin îl informează pe ofițerul de serviciu pe unitate că pleacă de la Casa Scânteii la domiciliul părinților săi, care locuiau mai aproape, la piața Dorobanți. Privește la televizor spectacolul, încercând să descifreze sensul acuzelor fantasmagorice rostite la adresa Securității. Se lansase deja lozincă „Securiști-Teroriști”.

În dimineața zilei de 23 sunt asasinați la Otopeni militarii aduși de la Câmpina. Dan Marin, după o discuție cu ofițerul de serviciu pe unitate, hotărăște să meargă la sediul unității, unde credea sincer că este nevoie de el. Pleacă pe jos, mergând pe bulevardul Magheru. Aici, în fața hotelului Lido, se declanșează evenimentul în centrul căruia s-a aflat el. Un eveniment în care întâmplarea a avut un rol crucial. Despre ce este vorba?

Un fost secretar I de la Ambasada noastră la Berna, pe numele său Nicolae Iordache, a avut în toamna anului 1986 o supărare cu băiatul său, care nu reușise la examenul de admitere în facultate. Cum nu voia să îi lase copilului prea mult timp liber, tatăl încearcă să îi găsească un loc de muncă. Intervine și pe lângă un redactor șef care îl cunoștea, iar băiatul este angajat la Agerpres cu avizul lui Dan Marin. Aceasta ar fi, scurtată la maxim, istoria.

Deci, în fața hotelului Lido se afla un grup de oameni. De ce? Cine îi convocase? Greu de spus. Cei mai mulți ieșiseră pe străzi „să apere” (Ce?) împotriva unui dușman nevăzut. Alții fuseseră, evident, chemați în diferite puncte importante ale orașului. Ei făceau controale, verificări, baraje... Și mai ales induceau o anumită stare de spirit. Dan Marin este oprit pentru a fi legitimat. Omul se supune, își prezintă actele, spune că merge la unitate. În acest moment, din grupul respectiv, fiul lui Nicolae Iordache, Doru Iordache, strigă: „Ăsta e securistul de la Agerpres!” Aceasta a fost scânteia care a făcut să explodeze mulțimea. Altcineva, nu întâmplător, a strigat: „E terorist!”

În aceeași clipă, pentru a-și exprima „atașamentul față de revoluție”, grupul respectiv îl ia la bătaie. Dan Marin leșină, dar din fericire pentru el (dacă se poate vorbi de șansă într-o asemenea împrejurare), cei care îl bat sunt atât de strânși în jurul lui, încât nu poate cădea. Pentru că, dacă s-ar fi întâmplat așa ceva, cu siguranță ar fi fost călcat în picioare, strivit, iar cadavrul expus apoi batjocurii, așa cum s-a întâmplat în cazul USLA-șilor din TAB-urile chemate de Nicolae Militaru „să apere” Ministerul Apărării Naționale.

Unul dintre liderii momentului din stradă, aflat - în opinia ofițerului, nu întâmplător - la „vânătoare de securiști”, strigă: „Să-l ducem la televiziune! Să-l arătăm poporului!” Dan Marin este aruncat într-o camionetă care fusese parcată în dreptul clădirii unde, cu câteva zile în urmă, fusese CC al UTC. Este dus cu alai la Televiziune. În pofida stării în care se afla, Dan Marin remarcă faptul că unul dintre însoțitorii săi se salută, pe culoar, cu „Cico” Dumitrescu. Este introdus în Studioul 4, unde îi recunoaște pe Cornelius Roșianu, Olimpia Arghir, Cornel Pumnea. Cel care era agitatorul principal, Teodor Brateș, își întrerupe șirul perorațiilor iresponsabile, pentru a-l prezenta pe „teroristul” capturat de revoluționari. „Să se dea acum pe post, că arde!”, cere el imperativ. Un altul, Victor Ionescu, continua șirul minciunilor, afirmând că Dan Marin a fost prins cu o mitralieră, trăgând din turnul Televiziunii.

Spre nemulțumirea grupului care îl „capturase”, Dan Marin rămâne în custodia altora. Este dus în corpul de gardă, încătușat, legat cu sârmă de un pat metalic. Mai erau reținute acolo vreo zece persoane. La scurt timp vine un individ care îi spune că „soția i-a trimis un coș cu alimente”. Refuză, dându-și seama că soția nu ar fi putut să acționeze atât de rapid și intuind pericolul de a fi suprimat.

Dan Marin încearcă să discute cu militarii în termen, să le prezinte eroarea pe care o comit. În acel moment intervine un „revoluționar” care, în termeni duri, îi cere șefului gărzii, un căpitan, să îi acopere capul lui Dan Marin cu o față de pernă. Cu nasul zdrobit, cu fața de pernă trasă pe cap, Dan Marin simțea că se sufocă. Îi cere în termeni categorici căpitanului MApN să îi scoată fața de pernă, pentru că el este maior în armata română și nu a fost judecat sau condamnat. Acesta cedează. Este interesant de remarcat cum, în acele zile, militarii români primeau nu doar critici, ci și ordine de la civili.

Pe la ora 16.30 se face o oarecare triere. Alături de alți cinci inși, este dus într-o altă cameră. Toți reținuții sunt înținși pe paturi, încătușați, legați cu sârmă. Dan Marin îl roagă pe un sergent major să îi elibereze o mână, întrucât sârma îi tăia carnea. Apare „revoluționarul” Mihai Voicu, care face un scandal imens militarilor pentru lipsa de vigilență de care dau dovadă.

Ce se petrece în continuare în Televiziune poate reprezenta o replică la romanele kafkiene.

La un moment dat intră trei soldați cu automatele la piept. Îl iau pe primul reținut și pleacă. După circa un sfert de oră vin și mai iau unul. Mai trece un timp și apare sergentul major care îi spune: „Tovarășe maior, ați scăpat!” Scăpat de la ce? Nimeni nu poate da nici astăzi un răspuns.

„Referitor la acele momente, doresc să aduc mulțumirile mele fostului meu șef, col.(r) Gabriel Stănescu, care se afla la Televiziune, conducând o grupă de 15 ofițeri de contraspionaj, pentru insistența cu care s-a luptat cu conducerea militară a Televiziunii, garantând cu viața și susținând cinstea și corectitudinea mea”.

Altă întâmplare: Un tip, care ulterior a fost angajat la SRI, a venit să îl cheme pe Dan Marin într-un garaj al Televiziunii, unde s-ar afla niște teroriști, pe care el, Dan Marin, „să îi lichideze”. În întuneric, cu un pistol în mână, Dan Marin ar fi fost victimă sigură.

Spre seară a apărut un locotenent-colonel de la MApN, care le spune „Sunteți toți liberi!” Oamenii au refuzat însă să iasă din sediul Televiziunii până a doua zi dimineață, mai ales că unora li se reținuseră actele de identitate, dar și temându-se de o posibilă provocare (fugă de sub escortă etc).

Dimineața, Dan Marin a plecat la părinți, după ce TvR a fost eliberată de „civili”. Și-a oblojit rănilor, iar pe 31 decembrie s-a prezentat la unitate.

A ajuns la timp pentru a participa la preluarea comenzii contraspionajului românesc de către nimeni altul decât Viceamiralul Ștefan Dinu!

A consemnat **Paul Carpen**

P.S. Pentru asemenea excese, cine răspunde?

ADEVĂRATA APARTENENȚĂ A LUI SILVIU BRUCAN

Pe durata mai multor întâlniri cu foști ofițeri superiori din Departamentul Securității Statului am auzit frecvent opinia (sau poate convingerea) că Silviu Brucan, eminența cenușie a acțiunii sovietice din decembrie 1989 din România, ar fi fost spion american. Alții, dorind să nuanțeze, considerau că fostul stalinist făcea un joc dublu, ilustrând într-un fel înțelegerea dintre URSS și SUA pentru schimbarea conducerilor comuniste din Estul european. Securitatea a urmărit cu atenție și îndeaproape traseul vizitei lui Brucan în Statele Unite, persoanele cu care a intrat în contact, adresele la care a locuit, cuvântările pe care le-a ținut la diferite întâlniri. A fost depistată inclusiv preluarea lui Brucan din Europa de către o echipă a Diviziei T a KGB pentru a fi transportat la Moscova, fără viză. A fost obținută informația certă că acolo Brucan s-a întâlnit cu A. Iakovlev, principalul secundant al lui Mihail S. Gorbaciov în proiectul de reformă și apoi în prăbușirea sistemului. Faptul că Brucan a fost dus de Iakovlev la o întâlnire secretă cu Mihail Gorbaciov s-a aflat mult mai târziu, apoi informația a fost dezvăluită pe larg chiar de Silviu Brucan în cartea sa „Generația irosită”. În acest volum, autorul descrie direct și fără echivoc decizia lui Mihail Gorbaciov de a-l răsturna de la putere pe Nicolae Ceaușescu și de a-l numi în locul său pe Ion Iliescu. Ca în orice operă subiectivă, este posibil ca Brucan să fi exagerat sau chiar să fi inventat unele pasaje ale relatării, pentru a-și da importanță. Trebuie însă să constatăm că ceea ce a discutat la Moscova cu Gorbaciov este exact ceea ce s-a întâmplat în România și, prin urmare, suntem nevoiți să admitem informația dată de Brucan în cartea sa drept sursă credibilă.

Este adevărat că manevrele sale americane legate de pregătirea așa-zisei „Scrisori a celor șase”, diferitele întâlniri cu diplomați americani și britanici de la București sau cu reprezentanți ai Administrației SUA în timpul prezenței acolo, au creat impresia că Silviu Brucan „lucrează cu americanii”. A fost o diversiune care poate fi demontată astăzi destul de precis. Cunoaștem că „Scrisoarea celor șase” a fost o inițiativă sovietică, sugerată de agentul Krasnov lui Gh. Apostol într-o întrevedere pe un câmp de la marginea Bucureștilor. Această informație a fost confirmată chiar de Apostol cu ocazia anchetei din 1989. Motivul real pentru care Brucan a respins primirea lui Apostol în FSN și în rândul disidenților, încă din după-amiaza de 22 decembrie 1989, a fost în realitate acesta: Apostol dezvăluise Securității originea moscovită a „Scrisorii

celor șase”. Cunoaștem și cum a fost preluată de către Brucan cererea Moscovei de a lansa un mesaj politic activiștilor de partid români prin intermediul unui grup din interiorul PCR. Acesta nu a putut fi găsit decât în rândul unor foști activiști staliști, prima persoană contactată de Apostol fiind Corneliu Mănescu. Așa-zisa „Scrisoare a celor șase” a fost concepută de Brucan și de A. Bârlădeanu. O informație recentă sigură – a cărei sursă nu o pot dezvălui – arată că Silviu Brucan avea textul „Scrisorii celor șase” încă din timpul vizitei în Statele Unite, lucrând la el la diferite adrese unde a locuit, înainte și după operația pe care a suferit-o în spital. El a lăsat textul mai multor oameni de încredere, recomandați de persoane din Administrația americană, care urmau să-l pună la dispoziția anumitor organe de presă, la semnalul primit din România. Povestea cutiei poștale și a vizitelor la Biblioteca americană din București, scrisă de Brucan în cartea lui, ascunde nu transmiterea scrisorii, ci transmiterea semnalului pentru publicarea scrisorii. Silviu Brucan a reușit să convingă factori ai Administrației americane că „semnatarii” așa-zisei scrisori erau personalități marcante și influente ale PCR și că una dintre ele, Corneliu Mănescu, avea în continuare o imagine extrem de pozitivă, prooccidentală, în opinia publică românească. În realitate, așa-zișii semnatari erau niște dinozauri de partid, trași de mult pe linie moartă, iar Corneliu Mănescu se afla în faza terminală a unui alcoolism agravat, din cauza căruia a și murit. Circularea numelui său ca succesor al lui Nicolae Ceaușescu, atât în după-amiaza de 21 decembrie, la baricadă, cât și pe 22 decembrie a fost reflexul acestei proiecții fanteziste servite de Brucan americanilor.

Întâlnirile numeroase ale lui Silviu Brucan cu jurnaliștii occidentali acreditați la București după 22 decembrie 1989 și mesajele sale despre intențiile democratice ale grupului prosovietic ajuns la putere făceau parte din jocul de-a imaginea prooccidentală a noii puteri din România. Nu întâmplător, așa cum am arătat și în lucrarea mea „România postcomunistă”, Silviu Brucan a fost cel care l-a propus și propulsat pe dl. Petre Roman la conducerea Guvernului, pentru a întări această imagine de orientare prooccidentală. În realitate, așa cum aflăm dintr-un document declasificat din Arhiva KGB de la Moscova, Silviu Brucan nu a încetat niciodată să fie agent sovietic. Între 17 și 22 septembrie 1990, a vizitat Bucureștii – fără a fi semnalat de presă, la ordinul lui Brucan, care coordona presa în numele FSN - consilierul personal al lui Mihai S. Gorbaciov, cunoscutul ideolog sovietic Vadim V. Zagladin. Acesta fusese, între 1964 și 1988, prim-adjunct al secretarului Departamentului Internațional al CC al PCUS, pentru a deveni consilier personal pentru relația cu partidele comuniste din străinătate. În această calitate, Zagladin a avut la

București, la 18 și 20 septembrie, întâlniri cu Silviu Brucan, care a dorit să-i transmită lui Mihai Gorbaciov o analiză asupra evoluției programului sovietic de reorganizare a sferelor de influență, ca o continuare a discuției de la Moscova pe care am evocat-o mai sus. Întors la Moscova, Vadim V. Zagladin a predat, în octombrie, un raport confidențial președintelui KGB, în care a reprodus principalele aspecte ale raportului prezentat de Silviu Brucan, cu titulatura „*Note cu privire la convorbirile cu Silviu Brucan (România)*”, text dactilografiat în 8 pagini.

Zagladin informa KGB-ul că „viziunea lui S.B. conține și idei care ar merita luate în considerare” și că „S.B. s-a referit la politica externă sovietică și la *perestroika*, având și aprecieri critice. În primii ani ai *perestroikăi*, lui S.B. i s-a părut genială politica externă, care a schimbat radical situația internațională. Linia [n.n. cursul politicii] urmată de Gorbaciov — foarte puternică în problemele păcii și dezarmării. Dar lui S.B. i se pare că slăbiciunea acesteia constă în faptul că nu ia suficient în seamă factorii geopolitici și, în special, perspectiva evoluției geopolitice”. Politica sovietică este „subordonată ideii de a avea relații bune cu SUA”... Toate celelalte par secundare. În perioada confruntării, lumea era bipolară; acum acționează clar trei subiecți: URSS, Europa și SUA. După părerea lui S.B., URSS a obținut „noi cărți de joc (atuuri)”. Potrivit lui S.B., orientarea unilaterală spre SUA domină la sovietici. „Voi faceți tot ceea ce au nevoie americanii”... „Occidentul — a spus el — declanșează o ofensivă”. Ea este orientată în direcția creării unei conjuncturi economice favorabile pentru Occident. Acțiunea în Irak pune prognoza inițială occidentală sub semnul întrebării. Prețul la petrol crește, fapt care are consecințe asupra Occidentului, dar și a Europei de Est, fiind avantajos însă pentru URSS.

„Pentru mine — a spus Brucan — a riposta ofensivei imperialismului este mai important decât principiile dreptului internațional, decât respectarea rezoluțiilor ONU”. URSS nu trebuie să acționeze împotriva Irakului, pentru că interesele sale nu coincid cu cele americane. Din contră, sunt opuse. „Nu demult [S.B.] a aflat că URSS transportă trupe ale SUA, iar KGB comunică CIA informațiile sale privind Irakul. Aceasta reprezintă un prejudiciu pentru voi, pentru noi, pentru lupta contra imperialismului”. Referindu-se la interesele URSS, S.B. „le-a rezumat în trei puncte”: să se păstreze prețul ridicat la petrol; să slăbească Occidentul; să întărească forțele antiimperialiste, anticapitaliste din „lumea a treia”.

S.B. consideră că Irakul nu reprezintă o problemă militară, ci economică și strategică. „După «prăbușirea socialismului în Răsărit»”, Irakul este singura forță antiimperialistă, iar „el trebuie să fie sprijinit”. Dreptul internațional este foarte important, dar, în istorie, întotdeauna a fost așa, adică

„el s-a subordonat intereselor strategice“. Răspunzând observației mele (n.n. a lui Zagladin), potrivit căreia tocmai „timpurile noastre creează condiții pentru a aduce dreptul internațional în prim plan în viața comunității mondiale...“, S.B. a spus că toate acestea se vor realiza nu mai înainte de secolul XXII. Chiar astăzi lupta cu imperialismul continuă, iar dreptul și morala nu trebuie transformate în fetiș. Și astăzi, dreptul se subordonează intereselor; priviți, de pildă, la politica SUA“. Aveți în vedere, a continuat Brucan, că Dvs. riscați. Iranul, fostul, până nu demult, inamic al Irakului devine aliatul său natural. Iar dacă aceasta se produce, Dvs. vă va fi încă și mai rău“. Astfel, dacă URSS dorește să-și păstreze rolul său mondial, ea este obligată să-și schimbe politica în Orientul European și Apropiat, să acorde mai multă atenție Europei și să renunțe la „subordonarea față de SUA“. Dimensiunea geopolitică a politicii voastre externe nu a fost suficient aprofundată“. [Brucan urma să meargă la Moscova, în octombrie 1990].

În continuare, Silviu Brucan a vorbit despre tendințele dezvoltării/evoluției economico-sociale la sfârșitul secolului XX. Textul acestui raport a fost publicat în „**Fundația Gorbaciov**” (*Mejdunarodnii obșetvennii fond soțialno-ekonomiceskih i politologhiceskih issledovanii/ Fundația internațională socială pentru studii economico-sociale și politologice*), fond 3, opis 1, dosar 7287, f. 1-8.

Documentul dezvăluie apartenența ideologică și doctrinară a lui Silviu Brucan, neschimbată nici după decembrie 1989, și convingerile reale ale celui care, timp de mai mulți ani, ne dădea note și lecții de democrație și occidentalism în fiecare duminică la PROTV. Importanța acestui document constă în faptul că pe scena mediatică românească acționează în continuare câțiva „profesori” de democrație, unii cu emisiuni speciale pe la televiziuni, a căror apartenență, cel puțin ideologică, era bine cunoscută de fosta Securitate. Principiul activ al prevenirii, precum și dreptul de a îndepărta, cu discreție, astfel de agenți care continuă să infecteze poporul român cu mesajele lor disimulate, nu ar trebui să lipsească din noua legislație a securității naționale.

Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu

CONOTAȚII LA DRAMA NAȚIONALĂ - RELATĂRI PENTRU ISTORIE -

A. ASEPCTE ALE COMLOTULUI STRĂINĂȚĂȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

1. În 25 decembrie 1989, la Târgoviște, în timpul procesului, ELENA CEAUȘESCU îi atrage atenția lui NICOLAE: “Vezi, totdeauna trădătorul este lângă tine”. Evident, remarca ei viza prezența lui Victor Atanasie Stănculescu în completul de judecată. Spusa reprezenta o recunoaștere tardivă a veridicității informațiilor prezentate lor de către cei în drept, informații repetate în timp, dar ignorate în mod păgubos. Ele se refereau la convertirea lui Victor Atanasie Stănculescu de către spionajul advers. În complexul spionaj-trădare funcționează implacabil regula potrivit căreia obiectivele acțiunilor și modalitățile de realizare a lor le stabilește spionul, iar trădătorul execută și raportează. Recent, Victor Atanasie Stănculescu a făcut publice restrictiv, poetic, câteva dintre actele sale de trădare. Astfel, despre întâlnirea sa din august 1989 la Balaton – Ungaria cu un reprezentant de vârf al KGB și reprezentanți ai spionajului țării gazdă. Despre strategia de atacare a României arată că: “Estul și Vestul se puseseră de acord cu privire la acțiunile și oamenii de aici” și “schimbările din România vor fi sângeroase”. “Ceașescu va termina rău”. “Securitatea trebuie să dispară”. Nimic abstract, totul precis, la obiect, război mascat, în afara normelor ce reglementează raporturile dintre state, prioritar acelea care guvernau atunci în Tratatul de la Varșovia.

Premisa realizării obiectivelor o constituia scoaterea în stradă a mulțimii sugestionate, incitate premergător, masiv. Acțiunile lui Victor Atanasie Stănculescu pentru reușita scenariului au avut un rol hotărâtor, atât în cele la vedere, cât și manevrele oculte, unele la două capete, probând încă o dată marota lui Stalin că “un agent bine plasat în coasta inamicului poate câștiga războiul”. În devoalările sale, Victor Atanasie Stănculescu mai arată că, în 22 decembrie, “s-a abținut să fie prezent la măcelărirea mulțimii”, că “nu era bine să fie acolo”, că “Securitatea nu mai execută ordinele comandantului suprem”, că “nu mai avea nevoie de îndepărtarea legală a lui Ceașescu, pe care tocmai îl îndepărtase prin lovitura de stat” și, foarte direct, că el este cel

care “a ales ca Iliescu să preia puterea”, exista “acordul cu acțiunile și oamenii de aici”. Mai relevă că, la Balaton, i s-a spus de către kgb-ist că “România respinge tot ce vine de la Moscova”. Este de menționat că, după Declarația de independență din aprilie 1964, România a respins hegemonismul sovietic și stalinismul, moment în care agentura, implementată după 1945 la vârfurile puterii, pierzându-și dominația, a întors armele împotriva României.

Se mai impun a fi menționate câteva momente:

România a scos din țară armata de ocupație în 1958; a abolit sovromurile; a respins planul Valev de înrobire economică, în 1964; a demascat abuzurile din CAER; a înfierat și nu a participat la atacarea Cehoslovaciei, în 1968; a desfășurat suveran și independent politica externă și de apărare. Toate încercările pentru organizarea de aplicații militare cu trupe străine în România au fost respinse, S-au aprobat doar cele de stat major, pe hartă. România era singura țară din așa-zisul sistem care avea o structură de contraspionaj împotriva lor.

Conform propriilor afirmații, Victor Atanasie Stănculescu nu rezultă să fi avut vreun moment de cumpără față de formula măcelării populației, vreo replică în sensul că o schimbare nonviolentă, ca în celelalte țări, ar fi fost posibilă și la noi, schimbare propusă de altfel în noaptea de 21-22 decembrie 1989, dar la care, din teamă, Vasile Milea nu s-a raliat.

Contactele lui Victor Atanasie Stănculescu la Balaton au fost cunoscute informativ de contraspionajul român. În septembrie 1989, atașatul militar ungar la București era presat de centrală să trimită urgent în țară date specifice. El a promis că le va transmite a doua zi, drept pentru care s-a deplasat la sediul M.Ap.N., unde l-a contactat pe Victor Atanasie Stănculescu. Despre această întâlnire, tipică accepțiunii de spionaj-trădare, Victor Atanasie Stănculescu relatează că s-a asigurat ca biroul să nu fie controlat auditiv și că “i-am dat atașatului militar maghiar tot ce avea nevoie”.

Atacului militar împotriva României, gestionat de Stănculescu și Militaru, care fusese numit de către Ion Iliescu în fruntea armatei, i-a succedat agresiunea asupra bazei economico-sociale prin trasoarele lui Petre Roman, descendent de cominternist, agrementat ca prim-ministru de același Iliescu, la insistența bolșevicului Silviu Brucan: “industria, morman de fiare vechi”, “CAP-urile structuri comuniste” (aveam cooperative în agricultură din 1927), “desființarea sistemului de irigații și a mineritului”, “eliminarea subvențiilor” și

altele, niciuna abstractă, toate îndeplinite ca început al sfârșitului. Ion Iliescu spunea mai deunăzi că regretă desființarea CAP-urilor la insistențele lui Roman.

2. Complotul împotriva României a cunoscut numeroase diversificări și amplificări în spațiul spionajului și trădării, al propagandei adverse denigratoare și incitatoare. Cadrele și agenții de spionaj, cu precădere cei aparținând URSS și Ungariei, precum și cetățeni români angrenați în acte de trădare, militau intens pentru a obține informații preponderent din mediul apărării, al problematicii economico-sociale, cu accent pe stările de spirit, disidențe și altele, însoțite neapărat de instigări contra vectorilor politici, și obstrucționarea României în raporturile externe. Duritatea duelurilor dintre combatanții spionajului est-vest pe teritoriul țării noastre se transformă brusc în colaborare activă prin schimbul de informații, prezentând valoare exclusivă cele negative, exploatabile împotriva României.

Iată ce viraje istorice se pot produce uneori: la atacarea Cehoslovaciei, în 1968, Washingtonul avertiza Moscova: “în numele omenirii, vă cerem să nu invadați România”, pentru ca mai târziu să colaboreze la pulverizarea ei.

Rețeaua KGB și GRU era alcătuită prioritar de kominterniști, de unii dintre românii care făcuseră studii în URSS pe diverse domenii, inclusiv în cel militar. De exemplu, Gheorghe Apostol, care a deținut locul secund în partidul unic, a fost re-recrutat de către KGB în anii 80, în timp ce reprezenta România ca ambasador în Brazilia. Retras de la post, continuă contactele, în secret, cu un cadru KGB cu acoperire oficială la București.

Pe fond, Gheorghe Apostol se asociază cu pluri-agentul Silviu Brucan și cu Alexandru Bârlădeanu, ilustrându-se și prin “Scrisoarea celor șase demnitari comuniști”. Scrisoarea, sinteză a tot ce critica media occidentală, alimentată cu știri și de către rețeaua sovietică, maghiară și iugoslavă împotriva României, se dorea a fi o bombă propagandistică, un reper pentru scoaterea românilor în stradă. Nu întâmplător, doi dintre protagoniștii scrisorii se subordonau KGB și CIA. Apostol “a făcut apostolat” pentru semnături din partea unor nume de rezonanță dintre cominterniști și ilegaliști, primind refuzuri directe. Însuși Constantin Pârvulescu, aderent al scrisorii, a cerut să fie dată conducătorului român și în niciun caz străinătății. Cei șase și-au dat acordul, dar niciunul nu a semnat-o, propaganda omițând această precizare. Brucan a “predat-o” intempestiv, rezidentului CIA la București, surprinzându-

și companionii. Bârlădeanu și Mănescu au declarat ulterior că mai aveau câte ceva de adăugat. Toți au adresat scrisori de clemență către Nicolae Ceaușescu, mai puțin Brucan, spatele căruia era asigurat de cei mai puternici.

Motivată de interese secesioniste, agentura ungară în România avea particularitatea organizării teritoriale în zonele cu populație de naționalitate maghiară; prioritar erau angrenați intelectuali cu penetrare în locuri de interes informativ. În paralel, au fost constituite rețele de difuzare activă a materialelor destinate îndoctrinării naționalist-iredentiste, antiromânești, introduse clandestin în țară. De exemplu, R.E., cadru de spionaj în Consulat, a fost, la un moment dat, compromis, datele în cauză fiind aduse combinativ la cunoștința Centralei din Budapesta, care l-a retras de la post (1985). Imediat după 1990 a fost acreditat pe o funcție înaltă de acoperire, având o relație activă cu un cetățean ajuns în conducerea unui segment politic și în executivul de la București. De asemenea, era cel puțin pitorească prezența la vârf în guvernul român a unui agent ungar, care lucra și cu rușii, iar fiii lui serveau separat informativ pe cei interesați.

În anul 1988, centrala de spionaj ungară a decis și întreprins acțiuni pentru atragerea în agentură a preoților de naționalitate maghiară, categorie creditată cu largi posibilități informative și de îndoctrinare, cu influență. Totodată, s-a dispus recrutarea de români cu posibilități în exterior în susținerea revendicărilor lor, plecând de la constatarea că vocile rețelei de naționalitate nu dădeau efectul scontat. Pentru unul dintre aceștia, după 1990, un prim ministru român a insistat, după o vizită la Budapesta, să fie numit într-o funcție înaltă în executiv (2002).

În noiembrie 1988, o grupare a spionajului ungar, care acționa în România sub acoperire oficială, a împânzit centrul Bucureștiului cu manifeste antiromânești de incitare la revoltă. Flagrantul realizat a avut ca urmare retragerea de la post a difuzorului. Unul dintre agenți, cel care a coordonat acțiunea difuzării și care a fost retras și el în centrală, a fost protagonist în elaborarea și promovarea în 1989 a documentului “Transilvania - spațiu de complementaritate”, semnat între alții, dacă nu cu conștiința trădării, atunci cu gravă inconștiență și de Mihai de Hohenzollern.

În 12 decembrie 1989, un trădător maghiar din Timișoara și-a informat legătura superioară, cadru de spionaj cu acoperire la București, că “au organizat un lanț viu în jurul Consiliului Județean și al lui Tokes până la Gyula

 i că au nevoie stringentă de mul i bani”. Lan ul viu includea foști infractori de frontieră, ajun i anterior lui 89 în Ungaria, concentra i într-o unitate militară din Budapesta, constitui i în grupuri de câte 3-4, instrui i  i antrena i pentru provocări  i atacuri “la momentul oportun”.  n 1988-89, într-un gest f  arnic, au fost retrimi i în România, iar în decembrie 1989 la Timișoara, București și în alte localit  i, au s v r it atacuri  i provocări, ca  i grupurile de ru i introduse în  ar  ca turi ti.

3. Cele câteva exemplificări de ac iuni complotiste împotriva României vădesc realitatea că activitatea de apărare de către serviciile de informații naționale era guvernată de valorile constituționale, de suveranitate, independen  , integritate. Tratatamentul juridic al cauzelor cu puternic recul în penal erau supuse ra iunilor de ordin politic sub aspectul raporturilor existente pe rela ia est între state.

“Istoria Loviturilor de Stat  n România” (2005), consemnează, la pagina 42, printre racola ii str in t  ii, pe Militaru, Brucan, Vasile Ionel, Apostol, Logofătu  i alții. “Adunarea populară” din 21 decembrie 1989 a asigurat condi ia declan  rii provocărilor – grupuri pregătite, simulatoare  i altele – marc nd începutul conflictului la cald, prin interven ia unor forma iuni militare.

Românii ie i i în stradă,  i cu at t mai puțin, majoritatea sta ionar , au urmărit amplificările, fără a cunoa te complotul extern pregătit  i tic lo iile din interior pentru aplicarea lui  i cu siguranță nu au dorit atrocit  ile,  ns ngerarea apocaliptică a istoriei naționale.

B. MINCIUNA OFICIALĂ, DENATURĂRI VIOLENTE, FLAGRANTE ALE STĂRILOR DE FAPT – CONSECINȚE

1. Sunt deja ultracunoscute fantezmele lozincilor fabricate de spionajul străin  i tr mbi ate de trădătorii de v rf  ncep nd din 22 decembrie 1989: “securi ti-teroriști”, “moarte securi tilor”, otrăviri, ucideri  i altele, care vizau, în prima fază, os ndirea  apului isp  itor găsit, instituția de apărare informativă a României. A fost  i startul pentru minciunile oficiale. Incit rile bestiale anti-securitate au avut drept consecin e imediate abominabilele asasinate din 23 decembrie 1989 – echipajele USLA, Otopeni –  n el tor chemate să sprijine apărarea –  mpotriva cui ?! – uciderea unor ofițeri de informații în mai multe

județe, atacarea armată a locuințelor unor cadre, printre care, cu concentrare masivă de foc, a celui care coordona contraspionajul român de linie, vădit în tentativă de a-l suprima. Au urmat arestări, condamnări la mii de ani de pușcărie fără bază juridică și încă 20 de ani de acțiuni abuzive și anacronice de culpabilizare și discriminare a fostului aparat de informații al țării, acțiuni care continuă și în prezent.

Obiectivul “securitatea să dispară” a fost finalizat de către trădători în ultima zi a anului 1989. După ce fusese abandonată armatei, condusă de agenți străini, s-a trecut la distrugerea ei, moment al declanșării prăbușirilor, o crimă imprescriptibilă.

2. Șirul acțiunilor criminale din decembrie, pe lângă scopul “legitimării” loviturii de stat, vizau provocarea unui război civil pustiitor, cu consecințe profund dramatice pentru România, dar care au eșuat, urmare a faptului că Țapul ispășitor ales, Securitatea, într-un gest de responsabilitate civică, nu a dat curs ațâțărilor. Dacă Securitatea era atât de “odioasă”, cum este acuzată și acum, decembrie 1989 oferea ocazia răbufnirii torționarismului din ea, cel puțin împotriva complotiștilor – ori niciunul din ei nu a fost nici măcar zgâriat. Realitatea este că “odiosa” nu era dotată, nici instruită, dar nici abilitată pentru confruntări de stradă. Era organ de informații cu competență materială de supraveghere și urmărire restrictivă a categoriilor spionaj-trădare, terorism, atentate anti-constituționale, absolut similar oricărui serviciu special din orice țară a lumii.

3. Este notabil și trebuie subliniat, pentru luare aminte, patriotismul ungurilor și rușilor, care, trecuți prin aceleași verdicte istorice, dar nonviolente, credincioase interesului național, nu numai că nu și-au pulverizat sau acuzat structurile de informații, lăsând apărarea de izbeliște, ci le-au consolidat pentru noile provocări geostrategice.

4. La schimbarea de destin istoric de genul celor de după 1945 și 1989, hotărâte de marile puteri, la ajustarea sferelor de dominație, serviciile de spionaj implicate își plasează agentura în structurile decizionale cu reculuri majore în toate domeniile vieții. Puterea de după 1989, considerând că tot ce vine din trecut este aprioric vinovat, a declanșat masiv arestări, procese, un sens invers luptei de clasă (redivivus), sedimentând și osificând minciuna oficială care să justifice actele fără acoperire legală săvârșite.

5. Pe acest fond al demagogiei, s-au  ntre inut  i se  ntre in ferment ii subminării unității naționale, războiul rece româno-român, asmu irea unora împotriva altora. Fostul procuror Dan Voinea, implicat în evenimente, declara recent că   lescu  i echipa lui au creat atunci o asemenea isterie, încât to i se omorau între ei . Într-un astfel de climat imoral, de  n at  ntre inut, s-a ignorat  i ascuns, adevărul atestat de două acte statale întemeiate pe ample cercetări, pe probe – Comisia Parlamentară Decembrie 1989  i Bilan ul Procuraturii. Ambele demonst au că Securitatea nu a participat la represiune.   storia Loviturilor de Stat din Rom nia , volumul IV -   volu ia din Decembrie, o tragedie rom neasc   (2005), consemnează:   campania de identificare a Securității ca teroristă a fost lansată  i sus inut  de puterea nou-instalată (pag.49) , că   nu a participat la represiune (pag.20) , că   atitudinea Securității a fost de retragere a sprijinului comandantului suprem  i, implicit, de sprijinire a revolu iei (pag.407) .

6. Participan ii la evenimentele din decembrie au clară, în sfârșit, după 20 de ani, problema terori tilor inexisten i, a cine cu cine s-a luptat. Victor Atanasie Stănculescu spune că în 21 decembrie s-a tras din ordinul lui Milea, dar nu mai spune dacă a fost ori nu manevrat pentru că a doua zi  i-a pus cap  zilelor. Din moment ce la ora 16.00, în 22 decembrie, cuplul fost conductor era în   custodie , măcelul declan at după ora 18.00, concomitent în București și în principalele re edin e de jude , r m ne în responsabilitatea celor cunoscu i că au acaparat puterea după lovitura de stat dată la ora 10.00, a a cum, de altfel, a mărturisit Stănculescu. Trebuie totodată stabilite responsabilit ile pentru deschiderea frontierelor în cazul crizei de atunci, care includea  i pericolele cunoscute privind destructurarea teritorială, ca  i acțiunea terifiantă de înarmare haotică a unor indivizi  i consecin ele criminale rezultate. Publicarea rezultatelor  i în aceste două puncte ar putea realiza o informare reală, necesară a publicului.

7. Presa a consemnat de cur nd că datorită faptului că unități ale armatei au fost folosite în marea diversiune din decembrie, procurorii militari au îngropat 20 de ani dosarele cu adevărul, motiv pentru care ar trebui să răspundă penal. A fost făcut public faptul că terori tii, atât de necesari autorilor loviturii de stat, au fost militari, mulți în termen, asmu i i să tragă unii contra altora în baza unor ordine diversioniste. Tot presa relevă că   mana ii au

organizat poziționarea pe clădiri înalte a militarilor, cu consemnul să tragă, inclusiv în confrății lor din stradă, despre care erau intoxicați că sunt teroriști”.

8. Este necesară imperios libertatea presei, dezbaterile în contradictoriu, cu respectul pentru adevăr și dreptate. Sunt însă cazuri când mass-media, mai ales cele manipulate, a întreținut fertilitatea minciunilor oficiale. De exemplu, la Jurnalul de prânz al TVR 1, în ziua de 5 mai 2009, după 20 de ani sunt prezentate publicului secvențe filmate în zilele de foc din decembrie, în care criminalul Militaru cerea sentențios ca Securitatea să înceteze măcelul, tocmai el care era autor incontestabil al măcelului. La 7 iunie 2009, tot la Jurnalul de prânz al TVR 1, este prezentată o secvență de film din decembrie 1989, în care Ion Iliescu acuza Securitatea națională de toate relele. În niciunul din cele două cazuri, nu s-a intervenit cu precizări privind adevărul, deși era anul 2009. În 12 august 2007, la Jurnalul de seară al TVR 1, pe fondul anunțării unor disfuncții economico-sociale, se trece hodoronc-tronc la tirade acuzatoare la adresa “torționarilor” (chiar așa, în Securitatea țării erau criminali?) și se propune auditoriului un referendum prin care aceștia să comunice dacă sunt de acord cu diminuarea pensiilor foștilor securiști. Moral și juridic, acuzațiile de crimă se fac prin nominalizări, pe bază de hotărâri judecătorești irevocabile, altfel se săvârșesc acte de calomniere și discriminare a unei categorii socio-profesionale legitimă în stat. În Jurnalul de știri din 24 ianuarie 2010, ora 20.00, TVR 1 anunță națiunea că în decembrie 1989 armata a tras în demonstrați, fără a nominaliza asasinatelor cunoscute. Cu privire la armată și serviciile secrete nu se pot face globalizări că sunt criminale, ci trebuie demascați ucigașii și trădătorii infiltrați în rândul lor. Armata și serviciile secrete au covârșitor în componenta lor patrioți dăruți trup și suflet interesului național, apărători cu devotament ai țării. În 22 decembrie 2009, o televiziune a prezentat publicului cvartetul Iliescu, Voican, Mazilu, Roman, în rolul de orchestranți ai falsurilor oficiale, căroră au mai adăugat unul conjunctural. La întrebarea despre graba execuției, au motivat să se impunea pentru “încetarea luptelor” și că ele chiar au încetat imediat, teză absolut contrară realităților evidente.

V. Neculoiu

VICEAMIRALUL

Note de lectură

Împlinirea a 20 de ani de la sângeroasele evenimente care au avut loc în decembrie 1989 în țara noastră a prilejuit, așa după cum era firesc, apariția unui număr mai mare de interviuri și analize. Unele dintre aceste materiale aparțin unor generali ai Armatei române care dezvăluie, cu onestitate, bucăți de adevăr de care au putut lua notă. Asemenea unor plăcuțe colorate, aceste relatări se așează treptat una lângă cealaltă, alcătuind mozaicul marelui tablou al Adevărului.

Tot în 2009 a apărut și o carte aparținând unuia dintre actorii principali ai momentului respectiv, unei persoane care nu numai că în 1989 se afla într-o poziție cheie, de natură să-i permită accesul la informații deosebite, ci și care a păstrat, până acum, o atitudine rezervată față de dezvăluirea datelor la care a avut acces. Cartea a ales un titlu de natură să stârnească interesul – **„Condamnat la discreție”** - , iar autorul este nimeni altul decât viceamiralul Ștefan Dinu, cel care a fost șef al Direcției de Informații a Armatei vreme de 12 ani, între 1978 și 1990. Iată, așadar, două motive suficient de puternice pentru a mă determina să îi acord o lectură atentă.

Înainte de a expune comentariile pe care le consider necesare, se impune o precizare: recunoscând faptul că între persoane din Ministerul Apărării, respectiv din Securitate au existat de-a lungul vremii conflicte, că în decembrie 1989 acestea au explodat, iar împotriva cadrelor din Miliție și Securitate au fost comise acte de o violență demnă de Evul Mediu, precizez că am fost și sunt adeptul stingerii oricăror resentimente, că am considerat și consider terenul generos al culturii drept un cadru optim pentru împăcare. Tot ce am publicat până acum se constituie ca martor în favoarea acestei afirmații. Există însă o limită a oricărei toleranțe.

Închizând cartea **„Condamnat la discreție”** după lecturarea ultimei sale pagini, am simțit nevoia să ies pe stradă, să văd oameni normali, să respir aer curat. Mă întrebam în acele momente, cum este posibil ca, în 2009, gândirea cuiva să rămână închistată în forme depășite de decenii, cum este posibil ca un om, arborând masca unui bătrânel bonom, să răspândească în jurul său atâta patimă și ură. Recunosc că în acele clipe, privind la cartea pe

care o așezasem pe un colț de masă, am trăit impresia că dintre filele ei se scurge un lichid verde și amar: fiere.

Sistemul la care recurge domnul Ștefan Dinu pentru a-și expune ideile nu este nici nou, nici extraordinar de inteligent, nici foarte complicat. Nu îi voi face autorului reclamă recenzându-i scriitura, dar câteva rotițe ale mecanismului pe care dânsul a încercat să-l înjghebeze trebuie totuși scoase din angrenaj și expuse analizei publice.

În primul rând, autorul a încercat să capteze bunăvoința cititorului. Persoana care deschidea cartea trebuia convinsă că acela care i se adresează are cele mai bune intenții prin ceea ce urmează să expună. Pentru aceasta, domnul Ștefan Dinu pornește din zorii copilăriei sale: a dus o viață grea, chinuită, nu a putut să învețe așa după cum și-ar fi dorit, ajungând ucenic tâmplar; a luat contact cu mișcarea muncitorească și la 19 ani a devenit membru PCR; în februarie 1949 a fost selecționat pentru școala de ofițeri de la Ineu, pe care a absolvit-o la data de 30 decembrie a aceluiași an. Prima sa misiune? Aceea de a studia – alături de viitorii generali Ion Ioniță și Ion Dincă – dosarele ofițerilor și subofițerilor membri PCR pentru înlăturarea din Armată a celor „necinstiți și neloiali partidului”. S-a achitat corespunzător de această misiune și, după un an, în primăvara lui 1951, a fost trimis la Academia Militară Politică pentru un curs de șase luni; întreaga sa carieră ulterioară a fost practic așezată sub semnul muncii politice în Armată.

Interesant de remarcat, situația din acei ani este prezentată ca un film la care autorul nu participă ca actor, ci la care este un simplu spectator. În realitate, domnul Dinu trebuie să fi dovedit mult sânge de politruc, din moment ce a ajuns în Consiliul Superior Politic al Armatei, unde a fost locțiitor șef direcție din 1966 până în 1972.

În mod repetat, autorul pare a propăvădui bunătatea, înțelegerea, compasiunea. Dar numai teoretic. Pentru că după ce expune frumusețea unor asemenea principii morale nobile, dânsul trece la atac. Și atacă în dreapta și-n stânga. Și atunci își schimbă și armele. Folosește modalități de exprimare mai penetrante. Spre exemplu, pentru a-și încondeia colegii realizează mici scenete, scrise vioi, plăcut chiar. În asemenea pagini apare generalul Iacob Teclu, comandantul Academiei Militare, care publică materiale scrise de subordonați și încasează onorarii pentru ele; apare Pavel Coruț, șeful biroului CI la DIA, care se luptă până în ultima clipă pentru păstrarea pe pereți a tablourilor lui

Nicolae Ceaușescu; apare generalul Stănculescu, care ar fi jucat la două capete, plănuiind salvarea cuplului Ceaușescu, inclusiv atunci când aceștia erau deținuți la Târgoviște; apar Virgil Măgureanu și generalul Mircea Chelaru, care, în opinia autorului, aparțin „aceluiași gen de oameni vicleni, fățarnici și ipocriți”. Acuze dintre cele mai fanteziste sunt aduse Securității și ofițerilor ei. Consider că relevarea lor nu este oportună. Cine are stomacul tare, acela să citească lucrarea domnului viceamiral.

Domnul Ștefan Dinu adoptă următorul *modus operandi*: mai întâi aruncă vorbe grele și apoi cere „De acum înainte vorbim frumos”; mai întâi lovește și apoi strigă „Fără violență”; proclamă supremația adevărului, dar îl ocolește cu grijă în porțiunile în care aflarea lui nu-l avantajează.

Aceste fugare note de lectură ar fi incomplete dacă nu am face o scurtă referire la cultura autorului. Desigur, nu putem decât să acordăm credit afirmațiilor domnului viceamiral Ștefan Dinu în legătură cu eforturile sale de a-și desăvârși pregătirea. Ba, aflăm că a fost cât pe ce să devină doctor în istorie. Scriitura dânsului ne arată, însă, nu doar inapetența sa pentru limbi străine, ci și faptul că și-a dobândit multe cunoștințe după ureche. Altă explicație logică nu aș putea găsi pentru faptul că dânsul nu știe să scrie corect numele celor pe care îi declară mentorii săi spirituali: scrie Klausenwysz în loc de Clausewitz, scrie Jean Joures în loc de Jean Jaurés, botează Jens celebrele anuare Jane's, nu are idee despre grafia numelui purtat de către omologul său maghiar, nici cum se scrie numele șefului Marelui Stat Major sovietic, iar când vrea să explice semnificația inițialelor GRU nimereste alături de limba rusă. S-ar putea spune că toate acestea sunt fleacuri. Oricui i se poate întâmpla să comită o greșeală de ortografie. Așa este. Dar când este vorba despre persoane cu o semnificație aparte în viața și activitatea ta, despre oameni sau instituții cu care lucrezi și nici măcar acestora nu știi să le scrii numele, atunci când micile greșeli devin regulă, în acest caz aprecierile trebuie să se schimbe.

S-ar putea pune întrebarea: cum a devenit un asemenea personaj șeful spionajului militar român? Răspunsul este simplu. Atunci când a fugit Pacepa, la conducerea aparatului de informații au fost numiți activiști de partid de nădejde. Indiferent de pregătirea și competența lor în domeniu. Așa au venit Romus Dima la DIE, Tudor Postelnicu la Securitate și Ștefan Dinu la DIA. O spune viceamiralul însuși: „Atunci s-a considerat necesară înlocuirea și a șefului Direcției Informații din M.St.M., gl. mr. Dumitru I. Dumitru”.

O ultimă întrebare înainte de a trece la partea a doua a acestui articol. Are rost să dezbaterem problemele pe care le ridică aceasta carte  i autorul ei? Poate că nu,  ntruc t, la cei 80 de ani ai săi, domnului Dinu nici nu- i va mai des v r i pregătirea culturală  i nici nu va putea să- i schimbe caracterul. Cu toate acestea, cred că, fără a acorda cărții  i autorului ei mai multă atenție dec t merită, se impune totuși o luare de pozi ie. Pentru că altminteri, asemenea mărturii tenden ioase precum **„Condamnat la discre ie”** r m n ca valabile pentru istorie, din moment ce ele nu au fost contestate.

Viceamiralul Dinu  i fenomenul terorist din decembrie 1989

Cei care au citit mărturiile domnului Virgil Măgureanu consemnate de istoricul Alex Mihai Stoenescu în volumul „De la regimul comunist la regimul Iliescu”, au reținut cu siguran  constatarea făcută de autor în legătură cu originea zvonurilor r sp ndite în decembrie 1989 prin televiziune, zvonuri pe care astăzi le considerăm ridicole, dar care atunci au isterizat largi grupuri de oameni. Le-au isterizat în a a hal încât au produs mor i  i r ni i. Există amănuntul – se arată în cartea domnului Stoenescu – că persoanele care transmiteau aceste zvonuri erau of ieri din MAPN, care *„ i alimentau fanteziile după ce intrau în biroul în care se aflau generalul Stănculescu  i viceamiralul Dinu,  eful DIA”*.

Domnul Dinu s-a aflat, a adar, într-o pozi ie privilegiată în ce privește acțiunea de diversiune psihologică din acele zile  i nop i.  tia ce se  nt mpl  în realitate.  i este posibil să  i fi extins cuno tin ele pe aceasta temă ulterior, atunci c nd a preluat comanda Direcției 3-a Contraspionaj, rat nd cu puțin, sus ine dânsul, chiar conducerea întregului SRI. S  urmărim, a adar, ce  mp rt  e te domnul viceamiral „cu discre ie” celor care citesc cartea domniei sale. Vom reproduce citate din lucrare, respect nd ortografia autorului  i reduc nd la minim orice comentariu propriu.

- A fost folosit batalionul de cercetare-diversiune al DIA în ac iunile din decembrie 1989?

„O subunitate alcătuită din 41 de militari specializa i în ac iuni de cercetare  i informare s-a deplasat cu un avion militar la Timișoara, iar din diminea a zilei de luni 18 decembrie ora 7:40 s-au prezentat echipa i în haine civile la comandamentul Diviziei 18 Mecanizate din Timișoara”.

(pag. 234)

„Din ordinul MStM, a fost adus un detașament de 37 de militari de la Batalionul 404 Cercetare – Buzău. (...) Ulterior a fost chemat și detașamentul de cercetași , ce revenise de la Timișoara, efectivul cercetașilor de la Buzău sosiți în sprijinul apărării din capitală, totalizând 78 de luptători”. (pag. 252)

- Au avut loc în România acțiuni cu caracter de diversiune armată?

„Puțin timp după căderea întunericului din ziua de 22 decembrie, principalele instituții publice și de stat au devenit ținta unor puternice atacuri din partea unor forțe **necunoscute**, multe simulate. Inițial, procedeele folosite erau de tipul gherilei urbane, ulterior însă, ne-am convins că acțiunile acestora sunt mult mai complexe, întrunind toate elementele unui război de diversiune: acțiuni combinate foc cu muniție reală și simulat, diversiune radio-electronică, însoțite de repetate avalanșe de zvonuri și semnale alarmiste.” (pag. 249)

„Un rol activ și premeditat l-au avut (la Timișoara – n.n.) acele grupuri neidentificate, special pregătite pentru tulburarea ordinii și provocarea de acte diversioniste, care au acționat atât în prima fază a evenimentelor, cât și după data de 22 decembrie”.

- Au acționat în România detașamente de diversiune străine?

„Singura soluție pentru scoaterea României din criză nu putea veni decât numai din afară, printr-un IMPULS dat unei populații aflate la punctul de fierbere al nemulțumirilor, gata să explodeze într-o revoltă generală. Și într-adevăr soluția aleasă a fost cu totul nouă și neașteptată. Ea consta din provocarea unor turbulențe, a unor situații de instabilitate, confuzie și nesiguranță, prin intermediul unor grupuri de luptători diversioniști infiltrate în România pe căi acoperite și care aveau rolul DETONANT al Revoltei maselor, trupe speciale care se aflau de regulă în componența forțelor armate ale marilor puteri cum de exemplu erau Uniunea Sovietică, S.U.A., Franța, Anglia și altele”. (pag. 266)

„Refuzul Uniunii Sovietice de a interveni cu trupe în România avea o singură explicație: la acea dată grupurile de diversiune de toate genurile erau deja instalate în dispozitivele de acțiune pe teritoriul României cu misiunea detonării Revoltei populației românești”. (pag. 266)

- De unde veneau forțele străine? Ce efective au fost implicate?

„O apreciere estimativă ne arată că efectivele forțelor care au acționat sub această denumire de teroriști se ridică la peste 10.000 de luptători pe teritoriul întregii țări. (...) Coincidență sau nu, atenția ne-a fost reținută și de numărul mare de cetățeni sovietici cca. 40.000 care ne-au părăsit țara într-un interval foarte scurt 26-31 decembrie, majoritatea lor prin punctele de trecere a frontierei spre Uniunea Sovietică și Ungaria, unde staționau numeroase trupe sovietice”. (pag. 268-269)

„Teroriștii care au acționat pe teritoriul României erau profesioniști de înaltă clasă, având în față o apărare din militari neinstruiți în acest gen de confruntări”. (pag. 255)

- Cum apreciază autorul rolul forțelor de diversiune străine?

Înainte de a prezenta punctul de vedere al domnului viceamiral Dinu, fie-ne permis un foarte scurt comentariu:

Mergând pe linia simplificării la maxim, unele filme americane împart personajele lor în „*the good guys and the bad guys*”, trecerea de la „buni” la „răi” sau invers reprezentând uneori efectul surpriză al scenariului. Cel care va citi cartea „**Condamnat la discreție**” s-ar putea să fie surprins atunci când va constata apologia pe care fostul șef al Direcției de Informații a Armatei și, mai apoi, al contraspionajului românesc o face forțelor străine care au acționat pe teritoriul României la sfârșitul anului 1989. Pentru dânsul „teroriștii” străini intră în mod clar în categoria „băieții cei buni”.

Iată argumentele dânsului:

„Terorismul contemporan, în realizarea scopurilor sale, apelează mai ales la calea asasinatului în masă, la acte ucigașe în rândul unor mari colectivități incapabile de a se apăra (...) Din fericire cele cunoscute de noi, în zilele Revoluției contrazic categoric tot ce s-a crezut despre acești teroriști. Nu putem să nu recunoaștem adevărul că la noi nu s-a comis nici măcar un singur caz de asasinat sau act ucigaș, ceea ce ne confirmă că acele grupuri străine neidentificate nu aveau nimic comun cu teroriștii de genul celor amintiți, care provocau dezastre și crime în masă; rezultă că acestea nu vroiau decât să incite populația la revoltă împotriva regimului dictatorial ceaușist iar după aceea (sic!) să sprijine luarea puterii de către cei ce împărtășeau ideile reformelor din celelalte țări est-europene” (pag. 267)

(...) „Acele grupuri turbulente străine, la care s-au atașat și mulți alți autohtoni, nu urmăreau provocarea de victime omenești sau pagube materiale,

ci doar incitarea  i încurajarea popula iei pentru înlăturarea regimului totalitar comunist". (pag. 268)

„Grupurile străine, diversionist-teroriste au provocat o situație de haos  i panică generalizată, iar consecin ele nu puteau fi altele dec t dezordinea  i deruta forțelor de ordine, atragerea acestora către  inte false, context în care s-au produs numeroase  i grave erori". (pag. 278)

„Două   ri vecine manifestau un interes mai mare fa   de evenimentele din România: Ungaria  i URSS, fiecare av nd, desigur, motiva iile sale, altele dec t o tentativă de invadare a teritoriilor rom ne ti." (pag. 253)

„Sensibilit  ile  i interesul spontan al Ungariei pentru România nu aveau altă explica ie dec t grija unui stat pentru cona ionalii săi, aflați pe teritoriul altei   ri aflate într-o situație de criză". (pag. 254)

L s nd fiecăruia libertatea de a judeca scrierea domnului viceamiral  tefan Dinu, nu îmi pot reprima, în final, unele întrebări: Dacă dânsul  tia de at  ia ani (posibil chiar 20!) care au fost forțele de diversiune străine care au activat pe teritoriul   rii noastre în decembrie 1989, de ce a tolerat ca în tot acest interval de timp români cu totul nevinova i, repet, români cu totul nevinova i, să fie acuza i de „terorism”? Cum putea dânsul, în ianuarie 1990,  tiind tot ceea ce  tia, să ceară ofițerilor de contraspionaj cărora le devenise comandant să  i raporteze, pe ore  i cu martori, ce au făcut în zilele fierbin i ale evenimentelor de la sfârșitul lui 1989? Cum poate dânsul astăzi să scrie că acei ofițeri care, la sugestia sa, au cerut atunci trecerea în rezervă sau la pensie, „s-au eliberat de teama verificării activității din zilele Revolu iei”?

Închei aceste sumare Note de lectură cu o constatare pozitivă: O dată cu trecerea vremii se dovede te falsitatea multor teze r sp ndite în decembrie 1989  i susținute apoi insistent de propagandi ti n imi i, care   i asumau aere inchizitoriale. Una dintre aceste teze care se tope te v z nd cu ochii este lozinca m r av  „Securi ti – Terori ti”. Iar la demontarea ei contribuie semnificativ un om care are fa   de instituția Securității  i față de oamenii ei o antipatie nedisimulată: vicemiralul  tefan Dinu.

Paul Carpen

Post-scriptum la Amiral

Atunci când am scris acest titlu am avut impresia că el are o anume rezonanță cu „Onorul la general”. Ceea ce este real. Țin să precizez însă că, chiar dacă există o oarecare similitudine între cele două sintagme, ea este pur exterioară. Și aceasta pentru că este tot mai greu de găsit o justificare pentru „Onor” atunci când afli alte și **alte opinii în legătură cu domnul Ștefan Dinu**, fost șef al Direcției de Informații a Armatei.

Dintre acestea, **le vom face cunoscute pe cele care au fost exprimate de domnul general Victor Atanasie Stănculescu** în dialogul său cu istoricul Alex Mihai Stoenescu, dialog publicat în recent apărutul volum „**În sfârșit, adevărul...**”.

A nu se înțelege cumva că spusele domnului Stănculescu sunt luate cu valoare de adevăr absolut. Cum însă cei doi au lucrat în aceeași instituție și chiar au avut o anume colaborare în evenimentele din decembrie 1989, spusele fostului ministru nu pot fi ignorate.

În legătură cu rezultatul final al activității de informații, concretizat în buletinele de informații elaborate de către Direcția de Informații a Armatei, condusă de domnul Ștefan Dinu, generalul Stănculescu declară: *„Nu prea mă omoram cu ele, pentru că erau slabe. Nu s-au străduit așa de mult să facă o analiză. Nu m-a frapat nimic din tot ce scriau acolo. Aluzii, fraze standard, limbă de lemn. Informațiile interne la nivelul Armatei au fost slabe, ajungeau la ministru și la Ceaușescu și din cauza asta arătau ca niște informări de partid”*.

Lăsând la o parte asemenea considerații generale, ilustrative totuși pentru structura de politruc a domnului Dinu, să alegem alte opinii exprimate de către Victor Atanasie Stănculescu. Mai întâi, iată aprecieri legate de atât de mult discutatul și disputatul fenomen terorist, care, neîndoielnic, a avut efecte dureroase și a produs, în conștiința colectivă, o traumă profundă, ale căror ecouri nu s-au stins nici până astăzi.

Generalul Stănculescu crede că, în afară de Batalionul 404, ai cărui militari au acționat, în haine civile, la Timișoara și în București, *„Dinu avea niște structuri cărora nu le-am dat de cap niciodată”*. La ordinele primite de la generalul Militaru și de la viceamiralul Dinu, acestea au acționat împreună cu

„o componentă străină pregătită”. De unde venea această componentă străină este clar exprimat.

Tocmai de aceea comportarea viceamiralului Dinu în preajma și în timpul evenimentelor este considerată mai mult decât suspectă. Pe 9 decembrie 1989, când în țară intrau masiv forțele de intervenție sovietice, Dinu a plecat în concediu spunându-i ministrului Vasile Milea că „Revolte civile, revoluții, chestii din astea, nu sunt treaba DIA”. Stănculescu apreciază în legătură cu Ștefan Dinu că *„Ăsta a jucat pe invers. Omului ăstuia i-a fost frică în permanență să vorbească cu mine, după decembrie. L-am întâlnit odată în Piața Floreasca, fugea de mine, că trebuie să se ducă repede acasă... Știa că l-am mirosit”*. Motivul suspiciunii? Stănculescu apreciază că este posibil ca Ștefan Dinu să fi lucrat cu sovieticii, *„pentru că principalul schimb de informații și cooperare era cu GRU. Securitatea nu agreea. Cu KGB și cu GRU, astea au fost cele două relații oficiale ale lui”*.

Și pentru a nu lăsa posibilități de interpretare, domnul Stănculescu precizează într-un alt moment al discuției: *„Încă o dată vă spun: Direcția de Informații a Armatei a fost o direcție care a lucrat pe invers. O spun și acum”*.

Teama ca nu cumva Securitatea să le descopere trecutul și acțiunile întreprinse în colaborare cu acele „forțe străine” reprezintă una dintre cauzele care au generat acțiunile murdare întreprinse, în cursul evenimentelor din decembrie și ulterior, de generalul Nicolae Militaru și de viceamiralul Ștefan Dinu.

Dar nu numai de ei, ci și de către Victor Atanasie Stănculescu însuși.

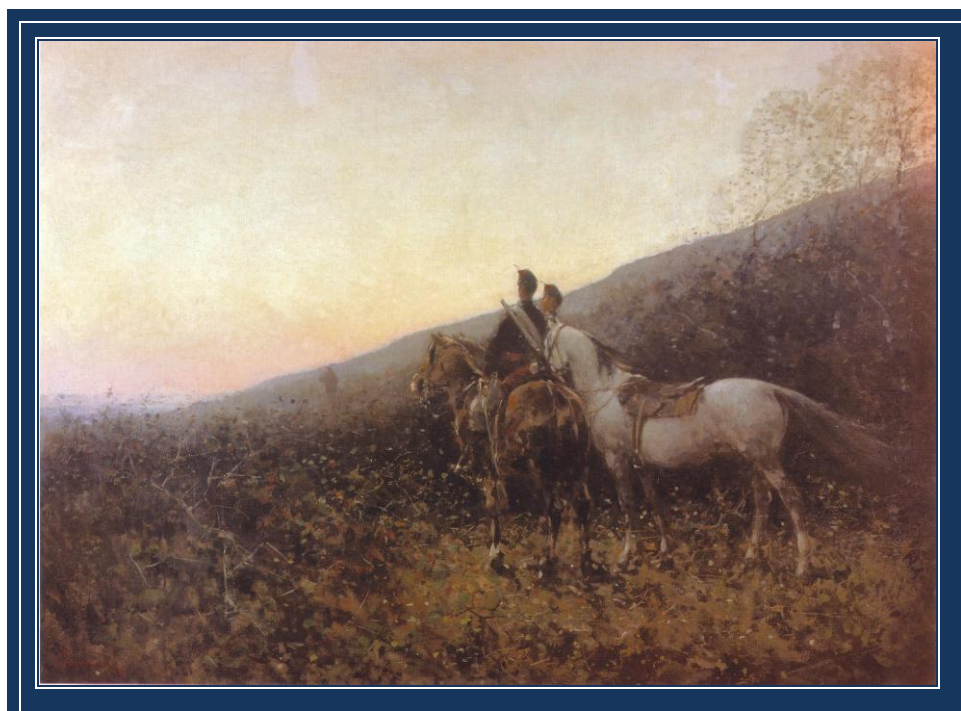
Astfel, în toamna lui 1989, când fiul generalului Stamatoiu a făcut „o nuntă mare la Cercul Militar”, domnul Stănculescu a insistat pe lângă generalul Ștefan Alexie, secretar de stat la Departamentul Securității Statului, să îl mute pe ginerele său dintr-o unitate operativă, pentru ca nu cumva „să fie tocat”, „dacă se întâmplă ceva”. La întrebarea precis formulată de istoric, generalul Stănculescu recunoaște că da, într-adevăr, se aștepta ca „Securitatea să fie tocată”.

Ne limităm cu Post-scriptumul aici. Volumul **„În sfârșit, adevărul...”** dezvăluie însă multe, foarte multe dedesubturi ale unor evenimente în jurul cărora s-a țesut o pânză deasă de minciuni. El are, astfel, o valoare documentară uriașă. Despre acest volum vom scrie însă în următorul număr al revistei **„Vitrării”**.

*

Am scris aceste rânduri întru amintirea uslașilor uciși în fața Ministerului Apărării și a tuturor ofițerilor și subofițerilor din Ministerul de Interne care au fost asasinați, torturați, cărora le-au fost profanate cadavrele... Le-am scris pentru toți acei ofițeri și subofițeri care au fost puși în situația imposibilă de a privi în ochii copiilor lor care îi întrebau: „Tată, tu ai fost terorist?” Și – de ce nu? – le-am scris pentru acei copii, care acum au devenit oameni mari și care vor să cunoască **ADEVĂRUL**.

Paul Carpen

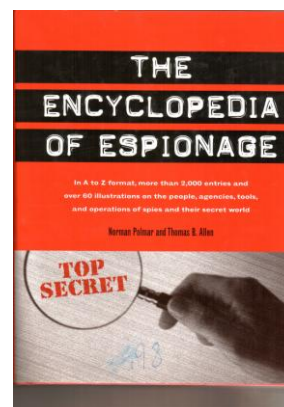
Vedeta

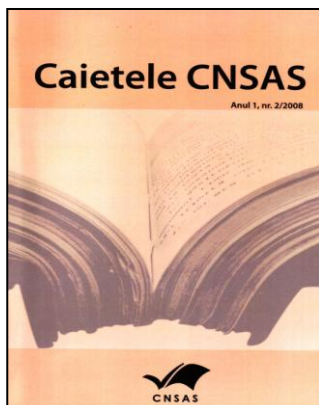
ISTORIA ȘI INFORMAȚIILE LA ÎNCEPUTUL VEACULUI XXI - DINCOLO ȘI DINCOACE DE VITRALII -

Spion, spionaj, spionomanie ... Cariera acestor cuvinte, beneficiind de aceeași rădăcină, se dovedește șocantă. Mai ales în ultima sută de ani, când termenii respectivi – desemnând în esență persoana sau acțiunea de a urmări și smulge cuiva (fără distincție, partener ori inamic) informații sau documente secrete pentru a le transmite unui terț, în cele mai diverse țeluri (stocare, utilizare în caz de șantaj sau de război etc.) – și-au câștigat o incontestabilă expansiune și, totuși, precisă accepțiune. În mai toate limbile și pretutindeni pe mapamond.

Situația este de înțeles, fie numai dacă avem în vedere faptul că spionajul, după cum desprindem dintr-o Enciclopedie universală standard consacrată domeniului (vezi Norman Polmar, Thomas B. Allen, *The Encyclopedia of Espionage*, New York, Gramercy Books, 1998, 633 p.), se reclamă ca una dintre cele mai vechi meserii din lume, originile coincidând cu însăși apariția omului, iar „cazurile” intervenite în răstimp, renumele multora dintre personajele implicate, cheltuielile exorbitante înregistrate, mobilurile și consecințele unor operațiuni din „umbră” au provocat, cel mai adesea și pretutindeni, veritabile șocuri de natură politică, diplomatică, militară, științifică, artistică, sexuală etc. Dacă ar fi numai atât, și este suficient pentru a înțelege de ce, mai cu seamă astăzi, preocupările și lucrările referitoare la spionaj (operațiuni, organisme, agenți) se află netăgăduit în vogă, la noi și nu numai (Alexandru-Radu Timofte, *Originile și mărirea, declinul și renașterea lumii informațiilor secrete*, București, Editura ANI, 2004; Ioan Talpeș, *În umbra Marelui Hidalgo. Rememorări consemnate de Horia Alexandrescu*, I, București, Editura Vivaldi, 2009).

Am evidențiat doar câteva motive pentru care se impune a aduce în discuție unele dintre studiile recente referitoare la spionaj.

Nu vom neglija că, după abrogarea cenzurii politico-ideologice  i „deschiderea arhivelor” în 1989-1990, cercetările originale  i publicarea unor contribuții temeinice privind informațiile/ contrainforma iile, organizarea, evolu ia/ involu ia lor, rosturile spionilor au înregistrat succese remarcabile, într-un fel nebănuite anterior. Concomitent, traduc rile nu numai că au sporit considerabil, dar, realizate prompt  i judicios, ne-au oferit titluri  i autori despre fapte  i eroi aflați de regulă în topurile internaționale. Nu intrăm în detalii,

de vreme ce, gra ie dr. Florian Banu (vezi „Caietele CNSAS”, nr. 1/2008, p. 187-220)  i dr. Alexandru Popescu (vezi *Academia secretelor. Intelectualii  i spionajul. O istorie universală*, 2006; *Agen ii m rturisi i. Diploma ii  i spionajul. O istorie universală*, 2009), dispunem deja de investiga ii bibliografice cvasi-complete  i competente.  n opinia noastră, r m ne în aten ia cercetătorilor problema de a face – peste toate dificult  ile prezentului  i peste orice presiune a „climatului” post-'89 – o distinc ie obiectivă  i corectă în cazul operațiunilor informative de acelea de „poliție politică” desfășurate vreme de patru decenii „sub cupola Securității” de la București. Faptul este explicabil, fiind relevat de excelentele monografii ale prof. dr. Cristian Troncotă sau ale publicistului Mihai Pelin, iar, nu mai pu in, de volumele recente semnate de dr. Dumitru Dobre, Dinu Zamfirescu  i Iulia Moldovan, *Urme pierdute, urme regăsite. Cazul Silviu Cr ciuna * (București, Editura Milit r , 2008)  i dr. Marius Oprea, * ase feluri de a muri* (Ia i, Polirom, 2009).  n context, re inem cu interes realizările în domeniile literaturii memorialistice (Neagu Cosma, Filip Teodorescu, Virgil Măgureanu, Ioan Talpeș, Aurel I. Rogojan  .a.) sau valorificării documentelor secrete dintre 1944  i 1989 (vezi, de ex., Serviciul Român de Informații, ed., *Cartea Albă a Securității*, I, 1944-1947, București, 1997; Mihai Pelin, *Culisele spionajului românesc. DIE 1955-1980*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997; idem, *Un veac de spionaj, contraspionaj  i poliție politică*, București, Editura Elion, 2003; Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, ed., *Securitatea. Structuri – cadre. Obiective  i metode*, I-II, București, Editura Enciclopedică, 2006; Silviu Moldovan, coordonator, *Arhivele Securității*, I-IV, București, Editura Nemira,

2005-2008). De asemenea, nu putem ignora că, după 1987, I. M. Pacepa s-a dovedit harnic ca „memorialist”, c r ile sale abund nd însă în ... „adevăruri aproximative”  i fiind redactate în spiritul lesne detectabil al fo tilor kominterni ti, după modelul recentelor *Rapoarte finale*, cu care, în chip total inutil, a fost „ mbog  it ” istoriografia română modernă ce  i-a c  tigat un binemeritat renume internațional gra ie unui N. Iorga, Gh. I. Brătianu, Andrei O teea sau David Prodan.

Defel întâmplător, în ultima vreme, se manifestă – lucru de înțeles – o preferin   clară pentru originile, declan area, desf  urarea  i consecin ele multiple ale evenimentelor din decembrie 1989, jurnalele  i interviurile editate, simultan cu dezvăluirile arhivelor, conduc nd, încet dar sigur, la concentrarea dezbaterilor în ceea ce privește pr bu irea regimului Ceaușescu pe calea loviturii de stat, în chip decisiv (dacă nu cumva exclusiv) iar nicidecum a revolu iei (cf.  ndeosebi Virgil Măgureanu, în dialog cu Alex Mihai Stoenescu, *De la Regimul comunist la Regimul Iliescu*, București, RAO, 2008; General Victor Atanasie Stănculescu, în dialog cu Alex Mihai Stoenescu, * n sfârșit, Adevărul ...*, București, RAO, 2009; Aurel I. Rogojan, *1989 dintr-o iarnă în alta ... România în resorturile secrete ale istoriei*, Baia Mare, Proema, 2009; Ioan Talpeș, *op. cit.*, 2009). Revolu ie produsă în imagina ia unora dintre liderii evenimentelor din 1989, ceea ce le-a oferit nu numai motiva ia ascensiunii dar, apoi,  i a menținerii lor în sferele puterii de la București.

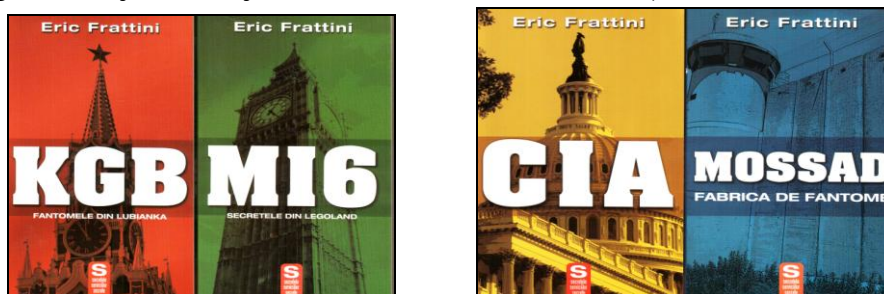
De regulă, istoricii spionajului modern, potrivit specificului domeniului, care oricum a fost  i r m ne unul predominant al tenebrelor,  nsist  în studiile lor asupra episoadelor „ ntunecate” ale trecutului, preferă personajele implicate în afacerile mai degrabă „murdare” ori „controversate”, precum, după 1945, caruselul agenților din/pentru Berlin sau războiul c r  telor dintre CIA  i KGB (cf. Ernest Volkman, *Spionaj*, traducere, București, RAO, 2008; Pavel Moraru, *Basarabia, basarabenii  i Serviciile Secrete, 1918-2005*, Chi in u, 2005  .a.). Ceea ce nu înseamnă că, în replică, ar fi devenit irelevante episoadele ori personajele aparținând capitolelor considerate „clasice”, în care spionajul ar fi constituit apanajul unor ... gentlemeni din mediile  tiin ifice ori diplomatice (vezi lucrările menționate ale dr. Al. Popescu; Anatoly Dobrynin, *In Confidence. Moscow's Ambassador to America's Six Cold War Presidents, 1962-1986*, New York, Random House, 1995; Mircea Răceanu, *Infern '89. Povestea unui condamnat la moarte*, edi ia a II-a, București, Editura Curtea

Veche, 2009).  i, cu toate acestea, predomină în general predilec ia pentru culorile albe, cel mai adesea adumbrite ori, pur  i simplu, murdare.

Este absolut necesar să precizăm că, sistematizând preferin ele tematice actuale, se diferen iaz  în ordine: (1) Epoca celui de-al doilea război mondial; (2) Etapa imediat următoare, a „Războiului Rece”, posibil încă în derulare; (3) Perioada pr bu irii comunismului în Europa Centrală  i de Est, 1989-1991; (4) Organizarea  i activitatea marilor „Centrale” sau „Ferme” de informații  i contrainformații - OSS  i CIA, *Intelligence Service*, *Abwehr*  i SD – VI, NKVD, KGB  i FSB (cf. Richard Bassett, *Spionul- ef al lui Hitler: Misteriosul Wilhelm Canaris*, traducere, București, RAO, 2008; Liviu   ranu, *Ion Mihai Pacepa în dosarele Securității, 1978-1980*, București, Editura Enciclopedică, 2009; Bogdan P p die, Gabriel I. Năstase, *Războiul spionilor.  n interiorul  i dincolo de grani ele României*, București, Phobos, 2005; Traian Val. Poncea, Aurel I. Rogojan, *Istorie, politică  i spionaj în Balcanii de Vest*, Baia Mare, Editura Proema, 2009).

Este încurajator faptul că istoricii, ostili ideologiilor de conjunctură  i abordărilor perverse, se dovedesc în marea lor majoritate fideli adevărului, context în care ne situăm în epicentrul unei veritabile curse pentru aflarea  i deconspirarea „secretelor” majore ale conflagra iei din 1939-1945, în care, se  tie prea bine, organele de informații  i colaboratorii lor au avut un aport remarcabil (vezi Henrik Eberle, Mathias Uhl, *Dosarul Hitler*, traducere, București, Editura Medita ii, 2007; Vladimir Nevejin, *Stalin v voine. Zatsolnye re i 1933-1945 g.g.*, Moskva, Iauza-Eksmo, 2007).  ntruc t  n elegerile  i documentele secrete care au avut un rol complet nefast în condi ionarea istoriei recente (a a precum Pactul Hitler-Stalin din 23 august 1939 sau „acordurile” de tip Yalta) persistă în aten ia opiniei publice, nu surprinde de fel faptul că speciali tii le-au consacrat pagini relevante (vezi Thomas B. Allen, ed., *Declasificat. 50 de documente stricte secrete care au schimbat istoria*, traducere, București, Editura Curtea Veche, 2009; Bernd Ingmar Gutberlet, *50 de mari minciuni  i legende ale lumii*, traducere, București, RAO, 2009; N. A. Naro ni kaia  .a., *Partitura vtoroi mirovoi. Kto i kogda na al voinu?*, Moskva, Ve e, 2009; Philippe Faverjon, *Minciunile celui de-al doilea război mondial*, traducere, București, Pro Edituri  i Tipografie, 2006) ori că, în temeiul noilor documente declassificate, reexaminează cu seriozitate  i aplomb problemele considerate p n  mai ieri *tab * ori chiar definitiv (!)  nchise (vezi Jürgen Graf,

Velikaia loj XX veka. Mif o ghenotide evreev v period vtoroi miroivoi voiny, traducere, Sankt – Petersburg, 1997; Iakov Rabinovici, *Evreistvo mejdu Ghitlerom i Stalinym*, Moskva, Algoritm, 2003; Dmitri Vinter, *Počemu Stalin proigral vtoruju mirovoju voinu?*, Moskva, Iauza, 2009).

În temeiul considerațiilor expuse, nu revenim pentru a justifica preferințele specialiștilor pentru investigarea secretelor agențiilor speciale ale Marilor Puteri, care s-au dovedit oricând o cale sigură pentru pătrunderea adevărurilor incomode despre lideri și colaboratori, despre principalele acțiuni subterane plănuite ori eșuate pretutindeni pe mapamond.

Cu referire la aparițiile recente, facem trimitere separată la italianul Eric Frattini, prezent în ultima perioadă în librăriile noastre cu mai multe cărți de profil identic – *CIA. Ferma de la Langley* (București, Editura Tritonic, 2009); *KGB. Fantomele de la Lubianka* (București, Editura Tritonic, 2008); *MI 6. Secretele din Legoland* (București, Editura Tritonic, 2008); *Mossad. Fabrica de fantome* (București, Editura Tritonic, 2009), elaborate potrivit unei scheme cuprinzând în total peste 2500 de întrebări și tot atâtea răspunsuri; formula este fericită, întrucât cititorul află informații concise și precise care, altfel, i-ar impune consultarea unei ample bibliografii. Dar vom exemplifica:

Relativ la CIA:

- Care au fost cele mai bune centre de recrutare de spioni, atât pentru OSS cât și pentru CIA?/ Universitățile americane, în special Yale.
- Care este principalul obiectiv al CIA pentru secolul XXI?/ Lupta împotriva terorismului.
- Ce alte nume poartă CIA? / „Compania”, „Ferma” sau „Guvernul Invizibil”.

Relativ la Intelligence Service:

- Ce nume folosește Mossad-ul pentru MI 6? / „Numărul șase”.

- Care sunt atribuțiile sale? / Culegerea de date de spionaj din străinătate, în scopul de a oferi guvernului britanic îndeajuns de multe informații pentru a putea promova și apăra interesele economice și securitatea națională a Regatului Unit.
- Care este adresa? / PO Box 1300 – LONDON SE1 1BD
- Cine erau cei „Cinci de la Cambridge”? / Este un termen general care se referă la Guy Burgess, Donald Maclean, Kim Philby, Anthony Blunt și John Cairncross, care studiaseră la Universitatea din Cambridge ...
- Cum erau denumiți de către NKVD/KGB cei cinci de la Cambridge? / „Cei 5 Magnifici”.
- Cine este spionul cel mai important dintre cei „Cinci de la Cambridge”? / Harold Adrian Russell Philby, cunoscut mai bine drept Kim Philby.

Relativ la KGB:

- Cum era structurată cupola KGB? / KGB era condus de către un președinte numit de către Sovietul Suprem, doi vicepreședinți și patru adjuncți ai președintelui. Deciziile importante erau adoptate de către așa-numitul „colegiu” al KGB.
- Unde se afla Cartierul General al KGB? / Piața Dzerjinski, numărul 2 din Moscova. Acolo se ridică o clădire cunoscută ca „Lubianka”, sediul central al NKVD și ulterior al KGB.
- Ce reprezintă, în limbajul spionajului sovietic, deumirea de „Aquarium”? / Clădirea Cartierului General al GRU, serviciul sovietic de spionaj militar. Clădirea este situată pe Șoseaua Koroșevski, în suburbia moscovită Khondike. Clădirea este formată din nouă clădiri cu ferestre mari și se mai numește *steklyasjka* („bucată de cristal”).

Perioada din urmă a excelat în privința contribuțiilor consacrate marilor agenții de pe mapamond – **KGB** (vezi Leonid Naumos, *Stalin i NKVD*, Moskva, Iauza-Eksmo, 2007; Leonid Mlečin, *KGB – Predsedateli organov gosbozopasnosti*, ediția a II-a, Moskva, Țentrpoligraf, 2008); **Intelligence Service** (vezi C. Nicolae, C. Vasile, *Serviciul Secret al Albionului*,

Cluj-Napoca, Napoca Star, 2007; Christopher Andrew, *The Defence of the Realm. The Authorized History of MI 5*, London, Allen Lane/Penguin Books, 2009); **Mossad** (cf. Eric Frattini, *Mossad. Mânia Israelului*, traducere, București, Tritonic, 2009); **CIA** (cf. Tim Weiner, *CIA – O istorie secretă*, traducere, București, Littera Internațional, 2009). Consemnăm cu satisfacție că, în context, au fost valorificate rezultatele cercetărilor privind implicarea României în bătălia secretelor din epoca „Războiului Rece” (vezi, îndeosebi, Cristian Troncotă, *Istoria Securității regimului comunist din România, 1948-1964*, I, București, INST, 2003; Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente, 1948-1989*, Iași, Polirom, 2002; idem, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității, 1948-1964*, Iași, Polirom, 2008; Paul Carpen, *Ferestre spre Securitate*, București, Editura Detectiv, 2006).

Din rândul acestor studii, toate merită prețuirea cititorului, dar cutezăm a face mențiuni aparte pentru contribuțiile excepționale acoperind istoria *CIA* și a *Intelligence Service*. În primul caz, Tim Weiner a desfășurat o documentare de proporții (însușind aproximativ 50 000 de dosare atestând nașterea, ascensiunea, gloria și decăderea „Fermei” nord-americe), astfel că sinteza oferită este una care-și merită integral numele și renumele subiectului, autorul stăruind cu curaj asupra eșecurilor Organizației, care au fost, în plină epocă a „Războiului Rece”, mai mult decât se bănuia ori se cunoștea, numeroase și de proporții ... Ceea ce explică multe din resorturile evoluțiilor mondiale de după 1945.

La rândul său, Christopher Andrew, profesor de istorie modernă și contemporană al celebrei Universități Cambridge, s-a impus de mult pe plan mondial ca autor al unor cărți fundamentale (istoria *KGB* - în colaborare - sau editarea arhivelor furate de unii „defectori” ruși și sovietici – Mitrohin ș.a.), astfel că, de această dată, ne propune, după cum desprindem chiar din titlu, o „istorie autorizată” a lui *MI 5*, „monstrul sacru” al contrainformațiilor britanice la exact o sută de ani de la fondarea serviciului în 1909! Masivul volum (în total 1055

pagini), omagial și oficial așadar, i-a îngăduit lui Christopher Andrew să investigheze fonduri arhivistice enorme și să pătrundă secrete pe măsură, astfel că și dezvăluirile sunt cel mai adesea de proporții.

În momentul în care materialul nostru fusese definitivat în vederea tiparului, la București a apărut, sub egida Academiei Române, monografia dr. Ion Constantin, un tânăr și harnic istoric al epocii contemporane, care se oprește asupra unui episod fierbinte al confruntărilor decisive pe frontul subteran din epoca „Războiului Rece”: Ion Constantin, *Cazul R. Kukliński. Un Pacepa al Poloniei?*, București, INST, 2009. Un produs istoriografic deosebit, din care, în spațiul de care dispunem, nu ne putem opri decât asupra ultimului capitol, previzibil de altfel din titlu, relativ la studiul comparativ al „cazurilor” **R. Kukliński** și **I. M. Pacepa** (p. 143-169). Nu reținem, pentru moment, decât aceste aprecieri pe marginea *Orizonturilor roșii* ale lui I. M. Pacepa: „... Mulți oameni care au avut prilejul să parcurgă această carte – dintre care unii specialiști în probleme de informații, politică externă și alte sectoare – au remarcat că ea are caracterul unui nesfârșit denunț, o înșiruire de oameni pe care, prin natura activității sale, I. M. Pacepa i-a cunoscut [înainte de 1978], a discutat cu ei, dar în realitate aceștia nu au fost oameni ai Securității, așa cum sugerează sau se afirmă explicit de autor, ci persoane cu diferite responsabilități pe care le-a întâlnit în cadrul atribuțiilor oficiale. Multora dintre aceste persoane, miniștri, ambasadori, directori, Pacepa le lipește eticheta de ofițeri de Securitate, fără însă a veni cu vreo probă de vreun fel în acest sens [...] De altfel, întreaga literatură pro-Pacepa este marcată de un anticomunism trivial și de incapacitatea înțelegerii circumstanțelor instalării și consolidării regimului comunist în România” (p. 158-159, 161).

Fără îndoială, nu putem încheia înainte de a concluziona că, în prezent, istoria spionajului și contraspionajului la nivel zonal și mai ales global reprezintă un domeniu major și de predilecție, deopotrivă pentru cercetători, profesioniști și, nu mai puțin, pentru cititori. Foloasele, nebănuite și majore, practice și științifice, desprinzându-se cu obligativitate pentru fiecare dintre părțile implicate!

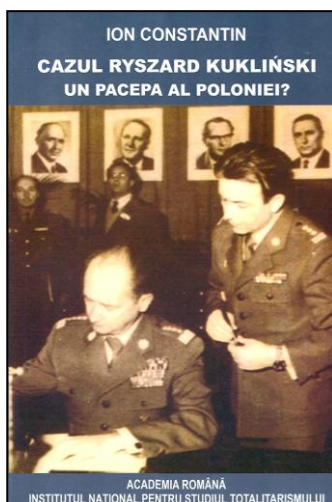
Prof. univ. dr. Gh. Buzatu

RYSZARD KUKLIŃSKI versus ION MIHAI PACEPA

DEZBATERE LA FUNDAȚIA EUROPEANĂ „NICOLAE TITULESCU”

Recenta apariție a lucrării „Cazul Ryszard Kukliński – Un Pacepa al Poloniei?”, aparținând cercetătorului Ion Constantin și publicată de Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, sub egida Academiei Române, a constituit prilejul unei interesante dezbateri, organizată în cadrul Fundației Europene „Nicolae Titulescu” și moderată de prof. Dr. George G. Potra, director executiv al fundației.

Dezbaterea a reunit – lucru extrem de rar în alte părți – în jurul aceleiași mese, reprezentanți a două „tabere” esențialmente diferite, respectiv istorici de renume (între care prov. univ. dr. Gheorghe Buzatu, prof. univ dr. Cristian Troncotă, dr. ist. Mircea Dogaru) și oameni ai serviciilor secrete cu mare experiență profesională, dintre care îi menționăm doar pe col. (r) Filip Teodorescu și gl.bg. (r) Petru Neghiu, președinții Asociațiilor cadrelor militare în rezervă și în retragere din SRI, respectiv SIE.

Lucrarea a fost unanim apreciată drept un produs istoric deosebit, care, bazându-se exclusiv pe fapte și documente, reușește să depășească subiectivismul, uneori pătimaș, cu care cele două cazuri au fost și sunt în continuare abordate, atât în Polonia cât mai ales în România.

Deschizând seria *Biografii*, inițiată de Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, volumul – al cărui titlu a fost inspirat de cel al articolului istoricului polonez Adam Burakowski, *Ryszard Kukliński – un Pacepa polonez?*, apărut în revista „Dosarele Istoriei”, An. XI, nr. 3(115), 2006 - prezintă aspectele esențiale referitoare la viața și activitatea colonelului Ryszard Kukliński, cariera sa de succes în armata poloneză, motivațiile disponibilității sale de a colabora cu americanii,

modul în care a decurs recrutarea sa de către CIA, sau, după cum a subliniat acesta la un moment dat, felul în care el  i-a recrutată pe reprezentanții Centralei de la Langley, acțiunea spectaculoasă de evacuare din țară, în împrejurările deosebit de periculoase ale instituirii legii mar iale, activitatea în SUA, drumul complicat al reglementării situației juridice, revenirea în  ara natală după 17 ani, controversese pe tema   rou sau tr d tor  .

Cartea  nf  i eaz , de asemenea, numeroasele evaluări pro  i contra Kukli ski, precum  i motiva iile acestora, incluzând opinii poloneze  i americane, dar  i pe cele ale sovieticilor/ru ilor, care nu pot ierta nici astăzi faptele colonelului polonez   tr d tor  . Meritul lui Ion Constantin este de a releva complexa problemă care a generat  i perpetuează controversese, respectiv cea reprezentată de motiva iile demersului lui Kukli ski  i măsura în care acestea pot fi considerate   tr d toare   sau   patriotice  . La aceasta se adaugă necesitatea, subliniată de autor, de evaluare a acțiunilor lui Kukli ski prin prisma daunelor, sau, dimpotrivă, beneficiilor, pe care aceste ac iuni le-au adus Poloniei.

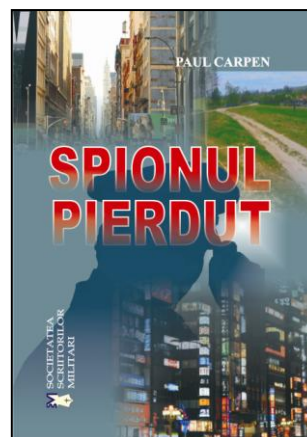
Ultimul capitol al lucrării –  i, evident, cel care a generat cele mai consistente discu ii în cadrul mesei rotunde de la Fundația Europeană   Nicolae Titulescu   – este o analiză comparativă a cazului Kukli ski cu cel al generalului de Securitate Ion Mihai Pacepa, mai ales în contextul în care sunt cunoscute demersurile celui din urmă de a- i asocia numele cu cel al colonelului polonez, fapt explicat de autor prin aceea că perceperea într-o rela ie simetrică a celor două cazuri nu ar fi dec t în avantajul lui Pacepa. Ion Constantin subliniază că atât Kukli ski c t  i Pacepa au   tr dat   un regim revolut, aleg nd   lumea liber  , iar reabilitarea lor s-a produs pe fondul interesului Poloniei, respectiv al României, de  ntegrare în NATO. Asemănările însă se opresc aici, autorul analiz nd cu multă atenție deosebirile, am zice fundamentale, dintre cele două cazuri.

Astfel, dacă în cazul Kukli ski,   tr darea   a constituit, în ultimă instan  , o formă de protest f   de ocupa ia străină a   rii, în cazul Pacepa o asemenea motiva ie este exclusă *ab initio*. Prejudiciile aduse prin colaborarea lui Kukli ski cu CIA au vizat preponderent sistemul Tratatului de la Var ovia, însă cele produse ca urmare a trădării lui Pacepa au afectat exclusiv România.

Este meritul analizei lui Ion Constantin de a nu impune concluziile sale cititorului, ci, mai degrabă, de a-i suscita interesul în abordarea nu numai a cazurilor respective c t a întregii problematice legate de modul în care se încearcă   reabilitarea   în fiecare dintre ele,  i nu în ultimul rând, dacă dorim, ca popor  i societate, să ne asumăm consecin ele unei astfel de reabilitări.

„SPIONUL PIERDUT” – LANSAT PE ORBITĂ LA BUCUREȘTI

„Spionul pierdut” este cea de a șaptea carte pe care Paul Carpen o dedică amestecului de lumini și umbre din care este alcătuită lumea aparte a spionajului și contraspionajului. Și așa cum a mai făcut-o, el se concentrează, și de această dată, pe problematica privind trădarea și trădătorii. Pe baza unei documentații atente, este prezentată, într-o atractivă transpunere literară, descoperirea activității de trădare de țară săvârșită, în deceniul al IX-lea din secolul trecut, de către un ofițer din compartimentul contrainformații al Centrului de Informații Externe.

Citind această carte se impune însă să nu uităm că ne aflăm în fața unui roman. În pofida numeroaselor asemănări cu întâmplări reale, „Spionul pierdut” nu reprezintă totuși o reconstituire, ci o lucrare literară.

Personajul central este același ofițer Sandu din romanele lui Paul Carpen. El se află, în acest roman, în postura de ofițer CI. Dar, indiferent de sectorul în care își desfășoară activitatea, Sandu pune în evidență aceleași calități aparte: patriotism, devotament față de instituție, simț operativ, tenacitate. Prin aceasta el devine un adevărat simbol al ofițerului de informații.

Acțiunea romanului este densă și bine încheată. Ea se desfășoară pe trei planuri care se împletesc și se întrepătrund în decursul anilor: pe de o parte acțiunile serviciilor americane, respectiv sovietice asupra României –

diferite sub aspect ideologic, moral, dar identice din punct de vedere profesional – și, pe de altă parte, acțiunile serviciilor de securitate române.

Deosebit de interesant este modul în care sunt prezentate planurile generate de Kriucikov, șeful spionajului sovietic, pentru a

crea iluzia „mor ii aparente”, cu scopul de a obține cele câteva decenii necesare, în opinia sa, pentru refacerea  arii, care suferise o netă  nfr ngere în Războiul Rece.

 ntre es nd fic iunea cu realit  i ale epocii, romanul „Spionul pierdut” se prezintă cititorilor săi ca o p nz  densă, fermă, pe care sunt zugrăvite, în modele stilizate, destine umane mărunte, dar  i planuri strategice de anvergură.

*

„Spionul pierdut” a putut fi  nt lnit, la începutul lunii februarie, la Centrul Cultural al Ministerului Administrației  i Internelor, unde Editura „Detectiv”  i Societatea Scriitorilor Militari au organizat o reu it  lansare de carte, care s-a bucurat de prezența reprezentan ilor „de v rf” ai Asociațiilor Cadrelor Militare  n Rezervă  i în Retragere din S.R.I.  i, respectiv, S.I.E., a doamnei Adelina Palade, din partea Direcției Programe de Comunicare a Serviciului Român de Informații  i, nu în ultimul rând, a numero i veterani din serviciile speciale, pentru care „resursele documentare” ale romanului lui Paul Carpen constituie o parte semnificativă a propriei lor vie i.

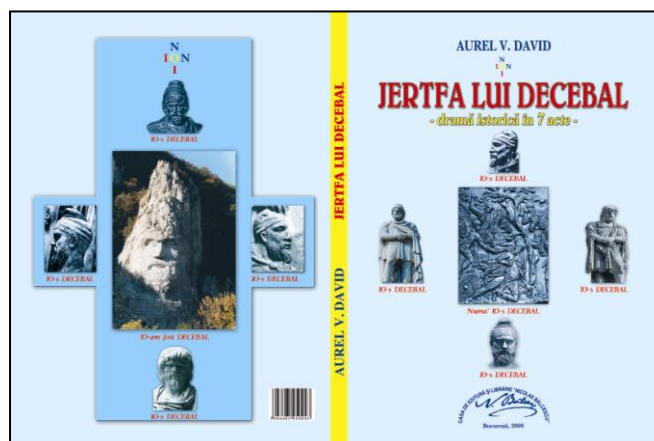
Dincolo de calit  ile literare incontestabile relevate de participan ii la eveniment, merită subliniată remarca domnului general de brigadă (r) Petru Neghiu, pre edinte ACMR-R-SIE, care a relevat contribu ia romanului la (re)constituirea unui sistem de valori având ca element central patriotismul, în contextul în care necesitatea unor astfel de valori  i modele este resim it  îndeosebi de genera ia t n r .

Nu ne r m ne dec t să-i ur m  i noi colegului  i prietenului Paul Carpen ca „Spionul pierdut” să-  găsească drumul către c t mai mul i cititori  i, de ce nu, a a cum pe bună dreptate menționează prefa atorul, chiar spre sălile pline ale marilor ecrane.

oooOOooo

VOM AVEA O NOUĂ TRILOGIE A DRAMATURGIEI NOASTRE?

Mișcarea noastră dacologică – componentă a științei istorice naționale –, având ca obiectiv *redescoperirea* și *recunoașterea* rădăcinilor noastre istorice reale, dimpreună cu planul dacic autohton care ne-a traversat istoria și încă ne animă, și-a aflat în prof. univ. dr. Aurel V. David, un istoric deja consacrat, un autor de mare nădejde, la care competența rivalizează în mod fericit cu pasiunea, ambele dinamizate de baștina de care s-a simțit și se simte continuu legat. A preluat „ștafeta” de la înaintași, nu mulți dar de primă mărime, precum Nicolae Densușianu și Mihai Eminescu, mai nou părintele istoric Dumitru Bălașa, care s-au „încăpățânat” să nu-și uite rădăcinile și adâncimile *Daciei edenice*, cu convingerea că veritabilul „certificat” de noblețe spiritual, dat “ucenicilor” săi de Marele ei Preot și Rege Deceneu, a rămas pentru urmași un etern mesaj testamentar de atașament absolut și neuitare.

Revăzând cu mare atenție, cu acribie și tenacitate, izvoarele istorice, și necomplexat de nume mari care au greșit și încă greșesc când prea ușor s-au lăsat și se lasă convinși de *teza falsă a așa-zisei „romanizări” a autohtonilor*, continuu viețuitori în vastul lor spațiu etno-național, Aurel V. David a dat până acum câteva *studii de fond*, iar „șantierul” a rămas activ pentru „construcții” viitoare.

Personalitatea emblematică a Marelui Rege DECEBAL – primul mare erou martir din „tristul nostru călindar”, cum ar spune părintele Gala Galaction – l-a impresionat puternic, iar tenacitatea și jertfa prin care el și neamul său au înțeles să-și apere libertatea au declanșat în simțirea și mintea profesorului dorința, ideea și priceperea pentru o construcție dramatică menită să contribuie

la consolidarea mesajului. Așa a apărut, după un stăruitor efort profesional și pe „firul” unei simțiri mai greu de controlat și de definit, drama istorică în 7 acte *JERTFA LUI DECEBAL* (Ed. Nicolae Bălcescu, București, 2009, 224 p.)⁴, o operă la cumpăna dintre competența științifică, atașament față de izvor și construcția dramatică pe care o găsiți tot mai rar în literatura de profil.

Având și un foarte interesant și frumos design al coperților, drama istorică *JERTFA LUI DECEBAL* – în conținutul căreia nu vom intra aici, lăsându-vă interesul și dorința să-l cunoașteți și să-l simțiți singuri – și-a găsit, în foarte cunoscutul scriitor, un erudit în domeniul consacrării sale, prof. univ. dr. Mihail Diaconescu, un prefațator care nu mai are nevoie de prezentare. După citire, recitare și reflecție, „câștigat” total de această „dramă morală în decor antic”, i-a surpins esența în câteva pagini, atât în ce privește profesionalismul istoricului – domeniu în care celebrul scriitor de romane istorice, inclusiv pe „subiect” antic, este „la el acasă” – cât și talentul real de dramaturg al autorului. Dar mai ales a surprins mesajul acestei drame istorice, acela de „a provoca și întreține în noi o dispoziție rațională activă, legată de cele ce ne înconjoară azi”, aceasta decurgând din ținuta generală de înaltă responsabilitate a istoricului, sociologului națiunii și profesorului Aurel V. David. Eroii dramei istorice, peste încrâncenarea războiului, poartă dialog între ei iar autorul, discret, poartă dialog cu eroii săi, dar și cu noi, cititorii, cu întrebări nerăspunse și întrebări retorice, dialog la finele căruia te simți mai responsabil și chiar mai ... vinovat, venindu-ți în memorie autoflagelarea lui Eminescu din „*Rugăciunea unui Dac*”.

Dar cum pentru Dacia au fost și alte jertfe mari, discutând și cu autorul, gândul ne-a dus pe amândoi la o continuare, pe linia unui mesaj consolidat în timp prin acele jertfe, cum s-a mai întâmplat cândva, și tot într-o etapă de renaștere, când Barbu Ștefănescu Delavrancea a dăruit națiunii cunoscuta sa trilogie.

Aurel V. David nu numai că nu pierduse din vedere aceasta, dar deja pregătea un studiu pentru Congresul jubiliar, al X-lea, al Mișcării dacologice (2009), studiu intitulat: *Eminescu – prima jertfă politică pe altarul Daciei*, urmând să primească încă un impuls de la cel de-al XI-lea Congres (2010), închinat lui Mihai Viteazul ca „Restaurator al Daciei” („*Restitutor Daciae*”).

⁴ Difuzată prin Librăria Bibliostar (fostă Eminescu) și Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcescu”.

Vom avea o nouă trilogie, profesore?

Conf. univ. dr. G.D. Iscriu

Prezentăm mai jos răspunsul profesorului Aurel V. David:

Cuget la o asemenea trilogie, pentru ca demersul să fie “rotund”, întrucât în istoria noastră națională am identificat trei mari oameni care s-au jertfit sau au fost jertfiți în lupta pentru apărarea neamului și vetrei străvechi, în contexte istorice diferite: **craii Decebal, voievodul Mihai Viteazul și Mihai Eminescu**.

1. Decebal este simbolul jertfei pentru vatra străbună. El nu s-a sinucis, așa cum au lăsat să se înțeleagă slujbașii Imperiului roman învingător, cu pretenții de “*stăpân al lumii*”, ci s-a jertfit pentru vatră. De aceea, evocarea epică și simbolică a realităților spirituale ale strămoșilor noștri, intitulată ***Jertfa lui Decebal***, se relevă a fi, în egală măsură, o dramă istorică, o dramă psihologică, o dramă morală și, în special, o dramă de idei. Jertfa a semnat în acel moment dramatic pentru statalitatea geto-dacică sacrificiul suprem pentru un pământean, Decebal devenind simbolul refacerii unității vetrei. Așa se explică de ce « *planul dacic* », adică planul refacerii vetrei Daciei străvechi, având în memoria colectivă chipul lui Decebal, a străbătut istoria noastră națională.

2. A doua parte a trilogiei, numită “***Jertfa lui Mihai***”, va readuce în memoria socială personalitatea eroico-tragică a celui care a fost voievodul Mihai Viteazul. De numele său se leagă refacerea unității vetrei, la sfârșitul secolului al XVI-lea/începutul secolului al XVII-lea, printr-o luptă acerbă de ariergardă și de supraviețuire cu imperiile vecine hrăpărețe.

Voievodul Mihai Viteazul a fost omul care a visat și a reușit pentru o clipă istorică să reconstituie statul național în *vatra vechii Dacii*, pe suportul “*țărilor dacice*” (Ardealul, Moldova și Valahia). Prin realizarea, în anul 1600, a primei unități politice a părților organice ale vetrei străbune, Mihai Viteazul a devenit *restauratorul Daciei* (“*restitutor Daciae*”). Adversarii săi n-au pregetat să-l numească “*Malus Dacus*”, adică “*Dacul cel Rău*”. Mihai Viteazul a căzut victimă perfidiei și vicleniei imperiilor care dădeau târcoale vetrei neamului. A fost ucis mișelește de mercenari, pentru a înfricoșa pe toți cei care gândeau la refacerea vechii Dacii. Însă fapta sa, păstrată în memoria socială, a redat autohtonilor demnitatea, precum și încrederea de sine.

3. A treia parte a trilogiei, numită ***Jertfa lui Eminescu***, va dezvălui complexa personalitate a celui ce-a fost Mihai Eminescu, poetul României eterne, sociologul României istorice și partiarhul limbii române moderne.

Mihai Emienscu a fost geniul uman care a sesizat “raptul” de identitate națională, precum și eroarea definirii prin strămoși pe fundament ideologic. El a parcurs cu ochii minții realitățile socio-politice ale timpului său, ajungând la concluzia potrivit căreia „*Aici* (adică în România, n.ns.) *aproape totul trebuie dacizat!*”. El a făcut din necesitatea *renașterii Daciei*, adică a *renașterii noastre naționale prin „dacizare”*, un crez suprem și a înțeles că la acest plan trebuie lucrat cu înțelepciune, răbdare, dar cu perseverență.

Mihai Eminescu a fost asasinat cu un sadism neîntâlnit până atunci în analele Neamului, într-un mod care să inoculeze frică - atunci și în posteritate. El a fost jertfit pe altarul Daciei Mari - cel mai important proiect etno-politico-statal gândit de români și pentru români în a doua jumătate a secolului XIX; în fond, întreaga istorie a Neamului spre acest liman s-a îndreptat.

Deci, nevoia de trilogie este logică. Astfel construită, trilogia va constitui și un mesaj de avertisment pentru toți cei care încă mai visează să construiască imperii.

Sper să trăiesc și să pot realiza această trilogie.

***PRIMUL NUMĂR AL REVISTEI „VITRALII - LUMINI ȘI UMBRE”,
PRIMIT CU INTERES DE CRITICI ȘI CITITORI***

Debutul editorial al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din S.R.I., revista trimestrială „Vitralii – lumini și umbre”, a văzut lumina tiparului la sfârșitul anului trecut, grație contribuției colegilor din București și din țară, dar și a unor cunoscuți cercetători preocupați de fenomenele

istoriei recente, care s-au implicat cu entuziasm în susținerea cu materiale a acestui important dar dificil proiect. Se cuvine, totodată, să mulțumim și pe această cale domnului Director al Serviciului Român de Informații, ambasador George Cristian Maior, pentru mesajul - îndemn de a continua și de a transforma revista într-o „platformă concretă de dialog pentru dezbaterea din perspectivă retrospectivă și critic constructivă a unor idei și concepte aflate în permanentă actualitate în societatea românească”.

Primul număr a fost difuzat autorităților și instituțiilor centrale și locale cu atribuții sau preocupări legate de securitatea națională. Revista a fost, de asemenea, transmisă unui important număr de centre de studii și cercetări în problematica de specialitate, unor organizații non-guvernamentale și, nu în ultimul rând, către *mass-media*.

Lansarea oficială a revistei a avut loc la începutul acestui an, în prestigiosul cadru oferit de Muzeul Național de Istorie a României, fiind onorată de participarea unor personalități de prestigiu ale cercetării istorice românești, între care Prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu, Prof. univ. dr. Ioan Opriș, Conf. univ. dr. Gh. Iscriu, Prof. univ. dr. Ioan Scurtu. Au participat doamna Adelina

Palade, coordonator al Direcției Programe de Comunicare a Serviciului Român de Informații, precum și domnul Costin Georgescu, fost director al instituției. Au fost prezenți un număr impresionant de ziariști, reporteri, analiști, formatori de opinie din presa scrisă și TV, un numeros public.

Lansarea s-a constituit într-o interesantă dezbatere în jurul tematicii revistei, moderată de Dr. Crișan Mușețeanu, directorul Muzeului Național de Istorie a României, la care au participat membri ai Consiliului Editorial, care ulterior au răspuns întrebărilor, nu întotdeauna comode, adresate din public.

Spicuim, în cele ce urmează, câteva dintre aprecierile formulate în presa centrală și locală cu privire la primul număr al revistei:

- Cotidianul „**Curentul**”, sub semnătura lui **Victor Roncea**, menționează că *„apariția de debut a cadrelor militare în rezervă și retragere din Serviciul Român de Informații, „Vitrallii - lumini și umbre”,... promite să devină o veritabilă sursă deschisă de informații pentru edificarea unei culturi naționale de securitate... Semnalăm în premieră în presa centrală și cu mare interes primul număr al revistei..”*
- Cotidianul „**Jurnalul Național**” relatează despre lansarea revistei la Muzeul Național de Istorie a României, relevând că *„după cum au subliniat vorbitorii, Asociația își propune să ofere ofițerilor fostei Securități o nouă posibilitate de a exprima puncte de vedere și de a depăna amintiri din spatele "frontului secret" - în limita legii și a regulamentelor, firește”, dar și că "Vitrallii" „ambizionează să fie și o revistă "de atitudine".*
- Din săptămânalul „**Independent**” condus de **Horia Alexandrescu** cităm: *„...documente, mărturii, analize riguroase ale lumii informațiilor secrete sunt doar câteva dintre motivele pentru care să căutați această revistă care se deschide cu mesajul directorului SRI, George Cristian Maior.”*
- **Palatul de Justiție, Anul XXI, nr.1/2010:** *„... sunt deosebit de interesante opiniile exprimate de Paul Carpen, Vasile Mălureanu și Aurel David cu privire la necesitatea ca după două decenii de la evenimentele din decembrie 1989 adevărul să-și recâștige valoarea de cauză publică, prin renunțarea la mecanismele de manipulare ale vendetei.”*

- **„Informatia Harghitei”** și **“Cuvântul liber” (Mureș)** cuprind, sub semnătura lui G. Mihail, și sub titlul incitant *“O noutate în peisajul publicistic contemporan – Revista veteranilor vinde informații românești”*, o prezentare a revistei în care se subliniază că *„...se pot afla și alte lucruri puțin cunoscute publicului profan, precum și aventura recuperării celor este 1.000 de documente privind teritoriul de peste Prut, deținute de marele unionist basarabean Pantelimon Halipa, vizate și ele de KGB, începuturile antiterorismului în România, dar și cum se vede din interior criza de reglementare în domeniul securității naționale și a activității serviciilor de informații, fenomenul Securității ca poliție politică, operațiunea de demonizare a Securității – precum și reflecții mai largi, din perspectivă teoretică, asupra intelligence-ului de securitate postmodern sau despre nevoia culturii de securitate...”*
- **“Informația zilei de Maramureș”**: *„...Primul număr al revistei are un conținut deosebit de bogat în articole incitante scrise de profesioniști în materie... O lectură captivantă, care ne deschide noi perspective în tentativa de înțelegere a unor evenimente care s-au petrecut în istoria recentă a poporului nostru”*.
- Prezentări ale revistei au apărut, de asemenea, în **„Ziarul de Bacău”**, precum și în publicația săptămânală: **„Ploiești”**, care a preluat în paginile sale mesajul directorului Serviciului Român de Informații, al președintelui Asociației, precum și o parte din materialele publicate în revista „Vitrallii - lumini și umbre”.

DIN ACTIVITATEA ACMRR – SRI

- Continuând seria acțiunilor destinate promovării culturii de securitate, în ziua de 17 februarie a.c., președintele Asociației, colonel (r) Filip Teodorescu, membru în colegiul de redacție al revistei “Vitrallii – Lumini și umbre”, împreună cu redactorul-șef al acesteia, general de brigadă (r) Cristian Troncotă, au acordat un interviu televizat postului TV „ATLAS” din Focșani, județul Vrancea.

Președintele Asociației și redactorul-șef al revistei au expus ample considerații profesionale și puncte de vedere pertinente cu privire la scopul și tematica publicației, precizând că ea oferă, între altele, posibilitatea cunoașterii de către cetățeni a rațiunii sociale a existenței serviciului secret de informații, instituție-emblemă a statului. Totodată, revista, alături de celelalte canale instituționalizate, contribuie la promovarea culturii de securitate, vizând o mai bună și corectă înțelegere a riscurilor, vulnerabilităților și amenințărilor la adresa intereselor statului și, de aici, a necesității implicării active, inclusiv a compatrioților, și în primul rând a lor, în acțiunile de prevenire.

- Potrivit Protocolului Comun, în zilele de 11 și 28 decembrie 2009 au avut loc întâlniri de lucru ale președinților asociațiilor cadrelor militare în rezervă și în retragere din sistemul apărării, ordinii publice și siguranței naționale, în cadrul cărora au fost stabilite obiectivele pentru anul 2010, dar și acțiuni punctuale referitoare la proiectul actului legislativ ce privește drepturile de pensie ale militarilor.

Pe acest fond, au fost înaintate președintelui țării, primului ministru și președinților Senatului și Camerei Deputaților note documentate în sprijinul drepturilor de pensie specifice militarilor, invocându-se texte de lege, dar și practici în materie uzitate în alte state. S-a solicitat, totodată, prezența unor specialiști militari în comisiile care discută și analizează problematica pensiilor militare. Ca urmare, președinții asociațiilor cadrelor militare în rezervă și în retragere din sistemul apărării naționale, ordine publică și siguranță națională au stabilit să analizeze și să dezbată elementele proiectului de lege în prezența conducătorilor instituțiilor

statului cu atribuții în domeniu, precum și a unor parlamentari, membri în comisii cu competențe în ceea ce privește pensiile.

În ce privește obiectivele pe 2010, un loc central îl reprezintă, pe mai departe, promovarea de măsuri în apărarea onoarei și a demnității cadrelor militare, în speță a celor care au activat în structurile Serviciului Secret de Informații Român, inclusiv prin demersuri la factorii abilitați din stat pentru satisfacerea și protejarea drepturilor legal cuvenite acestora.

- Ședințele Consiliului Director din primul trimestru au fost consacrate realizării obiectivelor stabilite în planul propriu de activități, cu accent pe cele care au vizat protecția socială și asigurarea unor servicii medicale adecvate.

Totodată, a continuat activitatea vizând actualizarea proiectului Statutului Asociației, astfel încât prevederile acestuia, anterioare cadrului legislativ actual, să fie puse în acord cu legislația în vigoare și realitățile sociale.

- În partea a doua a anului 2009, Sucursala Harghita a ACMRR-SRI organizat o frumoasă acțiune recreativă și de socializare în cadrul căreia au fost prezentate lucrări beletristice și cu caracter profesional și au fost efectuate vizite la obiective de interes din zonă. A avut loc un fructuos schimb de idei, la care au participat atât membrii actuali ai sucursalei cât și cadre care au lucrat în structurile harghitene și ulterior și-au stabilit domiciliul în alte zone ale țării.

Acțiunea, desfășurată într-un cadru pitoresc, a constituit un admirabil prilej de reîntâlnire între foști colegi, de rememorare a unor momente cu semnificație din viața și activitatea lor, dar și de creare a unor noi prietenii. Conducerea Sucursalei este încă de pe acum preocupată de organizarea, și în acest an, a unei acțiuni asemănătoare.

- Colonel (r) Vișan Valeriu, membru al Asociației noastre, pasionat colecționar de modele de tehnică de luptă aflate în dotarea armatei române, dar și a armatelor statelor membre NATO, a fost prezent la două saloane de modelism militar – unul la Muzeul Militar Național “Regele Ferdinand I”, și celălalt la Alba Iulia, la Salonul Internațional de Machete, organizat în

cadrul Muzeului Național al Unirii din localitate. Ultimul a putut fi vizionat până la 31 ianuarie 2010.

Modelele de tehnică militară expuse de ofițer la cele două saloane, ca și celelalte exponate, au fost apreciate de publicul vizitator, iar organizatorii i-au oferit diplome de participare.

- Semnalăm apariția, la editura “Vicovia” din Bacău, a două romane istorice ale colegului nostru Ion Lupu, intitulate “Sub semnul marelui Ștefan – Hemeieni 1470” și, respectiv, “Din neamul lupilor – căpitani domnești”. Aflate la a doua ediție, cele două romane sunt inspirate din glorioasele fapte de luptă ale domnitorului Ștefan cel Mare.

oooOOOooo